

gemeente
Oisterwijk

Begroting 2024●

Kansen creëren

Inhoudsopgave

Nota van aanbidding.....	3
Algemeen	5
Begroting in één oogopslag	6
Beeld op de kernen	8
Leeswijzer.....	15
Financiële samenvatting.....	17
Programmaplan	20
Programma 1 Dienstverlenend Oisterwijk	22
Programma 2 Aantrekkelijk, duurzaam, gezond en veilig Oisterwijk.....	35
Programma 3 Samenredzaam Oisterwijk	50
Paragrafen.....	62
Paragraaf Bedrijfsvoering	63
Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing.....	67
Paragraaf Financiering	78
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	80
Paragraaf Grondbeleid	84
Paragraaf Verbonden partijen	91
Paragraaf Lokale heffingen	100
Paragraaf Wet Open Overheid	104
Financiële begroting	105
Overzicht van baten en lasten.....	106
Incidentele baten en lasten	107
EMU saldo.....	109
Overzicht taakvelden	110
Bijlagen	112
Gemeentefonds	113
Lijst met afkortingen	114

Nota van aanbieding

KANSEN CREËREN

Leden van de gemeenteraad,

Tal van crises dagen ons de afgelopen tijd uit tot het verkennen van nieuwe realiteiten.

De energiecrisis zorgt voor een energiebesparing waar geen voorlichtingscampagne tegenop kan. Bedrijven kunnen amper de levering en installatie van zonnepanelen en warmtepompen bijhouden.

De Oekraïne-oorlog betekent dat we samen in onze gemeente zo'n 300 ontheemden opvangen. Het grootste deel van hen heeft werk. We leren dat asielzoekers eigenlijk ook prima meteen aan het werk kunnen en daardoor sneller onderdeel kunnen worden van onze samenleving.

De stikstofmalaise betekent een enorme impuls voor het elektrificeren van bouwmachines en transportmiddelen.

De kabinetscrisis zorgt voor een ongekende wisseling van politieke leiders en voor een naar verwachting drastische herverkaveling van het politieke spectrum.

Corona heeft gestimuleerd dat we anders aankijken tegen de verhouding kantoor- en thuiswerk **en dat we tegelijk de samenkomsten met collega's moeten koesteren. Want veel werk is samenwerking.**

De overspannen arbeidsmarkt doet ons nieuwe vormen van personeelswerving uitproberen. Het vinden en blijven boeien en binden van mensen betekent ook dat we scherper worden op onze vitaliteitsaanpak. Nadrukkelijker creëren we de mogelijkheden voor de persoonlijke en professionele ontwikkeling van medewerkers.

Veel zaken die we eigenlijk al wilden en waarover we altijd veel praatten en beleidsnota's schreven kunnen heel goed een momentum gebruiken. Crisis maakt creatief.

Accenten in deze begroting 2024 houden verband met dit momentum. We investeren extra in onze medewerkers. We investeren extra in duurzame mobiliteit en in duurzame openbare verlichting. We zorgen voor voldoende ruimtelijke plannen zodat we na de stikstofimpasse klaar staan om onze bouwopgave te realiseren. We geven een impuls aan de uitvoering van onze klimaat- en energieplannen.

Bij dat alles zetten we in op een inclusieve samenleving. Iedereen hoort erbij, iedereen doet mee. Dat geldt ook voor het verzamelen van ideeën over hoe de leefomgeving in onze dorpen en buurten eruit moet zien. Niet dat daardoor ineens alles kan. Maar het teruggeven van de regie aan de inwoner is een van de mogelijkheden om de breed gevoelde politieke vertrouwenscrisis te lijf te gaan.

Natuurlijk moet alles te betalen zijn. Dat lukt. Vooralsnog!
Maar als er niks gebeurt, gaan we net als de meeste gemeenten vanaf 2026 een financieel dal in. Dan komen veel initiatieven onder druk te staan. Daarom is het zaak om als gezamenlijke

gemeenten hard bij het Rijk aan de bel te trekken. En ook om te zorgen voor een solide, sober en slim huishoudboekje waarin de indexeringen als gevolg van de gestegen inflatie zijn verwerkt.

Over ons huishoudboekje gaan we komende maand en ook het komende begrotingsjaar graag het gesprek aan met onze raad, inwoners, bedrijven en instellingen. Iedereen is uitgenodigd om haar of zijn creatieve bijdrage te leveren. Zodat we - in welke crisis dan ook - kansen blijven creëren.

Het college
oktober 2023

A large, leafy tree with a thick trunk and spreading branches dominates the foreground. The leaves are a vibrant green, with some hints of yellow and red. In the background, a brick building with a glass-enclosed section is visible. A red chair sits on the grass in the lower left. A green rectangular box with the word 'Algemeen' is overlaid on the tree's trunk.

Algemeen

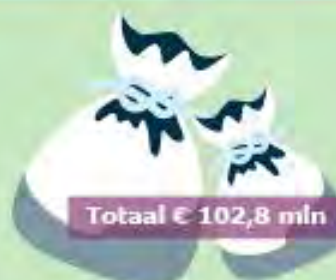

Rijk € 57,8 mln

Overig € 45,0 mln

Totaal € 102,8 mln

Het grootste
deel ontvangen
we van het Rijk

De rest krijgen we uit
lokale heffingen en
andere inkomstenbronnen

De begroting van de
totale inkomsten
voor 2024

Lokale heffingen	€ 20.442
Onroerendzaakbelastingen	€ 9.366
Rioolheffing	€ 3.504
Afvalstoffenheffing	€ 3.649
Leges	€ 1.412
Parkeren	€ 1.198
Toeristenbelasting	€ 1.071
Precariobelasting	€ 104
Overig	€ 138

Bedragen x € 1.000

Andere inkomstenbronnen	€ 24.566
Grondbedrijf	€ 3.974
Huren en pachten	€ 1.992
Specifieke rijksbijdragen	€ 15.288
Overig	€ 3.312

Bedragen x € 1.000

Hoe komt de gemeente Oisterwijk
aan geld en waar besteden wij dit
aan? Dat ziet u in de begroting in
één oogopslag.

De uitgebreide begroting vindt u op
www.oisterwijk.nl/begroting

Uitgave van de gemeente Oisterwijk
November 2023

gemeente
Oisterwijk

Waar komt het
geld vandaan? ●

Oisterwijk

Dienstverlenend Oisterwijk

Dienstverlening € 38.076

Dienstverlening € 1.581

We hebben onze dienstverlening aan inwoners en ondernemers op orde

Samenwerking en participatie € 296

We steken veel energie in samenwerking en inwonersparticipatie

Eigendommen € 5.576

We zetten onze eigendommen optimaal in

Bedrijfsvoering € 30.623

We hebben de gemeente goed georganiseerd

Gemiddelde woonlasten

Meerpersoonshuishouden € 1020

Onroerendzaakbelasting € 481

Afvalstoffenheffing € 263

Rioolheffing € 276

Kengetallen

Aantal inwoners 32.941

Totaal aantal woningen 15.140

- waarvan huurwoningen 31%

- waarvan koopwoningen 69%

Aantal bedrijfsvestigingen 5.335

Werkloosheidspercentage 2,8%

Op www.waarstaatjegemeente.nl staat meer informatie over de gemeente.

Aantrekkelijk, duurzaam, gezond en veilig Oisterwijk

Ruimtelijke ontwikkelingen € 24.344

Ruimtelijke ontwikkelingen € 742

Versterking van kwaliteit en identiteit van Oisterwijk door ruimtelijke ontwikkelingen

Openbare ruimte € 12.357

We streven naar een aantrekkelijke en duurzame openbare ruimte

Veiligheid € 2.600

Het is veilig voor onze inwoners

Cultuur, sport en economie € 5.113

Oisterwijk is aantrekkelijk voor inwoners, ondernemers en bezoekers

Grondbedrijf € 3.532

Grondexploitaties

Samenredzaam Oisterwijk € 39.970

Basisstructuur € 13.816

We hebben een sterk sociaal domein door een goede basisstructuur

Goede zorg € 24.761

We hebben een sterk sociaal domein met goede ondersteuning

Ontwikkelen € 1.393

Alle inwoners kunnen zich ontwikkelen

Bedragen x € 1.000

Waar gaat het geld naartoe?

gemeente
Oisterwijk

Beeld op de kernen

In het coalitieakkoord staat dat er de komende jaren een aantal majeure projecten en ontwikkelingen aan de orde komen, de zogenaamde kompasprojecten. Op deze en de volgende pagina's gaan we verder in op de kompasprojecten.

Hieronder en op de volgende pagina geven we aan in welke kern de kompasprojecten zijn gepland. Hiermee is een eerste start gemaakt met de uitvoering van het raadsbesluit om een paragraaf over de kernen op te nemen in de begroting en jaarrekening.

Op de pagina daarna zijn de kompasprojecten weergegeven op een kaart. Dit is een eerste start om te komen tot een "dynamische" landkaart van de gemeente met hierop aangegeven de locaties, de omvang en het tijdsplan van kompasprojecten.

Vervolgens staat in één tabel welke processtappen moeten worden uitgevoerd in de komende jaren. Dit overzicht wordt bij de PPN en de begroting geactualiseerd.

Moergestel

**Moergestel-Noord
(Nieuwenhof)**

**Herontwikkeling voormalige
basisschool Bosstraat**

**Verkeersplan Moergestel
(randweg Moergestel)**

Sportpark Stokeind

Oostelvoortjes II

Haaren

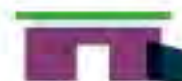
Toekomst Milieustraat

Gemeenschapshuis Den Domp

Boeke Heesters

Herbestemming
gemeentehuis Haaren

Renovatie/herbestemming
Haarendael

Oisterwijk en Heukelom

De Leye

Kartonnagefabriek/Baerdijk

Pannenschuur VI

Doorontwikkeling recreatieparken

Taxandria terrein

Toekomst Staalbergven

Bestemming gronden
Bedrijfsweg

Huisvesting school de Hondenberg

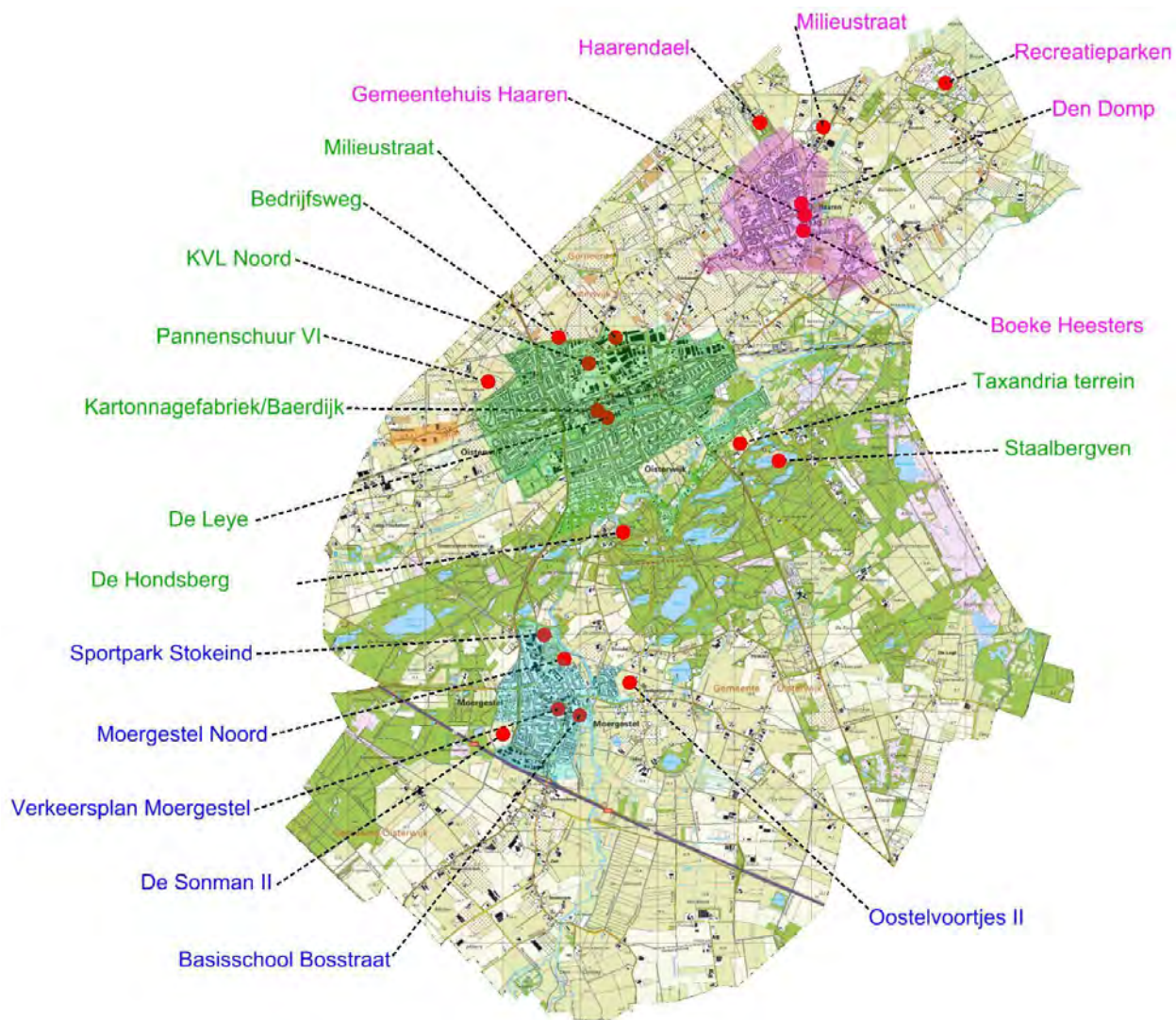

Toekomst Milieustraat

KVL-Noord

Kaart met kompasprojecten

Processtappen kompasprojecten

Kompasproject	2023	2024	2025	2026
● Beekdalpark/De Leye	Uitwerken bestemmingsplan, beeldkwaliteitsplan en inrichtingsplan	Vaststelling bestemmingsplan / Voorbereiding verkoop perceel en omgevingsvergunning(en)	Start sloop en bouw	Oplevering eerste woningen
● Pannenschuur VI	Visie ontwikkelen en starten voorbereiding bestemmingsplan	Omgevingsplan	Omgevingsvergunning	
● Moergestel Noord (Nieuwenhof)	Visie en stedenbouwkundig plan	Ruimtelijke procedure(s) opstarten	Omgevingsvergunning	Start bouw
● Taxandria terrein	Onderzoek mogelijkheden invulling	Besluitvorming inzake invulling gebied	Uitvoeringsfase	
● Bestemming gronden bedrijfsweg	Besluitvorming volgt traject Koersdocument	Visievorming en uitwerking	Besluitvorming over bestemming locatie	
● Verkeersplan Moergestel	Start onderzoek	Go / No go		
● Toekomst milieustraat	Intentieovereenkomst afsluiten	Tarieven milieustraten Oisterwijk en Haaren geharmoniseerd door realisatie 2de weegbrug aan de milieustraat Oisterwijk	Start procedure samenwerking Tilburg	
● Kartonnagefabriek/ Baerdijk*	Vaststelling bestemmingsplan/ Omgevingsvergunning	Omgevingsvergunning/ Start sloop en bouw	Oplevering eerste woningen	Oplevering
● Boeke Heesters*	Stedenbouwkundig plan/Uitwerkingsplan	Start procedure		
● KVL Noord*	Vaststelling bestemmingsplan/ Omgevingsvergunning	Omgevingsvergunning/ Start sloop en bouw		Oplevering eerste woningen
● Herontwikkeling Haarendael*	Vaststellen ontwikkelkader	Uitwerking concreet plan/start omgevingsplanprocedure/ Start gedeeltelijke sloop, sanering en behoud gebouwrestanten na de brand	Omgevingsplanprocedure en planvoorbereiding	Start bouw
● Huisvesting school De Hondenberg	Vaststellen en besluitvorming IHP	Voorbereidingsfase en / Go Nogo	Go Nogo en start Uitvoeringsfase	Oplevering of Start uitvoeringsfase
● Sportpark Stokeind	vergunningen en renovatie natuurgrasvelden, realisatie kleedgebouw Audacia en aanleg padelbanen	realisatie parkeerplaats aan Waterhoefweg en herinrichting Molenstraat	Realisatie Gildegebouw op Gildeterrein en afronding	
● Herontwikkeling Den Domp/ Mgr. Bekkersplein Haaren	Opstellen ontwikkelkader	Nadere uitwerking masterplan	Omgevingsplanprocedure en planvoorbereiding	Start sloop/nieuwbouw locatie voormalig gemeentehuis
● Toekomst Staalbergen	Planontwikkeling en besluitvorming	nadere uitwerking plannen	uitvoeringsfase	
● Doorontwikkeling recreatieparken (o.a. De Noenes)	Uitvoering procesplan Noenes/ start omgevingsplan Noenes	Opstellen omgevingsplan Noenes		
● Herontwikkeling voorm. basisschool Bosstraat*	Juridische overdracht	Verwachte start (ver)bouw		
● Oostelvoortjes II	Bestemmingsplan	Vaststelling bestemmingsplan/ Omgevingsvergunning	Start bouw/ Oplevering eerste fase	Oplevering volgende fasen

* Initiatief bij ontwikkelaar

Kompasprojecten

Voortgang Kompasprojecten

Beekdalpark / De Leye

De raad heeft het ontwikkelscenario vastgesteld. Het bestemmingsplan, beeldkwaliteitsplan en inrichtingsplan worden uitgewerkt in 2023. In 2024 wordt het bestemmingsplan vastgesteld, de verkoopprocedure afgerond en de verkoop voorbereid.

Pannenschuur VI

De structuurvisie Pannenschuur VI is vastgesteld door de raad. Dit is het raamwerk (samen met Koersdocument Oostflank) voor uitwerking van stedenbouwkundig concept.

Moergestel-Noord (Nieuwenhof)

Concept stedenbouwkundige visie is door de gezamenlijke partijen opgesteld. In 2023 wordt dit verder uitgewerkt in een uitvoeringsparagraaf.

Taxandria terrein

In een raadsinformatiebrief (januari 2023) is meer tijd gevraagd om zo volledig en zorgvuldig mogelijk invulling te geven aan een motie van de raad om verschillende scenario's voor te leggen. Een verkenning van scenario 0 ("laten zoals het nu is") met een verhuizing van Rugbyvereniging Oosterwijk Oysters naar Sportpark de Gemullehoeken, maakt daar onderdeel van uit. Die verkenning vindt momenteel plaats, waarbij zowel de rugbyvereniging als Taxandria Atletiek worden betrokken.

Bestemming gronden Bedrijfsweg

De ontwikkeling is onderdeel van het Koersdocument Oostflank. In 2024 vindt visievorming plaats en verdere uitwerking van de plannen. Besluitvorming over de bestemming van de locatie is gepland in 2025.

Verkeersplan Moergestel (Randweg Moergestel)

Uitvraag onderzoek is in het 3e kwartaal 2023 gedaan. Op basis van uitkomsten onderzoek verdere stappen bepalen.

Toekomst Milieustraat

Voor een circulair centrum is een concept intentieovereenkomst voor de samenwerking met Tilburg gereed. Voorbereidingen voor de realisatie van de tweede weegbrug in Oosterwijk zijn gestart. Uitvoering hiervan vindt plaats in 2024.

Kartonnagefabriek/Baerdijk*

De ontwikkelaar heeft in samenspraak met de gemeente het bouwplan uitgewerkt binnen de door de raad vastgestelde kaders.

Het ontwerpbestemmingsplan "Baerdijk-Rodebrugstraat" is gereed en wordt in de eerste helft van oktober 2023 ter inzage gelegd. Hiermee wordt het juridisch-planologische proces opgestart. Verwachte planvaststelling is in 2024.

Boeke Heesters*

Er is een marktscan verricht. Er is in december 2022 een inloopbijeenkomst geweest voor directe omwonenden en andere geïnteresseerden om kennis te nemen van de beoogde ontwikkelplannen. In 2023 is gewerkt aan de nadere uitwerking van het stedenbouwkundig concept en het concretiseren van het beoogd programma.

KVL-Noord*

Het project is door ontwikkelaar DBMC uitgewerkt in een stedenbouwkundig plan. Er is een concept bestemmingsplan uitgewerkt en deze plannen zijn gepresenteerd aan de omgeving. Gemeente en ontwikkelaar hebben over het woningbouwprogramma nog geen overeenstemming. Het plan dient nog te worden aangepast door ontwikkelaar.

Herontwikkeling Haarendael*

Op 6 juli 2023 is de structuurvisie "Ontwikkelkader Landgoed Haarendael" vastgesteld. Hierin staan de spelregels waarbinnen de ontwikkelaar een concreet plan opstelt voor de toekomst van Haarendael. Daarnaast wordt naar verwachting in januari 2024 gestart met de werkzaamheden voor gedeeltelijke sloop, sanering en gedeeltelijk behoud van het hoofdgebouw (u- en zijgebouwen).

Huisvesting school de Hondsborg

Koraal groep heeft haar voornemen gewijzigd. In plaats van (ver)nieuwbouw van het schoolgebouw op de huidige plek wil men mogelijke nieuwbouw combineren met de zorggebouwen en verplaatsen naar elders op het terrein. In oktober 2023 wordt een gesprek gevoerd om deze vraag verder te kwantificeren en concreter te maken zodanig dat een afspraak met de Provincie haalbaar en zinvol is.

Sportpark Stokeind

Er is een definitief ontwerp voor de herinrichting. Vanwege stikstof is een gefaseerde uitwerking vereist. De 2 natuurgrasvelden langs de Reusel zijn gerenoveerd. Er wordt gewerkt aan de voorbereiding van de aanleg van het kunstgrasveld en het tijdelijk parkeerterrein. In 2024 wordt de herinrichting van de Molenstraat en de definitieve aanleg van het parkeerterrein uitgevoerd. Tenslotte zal dan in 2025 het Gilde een nieuw gebouw op het terrein realiseren zodat zij ook op Stokeind een plaats krijgen.

Herontwikkeling Den Domp / Monseigneur Bekkersplein Haaren

Op 6 juli 2023 is fase 1 van het project afgesloten met de vaststelling van het ontwikkelkader Hart voor Haaren. Hierin staat op hoofdlijnen de toekomstrichting voor beide locaties aangegeven. In fase 2 (masterplan) wordt dit uitgewerkt in een concreet plan voor in elk geval het Mgr Bekkersplein e.o.. Eerste stappen zijn:

- Bepalen met welke partner, naast SGH, de gemeente het project verder vormgeeft;
- Architectenselectie voor de nieuwbouw op het plein;
- Bezoek aan voorbeeldprojecten met functiecombinatie maatschappelijk en wonen.

Toekomst Staalbergven

Aantal toekomstscenario's zijn aan de raad voorgelegd. In de raadsvergadering van 14 december 2023 wordt een besluit genomen over het gewenste scenario. Het jaar 2024 zal in het teken staan van de nadere uitwerking van de plannen.

Doorontwikkeling recreatieparken (o.a. de Noenes)

Op 28 september 2023 heeft de gemeenteraad besloten aan de hand van de nota van uitgangspunten of, op welke manier en onder welke voorwaarden binnen De Noenes permanente bewoning toegestaan kan worden. Hierop volgt de herziening van het bestemmings-/omgevingsplan.

Daarnaast is sprake van een dialoog met de parken zonder toeristisch perspectief. In februari 2023 is aangegeven welke gegevens door de parken aangeleverd dienen om mogelijk in aanmerking te komen voor een maatwerktraject voor een alternatieve invulling. Wanneer de gegevens compleet zijn, wordt in overleg getreden met de provincie om e.e.a. af te stemmen.

Herontwikkeling voormalige Basisschool Bosstraat *

De locatie is in juni 2023 juridisch overgedragen aan de ontwikkelaar. Deze heeft de verkoop van de 16 appartementen en de twee woningen opgestart. Afhankelijk van hoe snel de verkoop zal verlopen zal worden gestart met de bouw.

Oostelvoortjes II

Gemeente en BPD Ontwikkeling hebben in juli 2023 een anterieure overeenkomst gesloten. Ontwikkelaar werkt in samenspraak met de gemeente het bestemmingsplan, beeldkwaliteitsplan en inrichtingsplan uit. De ruimtelijke procedure wordt nog in 2023 opgestart.

Leeswijzer

In de programmabegroting 2024 maken we afspraken tussen de gemeenteraad en het college over wat we in het begrotingsjaar gaan doen en welke middelen daarvoor beschikbaar zijn. Met deze begroting brengen we de raad beter in positie om op strategisch niveau te kunnen sturen **op politieke thema's**.

Ambities voor 2024

In het coalitieakkoord is een aantal ambities verwoord. De ambities voor 2024 worden vertaald in **de volgende thema's**:

Programma 1 Dienstverlenend Oisterwijk

- 1.1 We hebben onze dienstverlening aan inwoners en ondernemers op orde
- 1.2 We steken veel energie in samenwerking en inwonersparticipatie
- 1.3 We zetten onze eigendommen optimaal in
- 1.4 We hebben de gemeente goed georganiseerd

Programma 2 Aantrekkelijk, duurzaam, gezond en veilig Oisterwijk

- 2.1 Versterking van kwaliteit en identiteit van Oisterwijk door ruimtelijke ontwikkelingen
- 2.2 We streven naar een aantrekkelijke en duurzame openbare ruimte
- 2.3 Het is veilig voor onze inwoners
- 2.4 Oisterwijk is aantrekkelijk voor inwoners, ondernemers en bezoekers

Programma 3 Samenredzaam Oisterwijk

- 3.1 We hebben een sterk sociaal domein door een goede basisstructuur
- 3.2 We hebben een sterk sociaal domein met goede ondersteuning
- 3.3 Alle inwoners kunnen zich ontwikkelen

Opbouw van de programma's

Elk programma kent een duidelijke opbouw, waarin per programma de beleidsdoelstelling en het maatschappelijk effect staat opgenomen waarop de raad op strategisch niveau kan sturen.

Per programma zijn op tactisch niveau de politieke thema's van het college weergegeven. Op sommige thema's willen we meerdere ambities bereiken. Deze zijn apart benoemd.

Per thema worden de volgende vragen beantwoord:

- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daar voor doen?
- Hoe kunnen we dat meten?

Per programma wordt de volgende vraag beantwoord:

- Wat kost het?

Per programma geven we een toelichting op de belangrijkste financiële verschillen met de begroting van 2023. Bij ieder programma treft u een overzicht aan van de voorgestelde investeringen. De bijbehorende kapitaallasten zijn opgenomen in de meerjarenbegroting.

De going-concern activiteiten zijn in de financiële begroting meegenomen en visueel weergegeven in de infographics per programma.

In de programma's zijn daarnaast de in de BBV verplicht voorgeschreven beleidsindicatoren opgenomen. Deze indicatoren zijn een gevolg van de gewijzigde begrotingsvoorschriften.

Deze beleidsindicatoren zijn voor alle gemeenten gelijk en op **“waar staat je gemeente”** raadpleegbaar. Dat maakt het mogelijk om Oisterwijk op diverse terreinen te vergelijken met andere gemeenten.

Global Goals for Sustainable Development

In 2015 heeft de VN 17 ambitieuze doelen voor duurzame ontwikkeling vastgesteld. Deze Global Goals for Sustainable Development werden unaniem geadopteerd door alle lidstaten en vormen voor de periode tot 2030 een belangrijke gezamenlijke agenda. Oisterwijk is hier in 2019 bij aangesloten.

In deze begroting maken we **bij elk programma visueel inzichtelijk hoe de politieke thema's van de gemeente Oisterwijk verband houden met deze global goals.**

Tabellen

In dit boekwerk komen veel financiële tabellen voor. In deze tabellen zijn afgeronde bedragen gepresenteerd, hierdoor kan het gepresenteerde saldo afwijken van de opgetelde (afgeronde) bedragen.

Daarnaast mag u een negatief bedrag interpreteren als een last of verslechtering van het begrotingssaldo. Bedragen die positief zijn kunt u interpreteren als een baat of verbetering van het programmasaldo. Mocht dit anders zijn, dan is dit bij de tabel vermeld.

Financiële samenvatting

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1 Dienstverlenend	-37.095	-38.076	-37.336	-36.926	-37.308
2 Aantrekkelijk, duurzaam, gezond en veilig	-26.805	-24.344	-24.191	-22.428	-20.267
3 Samen redzaam	-40.399	-39.970	-33.478	-31.102	-31.000
Totaal lasten	-104.299	-102.390	-95.006	-90.456	-88.575
1 Dienstverlenend	72.326	74.079	73.090	67.868	67.112
2 Aantrekkelijk, duurzaam, gezond en veilig	15.707	14.331	14.374	13.593	12.691
3 Samen redzaam	15.204	14.400	7.802	6.401	6.401
Totaal baten	103.238	102.810	95.266	87.861	86.204
Saldo van baten en lasten	-1.061	420	260	-2.595	-2.371
Mutaties reserves programma 1	706	115	0	0	0
Mutaties reserves programma 2	3.457	718	636	635	521
Mutaties reserves Grondbedrijf	-1.796	-448	-585	-1.194	-2.459
Mutaties reserves programma 3	1.158	125	0	0	0
Mutatie reserves	3.524	509	51	-559	-1.938
Resultaat	2.463	929	311	-3.154	-4.310

Uitgangspunten begroting

De begroting 2024-2027 is opgesteld op basis van het scenario "de gemeente neemt geen (extra) maatregelen in 2024". Dit betekent dat we twee sluitende jaren (2024 en 2025) en twee niet sluitende jaren presenteren (2026 en 2027).

Advies VNG

Om een signaal af te geven aan het Rijk adviseert de VNG om financiële tekorten zichtbaar te maken in de begroting door voor de jaren 2026 en verder een niet sluitende begroting te presenteren. Dit advies van de VNG is in lijn met de scenariokeuze die in de PPN 2024-2027 is geadviseerd en wat we als uitgangspunt hebben gehanteerd bij het opstellen van de begroting.

Indexering

De kosten, inclusief de subsidies en salarissen, zijn in 2024 geïndexeerd met de in de meicirculaire 2023 gehanteerde index van 4,22%. Voor zover er contractuele afspraken liggen passen we de indexering van het contract toe.

Ook de opbrengsten, o.a. belastingen en de huur voor gemeentelijke accommodaties die in gebruik zijn bij gesubsidieerde instellingen, worden geïndexeerd met 4,22%. Dit is in lijn met het gebruikelijke kader.

Uitgangspunt is dat de rioolheffing en afvalstoffenheffing kostendekkend zijn.

Voor de rioolheffing wordt naast de reguliere indexering een extra indexering van 0,1% toegepast. Dit conform het vastgestelde programma Water en Riool.

Na analyse is gebleken dat de afvalstoffenheffing niet kostendekkend is. Voor de afvalstoffenheffing wordt een gefaseerde groei naar een kostendekkend tarief voorgesteld, te

starten met indexering van de tarieven aan de hand van de daadwerkelijke indexering van onze dienstverleners.

Rekenrente

De interne rekenrente van 0,5% wordt gebruikt om de werkelijk begrote rentekosten te verdelen over de boekwaarden van de activa. Het verschil tussen de werkelijk begrote rente en de doorbelaste rente op basis van de boekwaarden wordt verwerkt in programma 1.

Voor het grondbedrijf wordt, conform voorschriften in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), een apart rentepercentage gehanteerd van 0,80%. Het BBV schrijft voor dat bij de berekening van het rentepercentage rekening moet worden gehouden met de verhouding Eigen Vermogen / Vreemd Vermogen.

Overhead

De overhead is centraal in de begroting opgenomen. De overhead wordt aan de tarieven toegerekend op basis van personeelslasten.

Provinciaal toezicht

De provinciale handreiking kapitaallasten nieuwe (her)investeringen komt te vervallen. Daardoor wordt het toezicht van de provincie aangepast voor dit onderdeel. Concreet betekent dit dat nieuwe kapitaallasten opgenomen moeten worden vanaf het boekjaar volgend op het jaar waarin het kapitaalgoed gereedkomt/verworven wordt. Deze systematiek hanteerden wij reeds. De jaarlijkse correctie op onze begroting door de provincie vervalt hierdoor.

Overig

In de begroting 2024 zijn de structurele effecten van de 2^e Berap 2023 en de meicirculaire 2023 verwerkt.

Een nadere toelichting op de verschillen tussen de begroting 2024 en de voorgaande begroting is **bij de drie programma's opgenomen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de ontwikkelingen volgend uit de PPN 2024 – 2027 en ontwikkelingen na het vaststellen van deze PPN.**

Ontwikkelingen na PPN 2024 - 2027

In de periode tussen de vaststelling van de PPN en het opstellen van de begroting is het financieel meerjarenbeeld bijgesteld. Dit met name door ontwikkelingen in het gemeentefonds ten opzichte van de PPN, autonome ontwikkelingen (waaronder effecten uit de 2^e Berap 2023) en overige ontwikkelingen.

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Resultaat PPN 2024	757	424	-2.991	-3.916
Meicirculaire 2023	942	646	431	131
Ontwikkelingen na PPN	-770	-760	-594	-525
Totaal algemene dekkingsmiddelen	929	311	-3.154	-4.310

Een nadere toelichting op bovenstaande tabel is opgenomen bij de programma's.

Een van de topdossiers is de PPN 2025. Nadat de septembercirculaire 2023 bekend is zal meer duidelijk zijn over mogelijke financiële compensatie of de weg daar naar toe voor de jaren na

2025. De verwachting is dat het Rijk wel zal compenseren, maar niet voor het volledige tekort van de gemeente. Daar komt bij dat de gemeente ook de nodige ambities heeft die financieel nog niet zijn opgenomen in de begroting.

In de PPN 2024 zijn een aantal onderwerpen opgenomen waarvoor in de toekomst mogelijk financiële middelen nodig zijn. Voor sommige onderwerpen zijn ook moties ingediend.

De discussie met de raad over het Staalbergven loopt en naar verwachting wordt in 2023 besloten over de toekomst.

Voor het verkeersplan Moergestel is ten tijde van het opstellen van de begroting de uitwerking van een motie in voorbereiding. Voor de middellange termijnplannen zijn nog geen middelen vrijgemaakt. In het najaar 2023 vangt de herijking van het verkeersplan Moergestel aan. De herijking kan consequenties hebben voor uit te voeren maatregelen op de middellange en lange termijn. De middelen voor de middellange termijn worden derhalve niet opgenomen in de begroting 2024, na actualisatie zal de raad daarover een nader besluit moeten nemen.

Bij de PPN 2024 heeft de raad de motie "**Niet afremmen met snelfietsroute**" aangenomen. De in de PPN 2024 genoemde begrotingen dienen geactualiseerd te worden. We zijn in gesprek met ProRail. Met name de spoorkruisingen zijn hierin een belangrijk punt van aandacht in verband met cumulatief risico langs het spoor. Dit leidt mogelijk tot verschillende varianten. Deze varianten en de financiële gevolgen zijn we nader aan het onderzoeken. Begin 2024 nemen wij de raad mee in de scenariokeuze, die vervolgens in de PPN 2025 aan de raad zal worden voorgesteld.

In 2024 zal samen met de raad bezien worden welke maatregelen nodig zijn: bezuinigen, bijstellen van ambities en/of lastenverzwaring. Dit met het oog op het samenstellen van de begroting 2025 en het effectief oplossen van het tekort dat we voorzien.

Weerstandsvermogen

De weerstandsratio met grondexploitatie komt met 2,1 ruim boven de doelstelling van 1,5 uit. Dit komt met name door de te verwachten resultaten van de grondexploitaties.

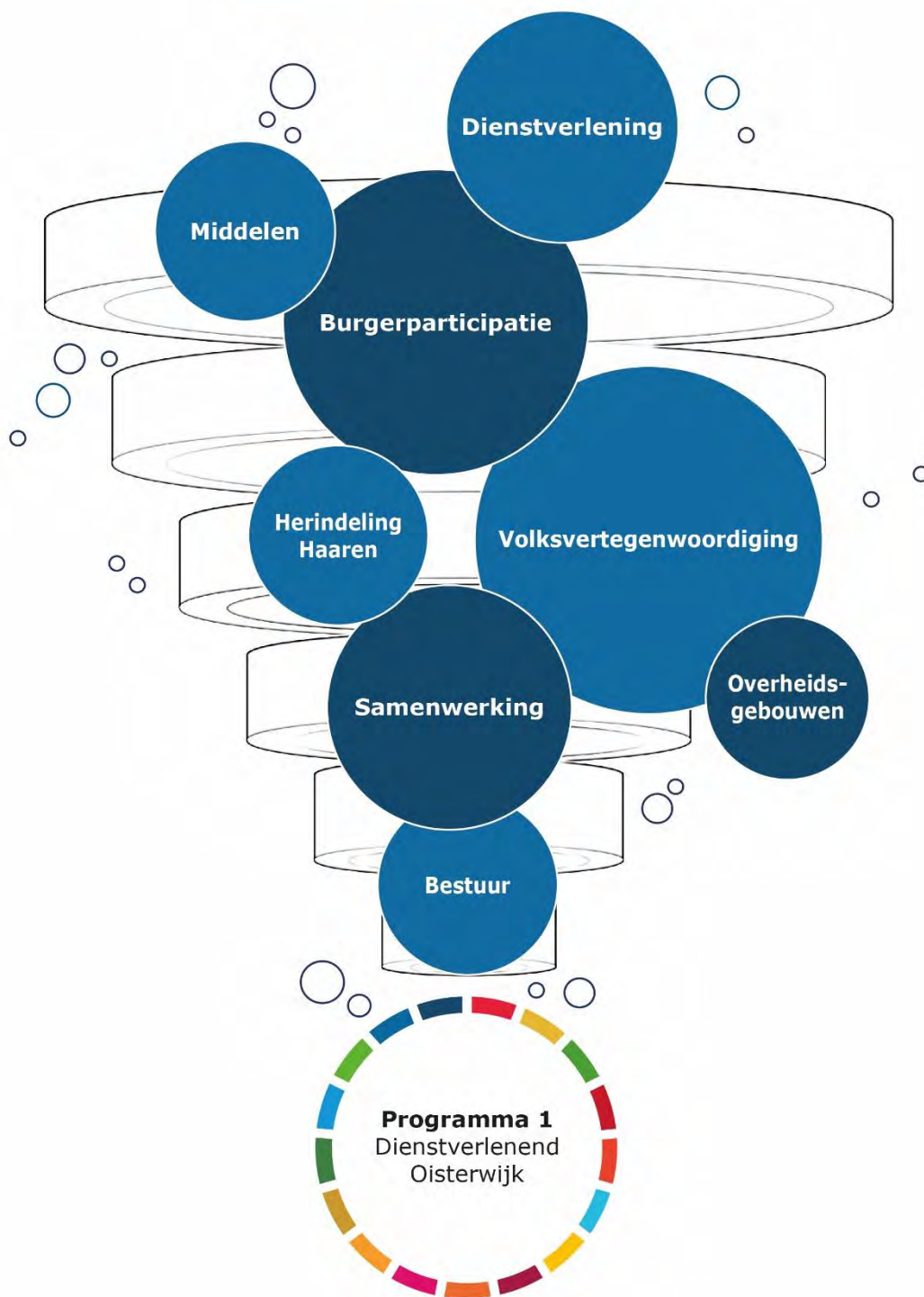
Als de resultaten van de grondexploitatie niet worden meegenomen, dan komt de ratio uit op 1,8. Dit komt ook boven de gestelde doelstelling van 1,5 uit.

A large, leafy tree stands in a field. In the foreground, several brown and white cows are resting on the grass near the base of the tree. A wire fence runs across the field. The background is filled with more trees and a clear sky.

Programmplan

Programma 1 Dienstverlenend Oisterwijk

Algemene beleidsdoelstelling van dit programma

Het programma dienstverlenend Oisterwijk heeft als doel de organisatie gemeente Oisterwijk te besturen en faciliteren vanuit een goede verbinding tussen de Raad en Samenleving. Het college verricht met vooraf vastgestelde kaders de uitvoering binnen de financiële middelen die hiervoor beschikbaar zijn vanuit het gemeentefonds en inkomsten die de gemeente genereert door het heffen van gemeentebelastingen en leges.

Maatschappelijk effect

In dit programma staan de thema's **dienstverlening vanuit de gemeentelijke organisatie en bedrijfsvoering**. We zien hier een toenemende betrokkenheid van inwoners bij beleidsvoorbereiding en bestuur alsmede een voortschrijdende digitalisering. Daarnaast zien we steeds meer regionale en (boven)lokale samenwerking. Het dorp Haaren maakt inmiddels onderdeel uit van onze gemeente en de financiële afwikkeling heeft grotendeels plaatsgevonden.

Ambities voor 2024

De ambities voor 2024 worden vertaald in de volgende thema's:

- 1.1 We hebben onze dienstverlening aan inwoners en ondernemers op orde
- 1.2 We steken veel energie in samenwerking en inwonersparticipatie
- 1.3 We zetten onze eigendommen optimaal in
- 1.4 We hebben de gemeente goed georganiseerd

Financiën

De baten en lasten van dit programma worden hieronder schematisch weergegeven:

Lasten - € 38.076	
Baten € 74.079	
Saldo € 36.003	

Een toelichting wordt gegeven in de paragraaf "Wat kost het?".

1.1 We hebben onze dienstverlening aan inwoners en ondernemers op orde

Wat willen we bereiken?

De gemeente Oisterwijk wil een betrouwbare partner zijn voor onze inwoners, ondernemers en organisaties. Wij blijven investeren in de ontwikkeling van onze dienstverlening en in ondersteunende systemen. Het moet niet uitmaken via welk kanaal een inwoner de gemeente benadert, de informatie moet altijd op orde zijn.

Als ambtelijke organisatie halen we het beste uit onszelf, voor de inwoners, ondernemers en organisaties. Dienstverlening is van ons allemaal. Inwoners weten wat zij van onze gemeente mogen verwachten en andersom.

Wat gaan we daar voor doen?

We staan aan de lat voor de (uitgestelde) invoering van de Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (WMEBV) per 1 juli 2024. Duidelijkheid over de beschikbare digitale kanalen, helpen van inwoners die niet digitaal vaardig zijn (zorgplicht) en borgen dat alle vragen tijdig beantwoord worden staan hierbij centraal.

In 2023 hield u als raad een rekenkameronderzoek over communicatie/dienstverlening. De aanbevelingen (op dit moment nog niet bekend) nemen we in 2024 mee.

Om hieraan te kunnen voldoen, maar ook de meest bekende en altijd terugkomende thema's als bereikbaarheid (via alle kanalen), klanttevredenheid, datagedreven dienstverlening (meten is weten) en de ondersteuning vanuit systemen, heeft Dienstverlening structureel extra aandacht en ook budget nodig.

Hoe kunnen we dat meten?

- Evaluatie Plan van Aanpakken 2024 Dienstverlening doen we Samen.
- Klanttevredenheid meten over (bij voorkeur) alle kanalen.

Wat kost het?

Lasten - € 1.581
Baten € 1.370
Saldo - € 211

1.2 We steken veel energie in samenwerking en inwonersparticipatie

Wat willen we bereiken?

Samenwerking is noodzakelijk om grote opgaven binnen en buiten onze gemeentegrenzen te realiseren. Hiervoor werken we samen binnen de gemeenschappelijke regeling Regio Hart van Brabant (HvB). De gevolgen van de corona pandemie zien we ook in de ambities in de samenwerkingsverbanden. We kiezen daarom niet voor nieuwe ambities, maar zetten in op behalen van de eerder bepaalde doelen. Met ingang van 2022 is de strategische meerjarenagenda vervangen door een kern- en keuzeagenda. In de kernagenda leggen we unanieme, meerjarige commitment voor regionale samenwerking vast. De keuzeagenda maakt het mogelijk om flexibel in te spelen op actualiteit, met variërende en evoluerende coalities in onze regio.

Daarnaast blijven we inzetten op de intergemeentelijke samenwerking met Goirle, Hilvarenbeek en Oisterwijk (GHO).

We werken steeds meer toe naar 'Wijkgericht werken'. De leefbaarheid in én de identiteit van Haaren, Heukelom, Moergestel en Oisterwijk blijven voorop staan. De inwoners weten zelf het beste wat nodig is; als gemeente kijken wij of en hoe we hierin faciliteren. Dit kan per dorp of buurtschap verschillend zijn. Inwoners zijn aan zet, (gemeente) Oisterwijk bouwt! mee.

Wat gaan we daar voor doen?

We hechten veel waarde aan inwonersparticipatie

- Doorontwikkelen wijkgericht werken realiseren we door:
  - Verder doorontwikkelen buurt-/wijkbegrotingen (vanuit participatie). Dit stimuleert inwoners om met eigen ideeën te komen en mede verantwoordelijk te zijn voor eigen dorp of wijk;
  - In navolging van de projecten waar inwoners van Haaren en Moergestel samen met de gemeente toekomstplannen maakten in 2023 stimuleren we dat in 2024 voor een aantal wijken in Oisterwijk en Heukelom.
  - Projectmatige aanpak wijkanalyses: We maken per wijk een analyse zodat we een beter beeld hebben wat er speelt en welke zorgen en mogelijkheden er zijn in de wijken. Hier kunnen we dan samen met de inwoners beter op inspelen en een wijkaanpak kiezen (als voorbeeld de aanpak met ketenpartners in Westend) die bij de wijk past.
- Uitwerken beleidsregels Inwonersparticipatie en overheidsparticipatie (ook ikv Omgevingswet) waaronder het verkennen en uitvoeren Uitdaagrecht. Dit n.a.v. de Participatieverordening die in december 2023 wordt vastgesteld.

Deze acties nemen we op in het **Plan van Aanpakken 2024 'Participeren doen we samen'** dat in januari 2024 richting uw raad komt.

Hoe kunnen we dat meten?

Evaluatie Plan van Aanpakken 2024 Participeren doen we Samen

Evaluatie Verkenning Uitdaagrecht

Voor 2023, 2024 en 2025 is budget toegekend voor de 'buurtbudgetten' (als voorbereiding op buurtbegrotingen) en de inzet van 2fte wijkregisseurs. Uitdaagrecht betekent in feite de budgetten op een andere manier inzetten en heeft in principe geen extra budget nodig.

Wat kost het?

Lasten - € 296
Baten € 0
Saldo - € 296

1.3 We zetten onze eigendommen optimaal in

Wat willen we bereiken?

We zetten onze vastgoedportefeuille doelmatig in waarbij we sturen op maatschappelijk effect, kostenbewustzijn en financiële transparantie. Wij borgen daarbij dat de vastgoedportefeuille efficiënt en professioneel wordt beheerd.

We passen een transparante en integrale aanpak toe op de huisvestingsvraagstukken op het gebied van o.a. onderwijs, cultuur, welzijn en sport.

Daar waar we kunnen, zetten we optimaal in op het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed, indachtig de financiële consequenties die dit met zich meebrengt.

Wat gaan we daar voor doen?

Vastgoedportefeuille

We herijken onze vastgoedportefeuille om te komen tot een kernportefeuille die significant bijdraagt aan onze beleidsdoelstellingen en verduurzaamd kan worden. Panden die geen beleidsdoel meer dienen, dan wel niet rendabel kunnen worden verduurzaamd, worden in de toekomst afgestoten.

Aan de hand van het vastgestelde plan van aanpak verduurzamen we onze vastgoedportefeuille. We plaatsen zonnepanelen op alle daarvoor geschikte panden uit de eigen portefeuille om een snelle stap te zetten in de verduurzaming van ons vastgoed. Dit geschiedt in 4 fases waarbij de eerste fase tot realisatie en ingebruikname komt in 2024.

Tevens voeren we maatregelen uit zoals benoemd in de door het Rijk opgestelde 'erkende maatregelen lijst'. Verduurzaming wordt geïntegreerd in de meerjaren onderhoudsplanningen van de panden en waar mogelijk maken we gebruik van subsidieregelingen. Nieuwe inzichten, technieken en ambities zullen er voor zorgen dat de aanpak voor de verduurzaming van de vastgoedportefeuille waar nodig herijkt dient te worden.

Door het aanbrengen van monitoringssystemen in alle panden die daarvoor in aanmerking komen, meten we pro-actief het energieverbruik en kunnen we aan de hand daarvan snel en adequaat de gebouwinstallaties bijsturen.

We maken een doorkijk naar de wijze waarop we de gemeentelijke organisatie in de toekomst **willen huisvesten. In het verlengde hiervan onderzoeken we verschillende scenario's, zowel op de huidige locatie als daarbuiten.** Een mogelijke herontwikkeling van het gemeentekantoor aan De Lind is opgenomen als kompas project in het coalitieakkoord en zal in het verlengde van dit huisvestingsvraagstuk in 2024 worden onderzocht.

Accommodatiebeleid

We stellen accommodatiebeleid vast dat als basis dient voor de integrale aanpak van de diverse actuele huisvestingsvraagstukken op het gebied van onderwijs, sport, cultuur en welzijn. De **geprognostiseerde kosten hiervoor bedragen € 30.000.**

Accommodatiebeleid dat zich specifiek richt op onderwijshuisvesting is verwerkt in het Integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP) en wordt in Q4 2023 voorgelegd aan de raad. Afhankelijk van de uitkomsten dienen middelen opgenomen te worden in de meerjarenbegroting. Voor 2024 worden onderzoeksmiddelen opgenomen.

De gemeentelijke verantwoordelijkheid voor onderwijsaccommodaties is primair een wettelijke taak die bestaat uit de bekostiging van onderwijshuisvesting. In hoofdlijn gaat het dan over

uitbreiding en of (vervangende) nieuwbouw. Daarbij zijn de schoolbesturen met hun scholen zelf eigenaar/bouwheer en gebruiker. Betrokkenheid is er in de vorm van advies m.b.t. bouwprojecten en -voorbereiding, bekostiging en het (financieel) toezicht op projecten en eventuele gezamenlijke projectinitiatieven. En bij renovatie en verduurzaming per 2025 bij inwerkingtreding van de verwachte nieuwe wet Huisvesting funderend onderwijs.

Hoe kunnen we dat meten?

- Daling van het energieverbruik in onze panden

Wat kost het?

Lasten - € 5.576
Baten € 1.994
Saldo - € 3.582

1.4 We hebben de gemeente goed georganiseerd

Wat willen we bereiken?

We trekken kwalitatief goed personeel aan en behouden dat, zodat de continuïteit van de dienstverlening gewaarborgd is en blijft.

Wij voldoen aan de (wettelijke) ontwikkelingen rondom de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

We zijn een financieel gezonde gemeente.

Wat gaan we daar voor doen?

Raad en college

Raad en college evalueren en actualiseren de samenwerkingsafspraken in het kader van Oisterwijk Bouwt. Op enkele dossiers heeft de raad een meer proactieve rol in de beeldvormende fase (o.a. inwonerparticipatie) en in de kaderstellende fase. De raad wijst daarvoor top- en plusdossiers aan en bepaalt daarmee vooraf welke rol hij heeft in het besluitvormingsproces. De raadswerkgroep Oisterwijk Bouwt neemt een voortrekkersrol in het versterken van de lokale democratie en het verstevigen van verbindingen met de samenleving.

De Wet versterking decentrale rekenkamers vraagt nauwelijks aanpassingen in de werkwijze van onze rekenkamer. Het gereserveerde werkbudget bleek de afgelopen jaren toereikend. Behalve de jaarlijkse indexatie handhaven we de huidige middelen.

Personeel

Voor een goede dienstverlening aan inwoners en ondernemers én om de politieke ambities van de gemeenteraad uit te kunnen voeren is een vitale ambtelijke organisatie met een optimale bezetting van cruciaal belang.

De gemeentelijke organisatie heeft in de afgelopen jaren en nog steeds te maken gehad met verschillende crises (corona, vluchtelingen, Oekraïne en energie). We hebben fors moeten inzetten op tijdelijke, vaak externe, ondersteuning om landelijk beleid uit te kunnen voeren en de piek in de vraag op te kunnen vangen. Maar ook in de manier waarop we ons werk uitvoeren zijn er stevige verwachtingen o.a. op het gebied van dienstverlening, participatie, communicatie, transparantie en op het gebied van IT en social media. We hebben – zoals vele werkgevers - tegelijkertijd door de krapte op de arbeidsmarkt grote moeite met het aantrekken en behouden van talent in de organisatie. Kortom de organisatie staat door stapelende ambities en uitdagende omstandigheden in een krappe arbeidsmarkt onder druk.

Dit alles vraagt om continue aandacht en extra investeringen bij het werven, binden en boeien van ons personeel. Hoe blijven we als gemeente Oisterwijk een aantrekkelijke werkgever en zorgen we voor een optimale bezetting van de organisatie. Hiervoor zetten we in op het bundelen van (al genomen en nieuwe) maatregelen in een strategisch personeelsbeleid met een bijbehorend meerjaren-uitvoeringsplan. Dit uitvoeringsplan bevat nieuwe en bestaande maatregelen. Hierbij wordt extra ingezet op nieuwe vormen van werving en selectie, extra aanbod op het gebied van trainingen en opleidingen, meer aandacht voor doorontwikkeling en implementatie van het onboardingsprogramma en extra personele capaciteit voor de uitvoering van dit plan. Bovenstaande extra maatregelen moeten ook gaan bijdragen in een daling van het percentage inhuur. Op dit moment hebben we een inhuurpercentage van 27%. De komende twee jaren proberen we de inhuur met een kwart

terug dringen. Deze vermindering en de daaraan gekoppelde financiële consequenties zullen zichtbaar worden gemaakt in de P&C-cyclus.

Hoe kunnen we dat meten?

- Respons op de opengestelde vacatures en aantal succesvolle plaatsingen
- Het percentage inhuurkrachten
- Het aantal en de soort meldingen in het kader van gegevensbeveiliging

Wat kost het?

Lasten - € 30.623
Baten € 70.715
Saldo € 40.092

Reguliere werkzaamheden 2024

Onderstaande infographic geeft een indruk van de werkzaamheden die de gemeente uitvoert voor haar inwoners.

Wat kost het?

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1.1 Dienstverlening	-1.715	-1.581	-1.569	-1.567	-1.567
1.2 Samenwerking en participatie	-314	-296	-253	-190	-190
1.3 Eigendommen	-5.686	-5.576	-5.359	-5.179	-5.482
1.4 Bedrijfsvoering	-29.380	-30.623	-30.156	-29.990	-30.069
Totaal lasten	-37.095	-38.076	-37.336	-36.926	-37.308
1.1 Dienstverlening	1.700	1.370	1.683	1.683	1.683
1.2 Samenwerking en participatie	0	0	0	0	0
1.3 Eigendommen	2.813	1.994	1.774	1.735	1.735
1.4 Bedrijfsvoering	67.813	70.715	69.632	64.450	63.694
Totaal baten	72.326	74.079	73.090	67.868	67.112
Saldo van baten en lasten	35.232	36.003	35.753	30.941	29.805
Stortingen reserves	-3.197	0	0	0	0
Stortingen reserves	-3.197	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	3.903	115	0	0	0
Onttrekkingen reserves	3.903	115	0	0	0
Mutatie reserves	706	115	0	0	0
Saldo	35.938	36.118	35.753	30.941	29.805

Toelichting

Hieronder worden de belangrijkste ontwikkelingen in de begroting 2024 benoemd.

Bedragen x € 1.000, V=voordelig verschil, N=nadelig verschil

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Ontwikkelingen uit PPN 2024-2027				
1.3 Huisvesting gemeentewerf	50	0	0	0
1.3 Huisvesting gemeentewerf	-50	-50	-50	-50
1.4 Indexering overige kosten	-500	-500	-500	-500
1.4 Raad en Jongerenparticipatie	-30	-30	-30	-30
1.4 Formatie griffie	-35	-35	-35	-35
1.4 Formatie afval	-139	-139	-139	-139
1.4 Formatie buitendienst	-61	-61	-61	-61
1.4 Toeristenbelasting	-50	-50	-50	-50
1.4 Bedrijfsmiddelenplan	-23	25	25	-46
1.4 Rentelasten	-25	-150	-275	-350
1.4 Verkiezingen	-17	-17	-17	-17
Ontwikkelingen na vaststellen PPN 2024-2027				
1.1 Begroting ODMWB	-194	-194	-194	-194
1.1 Milieuvergunningen	68	68	68	68
1.2 Begroting Hart van Brabant	-6	-6	-6	-6

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1.3 Bijstelling budget verzekeringen	-42	-42	-42	-42
1.3 Huur noodlokalen AZC	-78	-39	0	0
1.3 Vloer Den Boogaard	0	40	0	0
1.3 Huur noodlokalen AZC OHBA	78	39	0	0
1.3 Kapitaallasten scholen	-51	-51	-51	-51
1.4 Bijstelling budget te betalen OZB	-60	-60	-60	-60
1.4 Dividend BNG	32	32	32	32
1.4 Organisatieontwikkeling	-96	-96	-96	-96
1.4 Eigen risico dragen personeel	-97	-97	-97	-97
1.4 Digitale kennisbanken	-55	-55	-55	-55
1.4 Informatieveiligheid	-166	-166	-166	-166
1.4 HR21	-185	-185	-185	-185
1.4 Strategisch personeelsbeleid structureel	-272	-272	-272	-272
1.4 Strategisch personeelsbeleid incidenteel	-130	-125	0	0
1.4 Meicirculaire 2023	3.367	2.931	1.740	1.458
1.3 Onderzoeksmiddelen onderwijshuisvesting IHP	-50	PM	Pm	PM
Loon-prijs inflatie meicirculaire 2023	-773	-749	-619	-588

Investerings

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	Afsch.	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Vloer sporthal Stokeind	15	40	-	-	-
Totaal	15	40	0	0	0

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

In onderstaand overzicht zijn de algemene dekkingsmiddelen opgenomen van de gemeente. Deze bestaan uit de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de belastingen (OZB, parkeren, precario, reclame, toeristen) die door de gemeente worden geheven.

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Gemeentefonds	57.822	56.739	51.557	50.801
Belastingen	11.840	11.840	11.840	11.840
Totaal algemene dekkingsmiddelen	69.662	68.579	63.397	62.641

Post college onvoorzien

De post college onvoorzien betreft een apart budget waar gedurende het jaar, indien noodzakelijk, onvoorziene en onvermijdelijke uitgaven vanuit het college kunnen worden gedekt. **De omvang van deze post bedraagt € 50.000.**

Vennootschapsbelasting (Vpb)

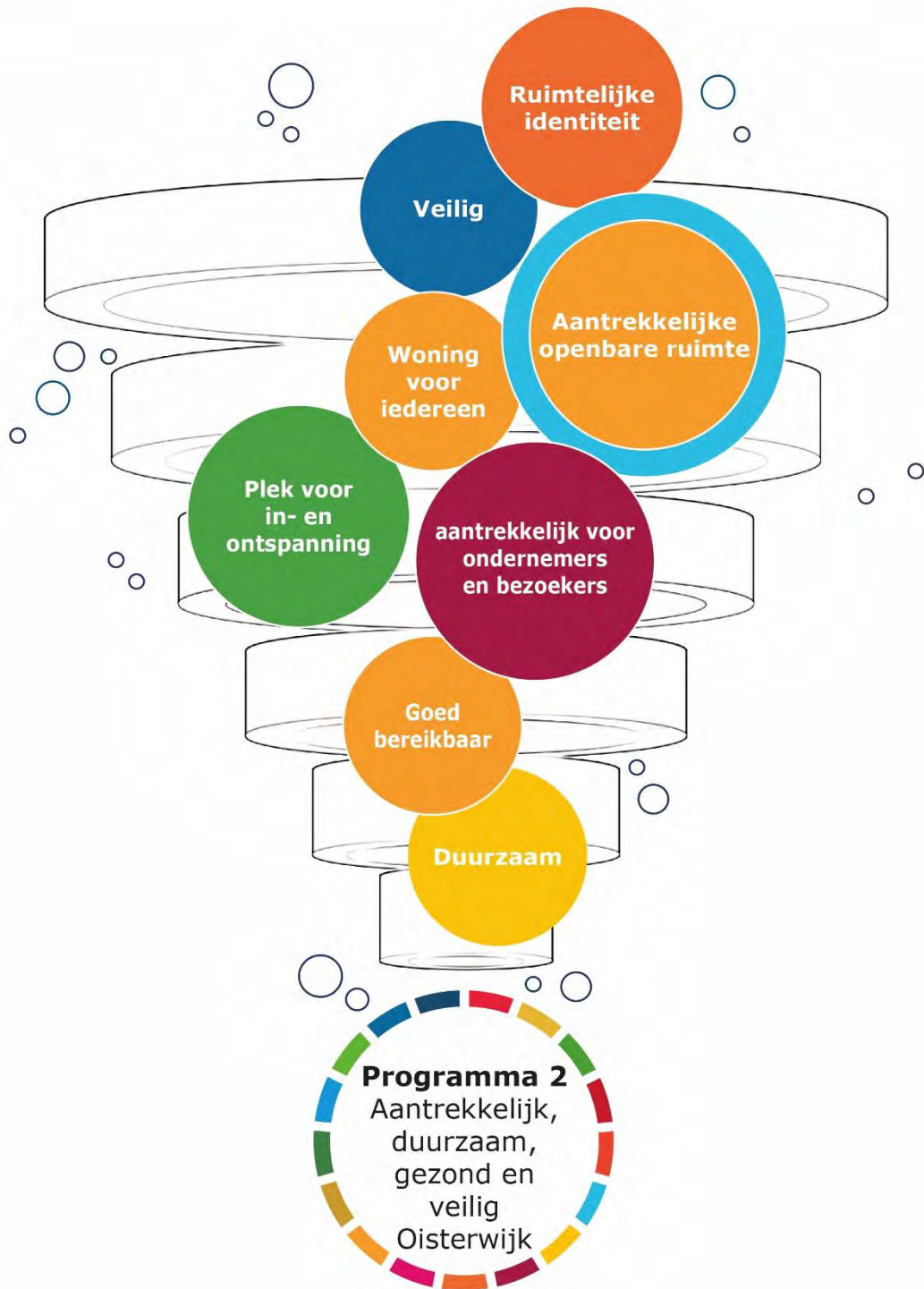
Wij verwachten, uitgaande van de voorlopige Vpb-berekeningen, over 2024 geen Vennootschapsbelasting te hoeven betalen over de grondexploitaties.

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Nederland	Oisterwijk
Apparaatskosten	kosten per inwoner	2024	*	475
Bezetting	fte per 1.000 inwoners	2023	*	6,2
Externe inhuur	kosten inhuur externen als % van totale loonsom + kosten inhuur externen	2023	*	27%
Formatie	fte per 1.000 inwoners	2023	*	7,8
Gemeentelijke woonlasten	€	2023	860	853
Gemeentelijke woonlasten	€	2023	942	892
Gemiddelde WOZ-waarde	x €1.000	2023	369	479
Overhead	% van totale lasten	2024	*	15%

Gegevens niet beschikbaar *

Bron: waarstaatjegemeente.nl

Programma 2 Aantrekkelijk, duurzaam, gezond en veilig Oisterwijk

Algemene beleidsdoelstelling van dit programma

Het programma Aantrekkelijk, duurzaam, gezond en veilig Oisterwijk heeft als doel de leefomgeving van de gemeente Oisterwijk te beheren, te ontwikkelen en te faciliteren door middel van vastgestelde kaders binnen de daarvoor beschikbare middelen.

Maatschappelijk effect

Oisterwijk is de Parel in 't Groen door de prettige leefomgeving met een veilige, toegankelijke, schone en duurzame openbare ruimte. Voor alle inwoners is voldoende sport- en culturaanbod aanwezig. Er is aandacht voor de verschillende woonbehoeften van de inwoners en we stimuleren energieneutraal wonen, ondernemen en denken. De ondernemers zijn positief over het vestigingsklimaat.

Ambities voor 2024

De ambities voor 2024 **worden vertaald in de volgende thema's:**

- 2.1 Versterking van kwaliteit en identiteit van Oisterwijk door ruimtelijke ontwikkelingen
- 2.2 We streven naar een aantrekkelijke en duurzame openbare ruimte
- 2.3 Het is veilig voor onze inwoners
- 2.4 Oisterwijk is aantrekkelijk voor inwoners, ondernemers en bezoekers

Financiën

De baten en lasten van dit programma worden hieronder schematisch weergegeven:

Lasten - € 24.344
Baten € 14.331
Saldo - € 10.012

Een toelichting wordt gegeven in de paragraaf "Wat kost het?".

2.1 Versterking van kwaliteit en identiteit van Oisterwijk door ruimtelijke ontwikkelingen

Wat willen we bereiken?

In samenwerking met de gemeente Tilburg ontwikkelen we een integrale visie over de duurzame ontwikkeling van het gebied Berkel-Enschot, Biezenmortel, Haaren, Heukelom, Moergestel, Oisterwijk en Udenhout (Koersdocument Oostflank). Deze visie vormt de basis voor ontwikkelingen op het gebied van wonen, bedrijven, recreatie en toerisme, natuur, landschap, landbouw en mobiliteit.

Het vormt ook de basis voor onderhandelingen met het Rijk en provincie over onze bijdrage aan nationale doelstellingen. Een concreet voorbeeld is het verhogen van het aantal woningen dat wij mogen bouwen volgens de provinciale prognose om een bijdrage te kunnen leveren aan de nationale woningbouwopgave. Hierbij geven we voorrang aan woningbouwprojecten die een bijdrage leveren aan de gemeentelijke woondoelstellingen. We geven uitvoering aan de afspraken over versneld bouwen.

Deze visie vormt ook de basis voor de actualisatie van de omgevingsvisie in 2024.

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. Om te voldoen aan de per 1 januari 2024 geldende wettelijke vereisten hebben we ons in 2023 voorbereid op de komst van de Omgevingswet. De transitie Omgevingswet loopt door tot 2032.

We willen de ruimtelijke kwaliteit van Oisterwijk versterken en een bijdrage leveren aan de gemeentelijke woningbehoefte. We willen een woningvoorraad die aansluit bij de woningbehoefte van de gemeente Oisterwijk, zowel kwalitatief als kwantitatief. Hieronder vallen ook voldoende betaalbare woningen en huisvesting van bijzondere doelgroepen. We willen daarbij voldoen aan de (versnelde) taakstelling voor huisvesting van vergunninghouders en aan de landelijke eisen op het gebied van woonwagengebeleid. Ook willen we de opgave voor de huisvesting van short en midstay arbeidsmigranten realiseren.

Daarnaast willen we een bijdrage leveren aan het realiseren van de regionale woningbehoefte en inzetten op het realiseren van flexwonen. We willen inzicht in de behoefte aan woningen, zowel lokaal als regionaal. We willen ook zicht op de stappen die we zetten om hieraan een bijdrage te leveren door middel van datagestuurde werken.

We zetten in op een toekomstgerichte en duurzame landbouw. Ook zorgen we voor een passende oplossing bij de sloop of herbestemming van voormalige agrarische bedrijfsgebouwen.

Wat gaan we daar voor doen?

Integrale visie Oostflank

We werken samen met gemeente Tilburg een Koersdocument Oostflank uit op de thema's wonen, mobiliteit, economie, natuur, landschap en landbouw. In het Koersdocument zetten we in op een natuur-inclusieve gebiedsontwikkeling, waarbij we zoeken naar ruimtelijk inpassingsvermogen om betaalbare woningen te realiseren en naar kansen zoals het versterken van de mobiliteitsnetwerk.

Omgevingswet

De omgevingswet treedt op 1 januari 2024 in werking. We zijn aangesloten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet. We werken met de door de raad vastgestelde kaders voor de vergunningsprocedure, de kaders voor participatie en het delegatiebesluit. We pakken het actualiseren van de omgevingsvisie verder op (na vaststelling Koersdocument Oostflank).

Daarnaast evalueren we de omgevingsdialoog, de intaketafel en omgevingstafel. We onderzoeken de effecten van de invoering Omgevingswet op de formatie en de legesopbrengsten. De uitkomsten van dit onderzoek worden (structureel) meegenomen in de begroting 2025.

Versnelling woningbouw

We zetten in op de realisatie van grotere woningbouwprojecten met gebruikmaking van het afwegingskader woningbouw, waarbij grote en kleine woningbouwprojecten die een bijdrage leveren aan gemeentelijke doelstellingen voorrang krijgen. Met het Koersdocument Oostflank en het versnellingssteam woningbouw maken we de ambitie van 150 woningen per jaar mogelijk. We realiseren flexwoningen. Indien nodig zetten we hiervoor via het grondbedrijf ook eigen grond in.

We geven uitvoering aan de acties die zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma van de Woonzorgvisie. Enkele van de initiatieven die we in 2024 starten zijn:

- We ontwikkelen een lokaal digitaal informatiesysteem op het gebied van wonen en woonzorg met een bijbehorend dashboard.
- We voeren de meerjarige prestatieafspraken met de corporaties uit inzake het aanbod van sociale huurwoningen.
- Op grond van de wettelijke verplichting maken we lokaal beleid voor woonwagendstandplaatsen. Hiervoor is incidenteel budget nodig van ca 35.000.

Buitengebied

We geven uitwerking aan de Visie Buitengebied en zetten in op een duurzame en toekomstgerichte landbouw. Op het gebied van boomkwekerij en plantenteelt doen we dit in het kader van het project Versailles van het Noorden en het Koersdocument Oostflank. Op het gebied van stikstof doen we dit samen met de provincie en andere stakeholders, via de gebiedsgerichte aanpak voor Kampina en Oisterwijkse Vennen en Loonse en Drunense Duinen en Leemkuilen. Verder blijven we inzetten op het faciliteren van stoppende of omschakelende agrarische ondernemers (o.a. de deelnemers aan de stoppersregelingen LBV-plus en LBV).

Hoe kunnen we dat meten?

- In 2024 stellen we het Koersdocument Oostflank vast.
- Het aantal nieuwgebouwde woningen dat voldoet aan de gemeentelijke beleidsdoelstellingen, waaronder de woonzorgvisie

Wat kost het?

Lasten - € 742
Baten € 367
Saldo € 375

2.2 We streven naar een aantrekkelijke en duurzame openbare ruimte

Wat willen we bereiken?

Een veilige, toegankelijke, schone, groene en duurzame openbare ruimte voor onze inwoners om te wonen, werken en recreëren. Met oog voor de biodiversiteit en natuurwaarden op het gekozen kwaliteitsniveau.

We leveren – waar mogelijk in samenwerking met de regio Hart van Brabant – een bijdrage aan de doelstellingen uit het Klimaatakkoord en onze lokale Duurzaamheidsagenda. We zetten in op vermindering van de CO₂-uitstoot, onder andere door het verhogen van het aandeel opwekking hernieuwbare energie (zonnepanelen en wind). Om deze doelstellingen te kunnen behalen evalueren en actualiseren we de gemeentelijke Duurzaamheidsagenda en stellen we de Regionale Energie- en Klimaatstrategie (REKS) 2.0 vast.

Gemeente Oisterwijk is een groene en duurzame gemeente, die meewerkt aan de circulaire economie. Hierbij denken wij niet in afval, maar in grondstoffen. De landelijke VANG-doelstellingen zijn herijkt. De nieuwe VANG-doelstelling voor 2025 is het recyclen van 55% van de recyclebare stromen.

Onze inwoners gebruiken voet, fiets en openbaar vervoer voor zoveel mogelijk verplaatsingen. We ontmoedigen doorgaand verkeer door onze woonwijken. De gemeente blijft met de auto wel bereikbaar, inclusief bij de doelgroep passende parkeergelegenheid. We stimuleren het gebruik van duurzame vervoersmiddelen, zoals de fiets (voor verplaatsingen binnen 10 km) en openbaar vervoer ten opzichte van de auto. Daarnaast faciliteren we het gebruik van elektrische vervoermiddelen.

Wat gaan we daar voor doen?

Duurzaamheidsagenda en REKS

- We geven uitvoering aan de gemeentelijke Duurzaamheidsagenda, de Regionale Energie- en Klimaatstrategie (REKS) en de Transitievisie Warmte. Projecten die in 2024 in dit kader worden uitgevoerd of gecontinueerd zijn onder andere:
  - Het stimuleren van energiebesparing en zonne-energie op (bedrijfs)daken.
  - Het uitwerken van REKS-gebiedsopgaven met aandacht voor het opwekken van hernieuwbare energie en klimaatadaptatie.
  - **Het continueren van het project 'aanpak energie-armoede' door (via het energieloket Oisterwijk) inwoners te adviseren over energiebesparende maatregelen en deze, waar mogelijk, direct uit te voeren.**
  - Het verstrekken van leningen voor het verduurzamen en/of levensloopbestendig maken van woningen.
  - Het stimuleren, faciliteren en regisseren van duurzaamheidsinitiatieven van inwoners, ondernemers, energiecoöperaties en andere organisaties.

We zetten hiervoor de uitkering in die wij van het Rijk hebben ontvangen voor (extra) capaciteit voor de uitvoering van klimaat- en energiebeleid.

Omdat klimaatadaptatie veelomvattend is, wordt in elk op te stellen beleidsstuk dat betrekking heeft op de openbare ruimte aandacht besteed aan klimaatadaptatie. Voor klimaatadaptatie wordt een integraal beleidsdocument opgesteld.

Circulaire economie

In 2024 wordt een nieuwe grondstoffennota (voorheen afvalbeleid) opgesteld. We voeren activiteiten uit die leiden tot minder restafval en verbetering van de kwaliteit van de recyclebare stromen. We werken in 2024 aan projecten om bewustwording rondom recyclebare stromen te creëren, zodat inwoners nog beter afval kunnen scheiden en we de **VANG doelstellingen bereiken. Rondom verschillende afvalthema's (scheiden, zwerfafval, etc.) willen we bewustwording onder bewoners, scholen en BSO's vergroten. Daarnaast is in 2023 een wijziging in de formatie geweest door een nieuwe functie Strategisch beleidsadviseur grondstoffentransitie. Deze beleidsadviseur gaat circulaire economie verder vorm geven door, naast afval, ook naar andere (beleids-)terreinen te kijken die impact hebben op de grondstoffentransitie. De kosten van deze functie worden gedekt door "Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE)" tot minstens 2025.**

De uitbreiding van de milieustraat Oisterwijk en de realisatie van een tweede weegbrug zijn naar de verwachting in 2024 gereed. De definitieve plannen zijn afhankelijk van het vergunningentrajec.

Zoals bij de PPN 2024-2027 aangekondigd is de berekening van de afvalstoffenheffing herijkt, omdat de afvalbegroting niet meer in overeenstemming was met de werkelijke kosten en opbrengsten. Na analyse is gebleken dat de afvalstoffenheffing niet kostendekkend is. Bij de tweede Berap 2023 zijn de kosten en opbrengsten bijgesteld. Voor de begroting 2024 hebben wij, naast de gebruikelijke indexering voor 2024 van 4,22%, extra verhogingen moeten toepassen door hogere indexeringen van 11,8% op de kosten van inzameling en verwerking van afval. Daarnaast wordt conform de PPN 2024-2027 de formatie uitgebreid met een beheerder afval en een locatiebeheerder milieustraten. Door de forse kostenstijgingen en de formatie-uitbreiding zal de afvalstoffenheffing verhoogd worden. Gezien de omvang van deze kostenstijgingen willen we de verhoging van de afvalstoffenheffing gefaseerd doorvoeren in 2024 en 2025. Dat betekent dat de afvalstoffenheffing in deze jaren niet 100% kostendekkend is. Wij kiezen ervoor de kostendekkendheid dit jaar te maximaliseren op 90,4%. We werken toe naar een kostendekkendheid in 2026 met fasering in 2024 en 2025. Dat betekent dat in de grondstoffennota keuzes moeten worden gemaakt om tot 100% kostendekkendheid te komen.

In 2024 blijven we de middelen van de SUP (single-use-plastics) vergoeding gebruiken voor het o.a. opruimen van zwerfafval. De hoogte van deze vergoeding wordt eind 2023 bekend gemaakt.

Integrale Visie Openbare Ruimte

Na het vaststellen van de Visie Openbare Ruimte en het actualiseren van de nieuwe **Kadernota's Rood en Geel vertalen we het nieuwe beleid verder naar uitvoeringsniveau. In 2024 stellen we de Leidraad Toegankelijke Openbare Ruimte op, waarin we voorzieningen voor mensen met een beperking verankeren in inrichting, aanleg en beheer. In het eerste kwartaal 2024 leveren we de eerste volledige oplage van het Handboek Rood op, waarin de technische kaders voor inrichting van de openbare ruimte volgens onze Oisterwijkse standaard worden geborgd.**

In 2024 stellen we op basis van de kaders uit de Visie Openbare Ruimte het Programma Groen vast met daarin onder andere aandacht voor biodiversiteit en natuurwaarden. En ook **de pilot 'Basiskwaliteit Natuur' die samen met de GHO B-teams en andere partners in 2023 is opgepakt krijgt hierin een plek.**

Integraal Beheer

Wat betreft het beheer en onderhoud van de openbare ruimte lopen de bestekken voor onderhoud bomen, onderhoud beplantingen (WSD), maaien bermen en sloten en machinaal onderhoud door. Het beheer op drukriolering wordt geïntensiveerd om het aantal storingen en calamiteiten te verlagen. Veel gemalen worden gerenoveerd.

Openbare Verlichting

In 2024 starten we met het Optimalisatieplan Openbare Verlichting. Het overgrote deel van de resterende niet LED-lichtmasten moeten we vervangen door nieuwe armaturen. De directe aanleiding hiervoor is dat de PLL-lampen van deze armaturen niet meer verkocht (mogen) worden vanwege het energieverbruik. De armaturen moeten daarom versneld worden uitgefaseerd. Deze gelegenheid grijpen we aan om dit te combineren met het saneren van onnodige verlichting in met name het buitengebied, het vervangen van masten en het **deels 'slim' maken van verlichting. Hiermee besparen we op energiekosten, onderhoudskosten** en verminderen we lichtvervuiling in het buitengebied en rondom natuurgebieden.

Water en riolering

Het Basis Rioleringsplan (BRP) is een beoordeling en hydraulische berekening van de rioelstelsels met adviezen voor optimalisatie. Deze wordt momenteel opgesteld en eind 2023 afgerond.

Naar gelang de voortgang van integrale projecten en ontwikkelingen worden voor wijken ontwerpen van regenwaterstelsels opgesteld. Deze stelsels worden hydraulisch berekend en ontworpen. Toekomstig wordt bij voorbereidingen van projecten in aansluitende gebieden hiermee rekening gehouden.

Groen

Voor de duurzame instandhouding van het openbaar groen en de bomen zijn reconstructies noodzakelijk. Dit pakken we integraal aan, samen met andere geplande werken. Soms zullen bomen moeten wijken en elders gecompenseerd worden. We richten ons, naast het regulier onderhoud, op het herstellen van de achterstand in het onderhoud door deze locaties zoveel mogelijk integraal en wijkgericht aan te pakken. In 2024 stellen we het nieuwe groenprogramma op.

Door middel van regelingen zoals Stimuleringsregeling Landschap en Erven plus blijven we onze inwoners stimuleren om ook zelf bij te dragen aan de groene omgevingskwaliteit.

Verkeer en Vervoer

We verbeteren de bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid binnen onze gemeente. We stimuleren duurzame mobiliteitsvormen zoals lopen, fietsen en openbaar vervoer. Bij voorkeur neemt het aantal autoverplaatsingen af door goede alternatieven aan te bieden.

We zetten in op duurzame mobiliteitsoplossingen. Dit doen we door o.a. het faciliteren van auto- en fietsdelen en het optimaliseren van goede infrastructuur voor fietsers en voetgangers. Door het uitvoeren van het Uitvoeringsprogramma+ verkeersveiligheid worden **(potentiële) verkeersknelpunten aangepakt. Verkeerseducatieprogramma's vanuit de** mensgerichte maatregelen BVL en VVN dragen bij aan de verkeersveiligheid van de deelnemers doordat zij bewuster en vaardiger worden in het verkeer.

Overige initiatieven:

- We voeren de korte termijn maatregelen van het Verkeersplan Moergestel uit.
- Gemullehoekenweg (tussen Terburgtweg en Klompven/Heisteeg): verbeteren fietsveiligheid door groot onderhoud vrijliggend fietspad.
- De Burgemeester Verwielstraat, Parklaan en De Laerweye wordt verkeersveilig gemaakt door de maximum snelheid te verlagen naar 30 km/uur (GOW30). Hierbij worden ook fysieke maatregelen genomen zoals aanleggen verkeersplateaus en uitritconstructies;
- De Kantstraat wordt opnieuw ingericht waarbij de verkeersveiligheid wordt vergroot. Er wordt bekeken of de maximale toegestane snelheid verlaagd kan worden;
- Ambachtstraat: verbeteren fietsveiligheid door het verlengen van het vrijliggend fietspad tot aan de rotonde Sprendlingenstraat. Daarnaast wordt de fietsoversteek Luxemburgsestraat verbeterd.
- **We voeren een evaluatie uit van het 'vol-vrij' systeem op de parkeerplaats Spoorlaan.**
- We zorgen voor meer en een goede spreiding van openbare laadpunten voor elektrisch vervoer (zowel voor auto als fiets).
- We faciliteren initiatieven op het gebied van duurzaam vervoer.

In het voorjaar van 2024 bieden we het document 'Ambitie F!ets' aan, waarin projecten en ambities op het gebied van fietsverkeer nader worden toegelicht, inclusief een kostenraming en mogelijkheid tot subsidieregelingen.

Integrale Projecten Openbare Ruimte

In 2023 zijn de projecten Willem van der Aa park, Marijkestraat, Stationsstraat, Baerdijk en Oude Baan voorbereid, deze gaan in 2024 in uitvoering. Ook starten we met de voorbereidingen van de reconstructies van de Gemullenhoekenweg, Burgemeester Verwielstraat, Schoutenbuurt en Kantstraat. Al deze projecten worden integraal en breed benaderd.

Hoe kunnen we dat meten?

- Het aantal verkeersdoden is jaarlijks 0.
- De hoeveelheid recyclebare ingezamelde afvalstoffen.

Wat kost het?

Lasten - € 12.357
Baten € 8.924
Saldo - € 3.433

2.3 Het is veilig voor onze inwoners

Wat willen we bereiken?

Veiligheid is een basisvoorwaarde voor een aantrekkelijk en leefbaar Oisterwijk. Oisterwijk moet niet alleen veilig zijn, mensen moeten zich ook veilig, welkom en vrij voelen. Een veilig Oisterwijk creëren we samen; door gezamenlijke inspanning en integrale samenwerking zorgen we voor een veilig en leefbaar Oisterwijk, waarbij overlast en criminaliteit zo veel mogelijk wordt voorkomen.

Wat gaan we daar voor doen?

De gemeente voert de regie en werkt hierbij samen met haar veiligheidspartners zoals de politie, het Openbaar Ministerie, de Veiligheidsregio, het Zorg- en Veiligheidshuis, etc.

De gemeente heeft het Integraal Veiligheidsbeleid 2023-2026 vastgesteld. In het Integraal **Veiligheidsbeleid staan vier thema's benoemd waarop de gemeente** – samen met haar veiligheidspartners – extra aandacht richt; zorg & veiligheid, evenementenveiligheid, ondermijnende criminaliteit en digitale veiligheid. Dit vertaalt zich onder meer in de volgende concrete acties / maatregelen:

- We richten ons op het in beeld brengen van kwetsbare jongeren en inwoners, waarbij het integraal samenwerken van belang is. Om dit te realiseren wordt er een structureel overleg opgezet met lokale zorgpartners, om individuele casussen en trends te bespreken;
- We zorgen voor structurele aansluiting bij het Zorg- en Veiligheidshuis in samenwerking met het sociale domein;
- **We realiseren het basisniveau van een weerbare overheid, conform de 'Brabantse Norm Weerbare Overheid'**;
- We bieden handvaten voor het herkennen van ondermijnende criminaliteit, en vergroten de meldingsbereidheid;
- We passen de Wet Bibob actief toe bij onder meer drank- en horecaverunningen en bepaalde omgevingsvergunningen zoals **'bouwen'**;
- **We zetten binnen het district preventieve acties op die aansluiten op landelijke thema's**, bijvoorbeeld de Week van de Senioren en de Week van de Veiligheid;
- We vergroten de online weerbaarheid van kinderen door aandacht te besteden aan digitale veiligheid door de inzet van interventies, zoals Hackshield in de Bieb.

Hoe kunnen we dat meten?

- Het aantal meldingen bij de gemeente over overlast door personen met onbegrepen gedrag is in 2024 met 5% gedaald ten opzichte van 2022. In 2022 kwamen er 156 meldingen binnen.
- Het aantal meldingen bij de gemeente over georganiseerde criminaliteit is in 2024 met 25% gestegen ten opzichte van 2022. In 2022 kwamen er 12 meldingen binnen.

Wat kost het?

Lasten - € 2.600
Baten € 85
Saldo - € 2.515

2.4 Oisterwijk is aantrekkelijk voor inwoners, ondernemers en bezoekers

Wat willen we bereiken?

Een actieve, culturele, sportieve en gezonde leefstijl voor onze inwoners. We zetten in op **stimuleringsprogramma's op het gebied van sport en cultuur**, waarbij kwalitatieve sport-, cultuur-, beweeg- en speelvoorzieningen noodzakelijk zijn.

Het behouden van bestaande bedrijven en bezoekers en het aantrekken van nieuwe bedrijven en bezoekers die passen bij het economisch profiel van de gemeente Oisterwijk.

Wat gaan we daar voor doen?

Cultuur

In 2023 is de nieuwe cultuurvisie vastgesteld. In 2024 volgt het opstellen van de **uitvoeringsprogramma's samen met de stakeholders, waar we in 2023 mee starten**. We onderzoeken de wensen en mogelijkheden voor een bibliotheekvoorziening in Haaren.

Sport en gezondheid

Inzetten van sport en bewegen voorkomt gezondheidsproblemen en versterkt de sociale basis in Oisterwijk. In 2024 blijven we de sport- en beweegdeelname van onze inwoners stimuleren en/of faciliteren. Deels financieren we dit met middelen uit de Brede SPUK behorend bij het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Met ingang van 2023 is een aantal uitkeringen voor gemeenten gericht op het stimuleren van gezondheid, sport & bewegen, cultuurparticipatie en het versterken van de sociale basis samengevoegd in een Brede SPUK. Deze uitkering is gekoppeld aan het GALA waarin Rijk, gemeenten en verzekeraars afspraken maken over hoe preventief gezondheidsbeleid kan worden versterkt en duurzaam kan worden geborgd.

Het jaar 2024 staat in het teken van de nadere uitwerking van de plannen voor het Staalbergven, waarover de raad in december 2023 een besluit zal nemen.

Vanwege stikstof is een gefaseerde uitvoering van de herinrichting van Sportpark Stokeind vereist. In 2024 is de aanleg van de infrastructuur voorzien (parkeerplaats en herinrichting Molenstraat). Zie verder de toelichting bij de Kompasprojecten.

Economie en toerisme & recreatie

In 2023 starten we het opstellen van de economische visie. Deze zal vervolgens in 2024 vastgesteld worden waarna in 2024 het opstellen van een uitvoeringsprogramma volgt. De **thema's: ruimte om te ondernemen, maatschappelijke opgaven: arbeidsmarkt, innovatie en duurzaamheid**, economische samenwerking en dienstverlening verder worden uitgewerkt én waar mogelijk al gestart met uitvoering. We blijven werken aan een prettig vestigingsklimaat voor onze huidige en potentiële nieuwe ondernemers. De totale behoefte voor bedrijvigheid ligt op 8 - 10 ha. Hoe wij in 2024 hier invulling aan gaan geven wordt opgenomen in het Koersdocument Oostflank.

Wij zetten in op het verder verstevigen en verdiepen van de samenwerking voor, door en tussen ondernemers in diverse sectoren o.a. door het inzetten van onze accountmanager ondernemers. Ook organiseren we thema georiënteerde sessies in samenwerking met diverse partners zoals "De dag van de techniek" en "De Dag van de ZZZP-er". Deze laatste zal een inspirerende dag worden, in GHO verband, waarbij bovenstaande thema's uit de visie terugkomen in workshops.

Onder de vlag van 'Bezoek Oisterwijk' versterken we de naamsbekendheid van Oisterwijk en werkt de organisatie aan een eenduidig en aantrekkelijk beeld van zowel het centrum als het buitengebied voor ondernemers, inwoners en toeristen.

In 2023 is het Uitvoeringsprogramma voor de Visie Toerisme en Recreatie opgeleverd. In 2024 **werken we aan de actieplannen van het uitvoeringsprogramma met als thema's samenhang en verbinding, spreiding, economische en maatschappelijke waarden en innovatie en (omgevings)kwaliteit.** Om het uitvoeringsprogramma daadwerkelijk ook uit te kunnen gaan voeren is er budget nodig. Dit budget geeft de projecten met de hoogste prioriteit of laag hangend fruit voldoende middelen om opgestart te kunnen worden. **Voor de opstart is € 30.000** nodig die kan worden ingezet voor met name spreiding:

- het optimaliseren van de routing (naar parkeren) voor meer spreiding van bezoekers.,
- duurzame mobiliteit: doorontwikkelen van het fiets- en wandelnetwerk liefst in combinatie met OV.
- het initiëren van dataverzameling voor het inzetten van data ter voorkoming van piekbelasting en spreiding in de ruimte te stimuleren.
- ondersteunen van spreiding van evenementen en samenhang van evenementen tussen de kernen te stimuleren.

Hoe kunnen we dat meten?

- Een toename of minimaal gelijk blijven van het aantal vestigingen van bedrijven
- Het aantal banen in recreatie en toerisme blijft minimaal gelijk
- Sportvoorzieningen voldoen aan de normen en toetsingscriteria van de betreffende bond

Wat kost het?

Lasten - € 5.113
Baten € 981
Saldo - € 4.132

Reguliere werkzaamheden 2024

Onderstaande infographic geeft een indruk van de werkzaamheden die de gemeente uitvoert voor haar inwoners.

Wat kost het?

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
2.1 Ruimtelijke ontwikkelingen	-1.413	-742	-707	-683	-551
2.2 Openbare ruimte	-12.557	-12.357	-12.281	-12.379	-12.544
2.3 Veiligheid	-2.221	-2.600	-2.640	-2.545	-2.545
2.4 Cultuur, sport en economie	-5.372	-5.113	-5.102	-4.925	-4.898
2.5 Grondbedrijf	-5.241	-3.532	-3.461	-1.896	272
Totaal lasten	-26.805	-24.344	-24.191	-22.428	-20.267
2.1 Ruimtelijke ontwikkelingen	491	367	347	347	347
2.2 Openbare ruimte	8.299	8.924	8.921	9.107	9.107
2.3 Veiligheid	82	85	85	85	85
2.4 Cultuur, sport en economie	1.022	981	981	971	971
2.5 Grondbedrijf	5.814	3.974	4.040	3.083	2.181
Totaal baten	15.707	14.331	14.374	13.593	12.691
Saldo van baten en lasten	-11.097	-10.012	-9.817	-8.835	-7.577
Stortingen reserves	-770	0	0	0	0
Stortingen reserves Grondbedrijf	-1.026	-448	-585	-1.194	-2.459
Stortingen reserves	-1.796	-448	-585	-1.194	-2.459
Onttrekkingen reserves	3.457	718	636	635	521
Onttrekk reserves Grondbedrijf	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	3.457	718	636	635	521
Mutatie reserves	1.660	269	51	-559	-1.938
Saldo	-9.437	-9.743	-9.766	-9.394	-9.515

Toelichting

Hieronder worden de belangrijkste ontwikkelingen in de begroting 2024 benoemd.

Bedragen x € 1.000, V=voordelig verschil, N=nadelig verschil

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Ontwikkelingen uit PPN 2024-2027				
2.1 Flexwonen	-39	-39	-39	-39
2.2 Aanbesteding onderhoud openbare ruimte	-590	-590	-590	-590
2.2 Vervanging brug 19 Aboomsestraat	0	-13	-13	-13
2.2 Actualisatie Mobiliteitsplan	-50	0	0	0
2.2 Duurzaamheid - CDOKE (personele capaciteit)	-592	-597	-597	-597
2.2 Duurzaamheid - Uitkering CDOKE	592	597	597	597
2.2 Verduurzaming openbare verlichting	-75	-75	-75	-75
2.2 Uitvoeringsprogramma verkeersveiligheid	-129	-129	-129	-129
2.2 Afval afvalstoffenheffing	139	139	139	139
2.2 Buitendienst (vervallen woonomgevingsploeg)	46	46	46	46
2.2 Uitvoeringsprogramma verkeersveiligheid	40	40	40	40

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Ontwikkelingen na vaststellen PPN 2024-2027				
2.2 Correctie uitvoeringsprogramma verkeersveiligheid	0	129	129	129
2.2 Correctie uitvoeringsprogramma verkeersveiligheid	0	-40	-40	-40
2.2 Aanleg glasvezel	-154	0	0	0
2.2 Aanleg glasvezel bijdrage	154	0	0	0
2.2 Begrotingseffect riolering	204	204	204	204
2.3 Begroting VRMWB	-98	-98	-98	-98
2.3 Data infrastructuur ondermijnende criminaliteit	-40	-80	0	0
2.4 Correctie GALA	-50	-50	-50	-50
2.4 Correctie GALA	50	50	50	50
Loon-prijs inflatie meicirculaire 2023	-394	-382	-316	-300

Investeringsen

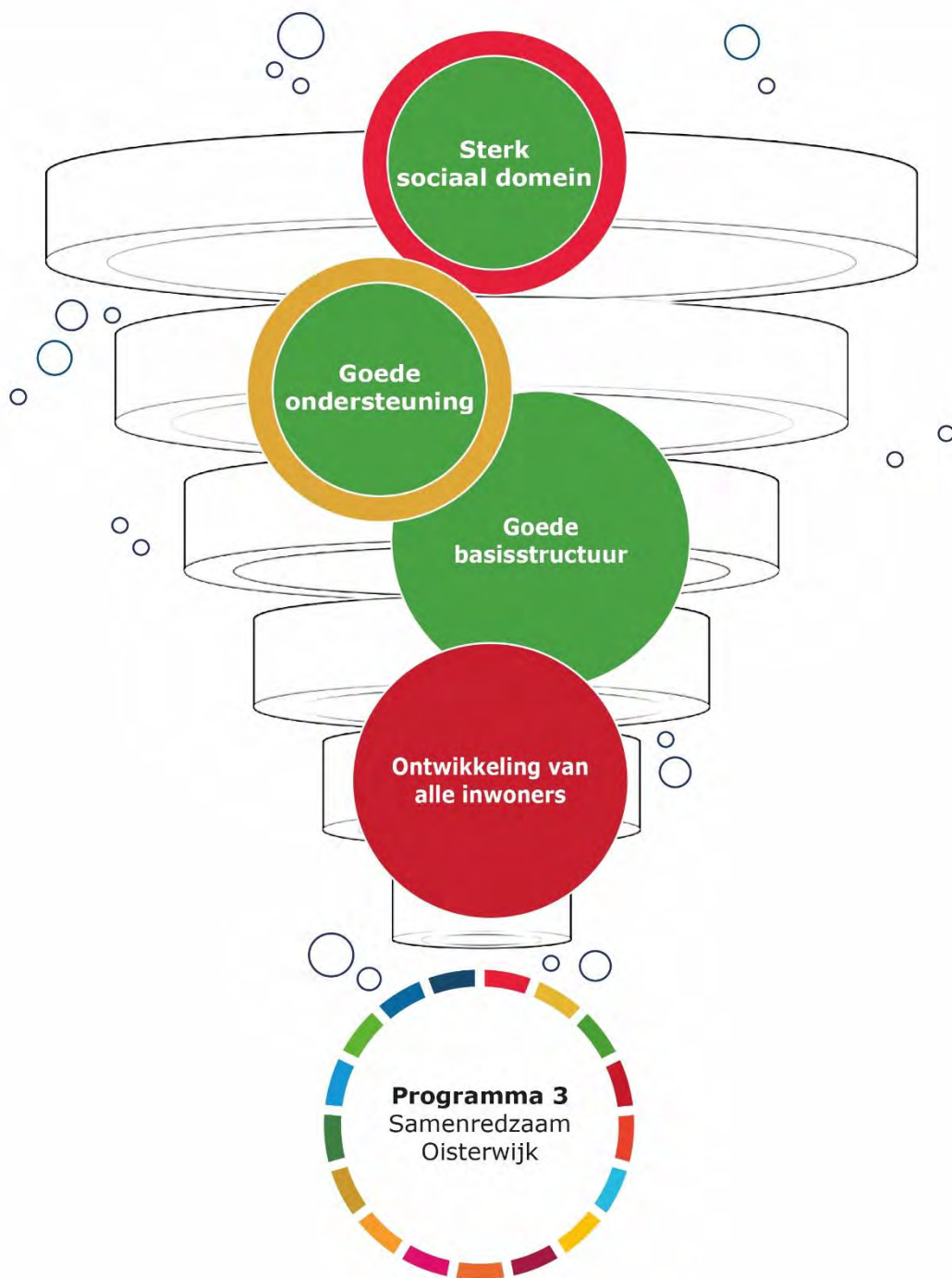
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	Afschr.	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Vervanging riool (voor dekking spaarvoorziening)	80	2.300	2.300	2.300	2.300
Vervanging wegen	40	875	875	500	-
Vervanging openbare verlichting	20	200	200	200	-
Verduurzamen openbare verlichting	20	1.500	-	-	-
Vervanging groen	40	1.500	1.700	500	-
Verv.Mitsubishi Canter kraan (VL- 970-S)	8	85	-	-	-
Zoutstrooier 5 m3	10	45	-	-	-
Zoutstrooier 5 m3	10	45	-	-	-
Zoutstrooier 1 m3 opzet	10	33	-	-	-
Zoutstrooier 0,8 m3	10	33	-	-	-
Zoutstrooier Haaren Fuso Haaren	10	33	-	-	-
Opslag tank pekkel	10	50	-	-	-
Sneeuwborstels (groot en klein)	10	40	-	-	-
Sneeuwschuiven klein 3	10	40	-	-	-
Sneeuwploegen sneeuwschuif groot	10	35	-	-	-
Grasmaaier sportvelden	8	25	-	-	-
Vervanging Toyota Syba 100 zwerfvuil	8	-	70	-	-
Vervanging hogedrukrioolspuit	8	-	45	-	-
Tractor Deutz sportparken	8	-	-	80	-
Tractor Fendt	8	-	-	115	-
Vervanging Ford connect (V-209-BD)	8	-	-	50	-
Vervanging Ford werf gladheid (V-272-HF)	8	-	-	50	-
Vervanging Ford Ranger (V-397-DR)	8	-	-	70	-
Vervanging Ford Ranger (V-396-DR)	8	-	-	70	-
Vervanging Ford Connect (V-210-BD)	8	-	-	50	-
Vervanging Fiat Ducato (VP-184-V)	8	-	-	70	-
Houtversnipperaer en kar	8	-	-	45	-
Veegmachine, verticuteermachine	10	-	-	30	-

(bedragen x € 1.000)	Afschr.	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Bezandingswagen	10	-	-	32	-
Vervanging Man vrachtwagen (89-BKB-7)	10	-	-	-	246
Vervanging Ford Transit (VJ-87-J)	8	-	-	-	80
Vervanging Ford Transit Connect (VDJ-91-J)	8	-	-	-	80
Vervanging Citroen jumper (V-469-XG)	8	-	-	-	80
Vervanging brug 19 Aboomsestraat	40	250	-	-	-
Vervanging brug Heizenschedijk	40	350	-	-	-
Rugby terrein	20	68	40	-	-
Hoco terrein	25	-	-	-	42
Nemelaar velden	10	-	-	-	113
Nemelaer velden	25	-	40	-	-
Nemelaar terreininrichting	12	-	16	-	-
Taxandria atletiekbaan	12	-	12	-	-
Totaal		6.507	4.297	3.162	1.942

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Nederland	Oisterwijk
Banen	per 1.000 inwoners van 15-64	2022	825,4	761,8
Funcziemenging	%	2022	53,8	51,4
Jongeren met een delict voor de rechter	%	2021	1,0	1,0
Misdrijven - Diefstallen uit woning	per 1.000 inwoners	2022	1,4	2,5
Misdrijven - Geweldsmisdrijven	per 1.000 inwoners	2022	4,6	3,1
Misdrijven - Vernielingen en	per 1.000 inwoners	2022	6,0	5,1
Misdrijven - Winkeldiefstallen	per 1.000 inwoners	2022	2,3	0,9
Nieuw gebouwde woningen	per 1.000 woningen	2022	9,3	3,9
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2021	169,0	87,0
Percentage bekende	%	2021	33,2	25,3
Verwijzingen Halt	per 1.000 jongeren	2022	8,0	18,0
Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw. 15 t/m 64jr	2022	174,1	225,1

Bron: waarstaatjegemeente.nl

Programma 3 Samenredzaam Oisterwijk

Algemene beleidsdoelstelling van dit programma

Doel van dit programma is een Samenredzaam Oisterwijk. Dat betekent dat inwoners, ondernemers, (zorg)organisaties en de gemeente er samen voor zorgen dat iedereen mee kan doen. Met inwoners waar dit (tijdelijk) niet zo is, zoeken we naar een oplossing, zo licht als mogelijk - zo zwaar als nodig. De zorg moet ook betaalbaar zijn voor de gemeente om zorg, nu en in de toekomst, te garanderen voor wie dat écht nodig heeft. In dit programma geven we aan wat we daar dit jaar concreet voor gaan doen.

Maatschappelijk effect

Inwoners ervaren dat ze worden geholpen op een manier die past bij de 4 bouwstenen van een Samenredzaam Oisterwijk:

1. Oisterwijk is Inclusief, iedereen kan mee doen;
2. Als er een hulpvraag is wordt die laagdrempelig en Dichtbij opgelost;
3. Inwoners weten waar ze terecht kunnen en de communicatie rondom een hulpvraag en de oplossing is Duidelijk & Begrijpelijk;
4. Inwoners met een hulpvraag ervaren dat gemeente en (zorg)organisaties Integraal denken dus vanuit de leefwereld van de inwoner en niet vanuit hokjes en schotten.

Ambities voor 2024

De ambities voor 2024 worden vertaald in de volgende thema's:

- 3.1 We hebben een sterk sociaal domein door een goede basisstructuur
- 3.2 We hebben een sterk sociaal domein met goede ondersteuning
- 3.3 Alle inwoners kunnen zich ontwikkelen

Financiën

De baten en lasten van dit programma worden hieronder schematisch weergegeven:

Lasten - € 39.970	
Baten € 14.400	
Saldo - € 25.570	

Een toelichting wordt gegeven in de paragraaf "Wat kost het?".

3.1 We hebben een sterk sociaal domein door een goede basisstructuur

Wat willen we bereiken?

We koersen op een samenredzaam Oisterwijk in 2030. Hiermee bedoelen we dat we er samen voor zorgen dat we problemen voorkomen. En als er problemen zijn dan lossen we ze samen zo goed en snel mogelijk op, door breed te kijken en te doen wat nodig is. We laten ons niet hinderen door schotten of regeltjes.

We streven ernaar dat iedere inwoner een goede balans en rust heeft in wonen, werken, het privéleven en financiën. Kortom bestaanszekerheid voor iedereen. Om dit te bereiken zetten we in op een sterke basisstructuur. Dit nodigt uit tot betrokkenheid bij je eigen omgeving, het versterkt sociale veerkracht, voorkomt eenzaamheid en het maakt de stap naar het vragen om hulp kleiner, het voelt veilig en laagdrempelig. Zo werken we preventief en voorkomen we dat problemen erger worden.

In programma 3 van deze begroting gebruiken we dezelfde etappes als in de koers, omdat dit het kader is waarbinnen we samen bouwen aan een samenredzaam Oisterwijk.

Wat gaan we daar voor doen?

Inclusief

“Niet voor alle inwoners of groepen inwoners is het vanzelfsprekend dat ze meedoen of betrokken zijn. Bijvoorbeeld vanwege een beperking of omdat de Oisterwijkse samenleving niet voldoet aan hun vraag of behoeften. Daarom werken we aan een inclusieve samenleving volgens etappe 1 van onze koers.”

De gemeente blijft het bestaande regenboogbeleid uitdragen. Samen met onze partners geven **we voorlichtingsprogramma's voor de-**stigmatisering en inclusie. Hierbij hebben we extra aandacht voor LHBTQIA+. In 2024 nemen we daarom een subsidieregeling op die gericht is op het bevorderen, stimuleren en versterken van Oisterwijk als inclusieve (regenboog)gemeente. Daarnaast stimuleren wij de organisatie van één kennis-atelier, waarbij diverse (professionele) organisaties worden uitgenodigd om kennis en ervaring te delen, zodat deze organisaties vervolgens de vergaarde kennis beter kunnen uitdragen naar buiten.

Een inclusieve samenwerking draagt bij aan integratie en inburgering. Integratie, opvang, inburgering en huisvesting van nieuwkomers is een grote uitdaging door de stijging van de asielstroom. We verhogen daarom de opdracht voor de maatschappelijke begeleiding van asielstatushouders.

We onderzoeken of de regionale matchingstafel ook meerwaarde heeft bij het plaatsen van statushouders en andere aandachtsgroepen. De matchingstafel biedt tot nu toe ondersteuning aan cliënten die uit kunnen stromen uit Beschermd Wonen, Maatschappelijke Opvang en de jeugdzorg. Zij worden geholpen in het vinden van een geschikte woning in een passende omgeving, omringd met de juiste begeleiding.

We werken het concept 'woningdelen' verder uit om de krapte op de woningmarkt tegen te gaan.

Hierin worden voorwaarden benoemd waaronder het mogelijk is dat twee of meer personen die weliswaar geen huishouden in de zin van de huidige bestemmingplan bepalingen vormen een zelfstandige woning met elkaar delen.

We vangen ontheemden uit Oekraïne op. De burgemeester heeft in juni 2023 besloten de Gemeentelijke Opvang Ontheemden (GOO) te verlengen tot en met februari 2025. De periode die is overeengekomen met de ministeries is gelijk aan EU-Richtlijn Tijdelijke Bescherming (d.d. juli 2023). Nu de ontheemden vrijwel zeker langer dan aanvankelijk werd voorzien in Nederland zullen verblijven, neemt de noodzaak en behoefte aan ondersteuning op diverse terreinen toe. De beleidsterreinen welzijn en sport, onderwijs en kinderopvang, taalonderwijs en werk zijn de meest voor de hand liggende. In 2024 werken we aan de uitvoering van ondersteunend beleid op deze terreinen.

Integraal

"Samenwerken, elkaar opzoeken, integraal werken, vertrouwen in elkaar... het zijn tot nu toe vooral slogans die alle betrokkenen bij het sociaal domein Oisterwijk onderschrijven. Maar iedereen geeft ook aan dat het in praktijk nog niet voldoende gebeurt. Daarom werken we aan bouwsteen 4 van onze koers."

In Loket Wegwijs Oisterwijk, de basisstructuur en de ingekochte zorg hebben we beleidsmatig het belang van een integrale aanpak stevig weggezet. In 2024 vertalen we de gewenste mate van integraliteit rondom werk en inkomen nog verder naar de praktijk.

De wetten in het sociaal domein geven gemeenten de opdracht breed en integraal te werk te gaan. Wat ontbreekt, is de juridische grondslag om de noodzakelijke persoonsgegevens domeinoverstijgend te delen, te verzamelen en te verwerken. Hiervoor is het wetsvoorstel voor de Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams) ingediend bij de Tweede Kamer. We implementeren deze wet in onze werkwijze en systemen met de beoogde inwerkingtreding van 1 juli 2024.

Dichtbij

"Sommige inwoners missen de sociale cohesie, voelen zich eenzaam of kunnen en durven hun ondersteuningsvraag niet te stellen. Bovendien bestaat soms het idee dat ondersteuning vanuit de ivoren toren is ingericht en daarom niet laagdrempelig is."

We werken preventief en voorkomen dat problemen erger worden. Omgekeerd werkt een 'sociaal domein dichtbij' mee aan maatwerk: je kent de specifieke vragen van die specifieke omgeving en kan daarop inzetten. In 2024 brengen we de opbrengsten van de pilot Westend rondom de buurtgerichte aanpak en de opdracht van Loket Wegwijs in kaart en vertalen dit naar een passende aanpak of samenwerking.

Op 13 april 2023 heeft de gemeenteraad besloten om een jeugdaccommodatie te realiseren om te investeren in modern jongerenwerk. Door het openen van een jongerenaccommodatie kunnen meer laagdrempelige activiteiten geboden worden aan jongeren waarbij eenzaamheid, alcohol- en drugspreventie en zelfvertrouwen bij meisjes centraal staan. Doordat dit een georganiseerde vindplaats is voor jongeren wordt problematiek vroegtijdig gesignaleerd en aangepakt waardoor veelal specialistische zorg onnodig blijkt. Deze aanpak versterken we door samen met jongeren, ouders en organisaties te werken aan de mentale gezondheid van jongeren (weg met het taboe). In 2024 worden de eerste resultaten verwerkt in de koers voor de toekomst (naar 2025 en verder).

We borgen de aanpak buurtgezinnen. Door een wens- en een steungezin aan elkaar te koppelen en hierin maatwerk te kunnen bieden, ontstaan kortdurend maar ook langdurig indien nodig, relaties tussen mensen die elkaar preventief ondersteunen waardoor kostbare specialistische zorg voorkomen wordt.

In 2024 wordt het plan voor een nieuw gemeenschapshuis Den Domp op het Monseigneur Bekkersplein in plaats van de huidige locatie aan de Kerkstraat verder uitgewerkt. Dit gebeurt op **basis van het 'Ontwikkeldkader Hart voor Haaren' dat op 6 juli 2023 door de raad is vastgesteld.** Door het realiseren van een toekomstbestendig gemeenschapshuis dragen we bij aan ontmoeting en participatie in Haaren.

In 2024 en 2025 zetten we een extra community builder in die bijdraagt aan het zichtbaar maken van een gemeenschap, het versterken en het onderhouden ervan. We doen dit specifiek bij (de start van) nieuwbouw waar verschillende doelgroepen samenkomen.

Hoe kunnen we dat meten?

- We monitoren het aantal momenten wanneer er voorlichtingen of trainingen worden gegeven waarbij aandacht is voor LHBTQIA+.
- We monitoren het aantal meldingen van discriminatie waarbij mensen worden gediscrimineerd op basis van seksuele gerichtheid.
- We monitoren het aantal gehuisveste statushouders. Hierbij is de opgelegde taakstelling onze te behalen doelstelling.
- We monitoren de ontwikkeling van het aantal gezinnen waar sprake is van samengestelde of complexe multi-problematiek in 2024
- We monitoren het aantal inwoners welke een hulpvraag kan oplossen in de wijk, buurt of dorp met inzet van het informele netwerk (stijging beoogd).
- We monitoren het aantal jeugdigen die gebruik maken van gespecialiseerde jeugdhulp (afname beoogd).

Wat kost het?

Lasten - € 13.816
Baten € 8.176
Saldo - € 5.640

3.2 We hebben een sterk sociaal domein met goede ondersteuning

Wat willen we bereiken?

We koersen op een samenredzaam Oisterwijk in 2030. Hiermee bedoelen we dat we er samen voor zorgen dat we problemen voorkomen. En als er problemen zijn dan lossen we ze samen zo goed en snel mogelijk op, door breed te kijken en te doen wat nodig is. We laten ons niet hinderen door schotten of regeltjes.

Om dit te bereiken moeten we onze zorg en ondersteuning anders inrichten. In de systeemwereld noemen ze dat transformatie van het sociaal domein. Transformeren kan je als gemeente niet alleen, dat moeten we samen doen. Op deze manier zorgen we er samen voor dat we omzien naar elkaar, dat inwoners zo zelfstandig mogelijk zijn en dat iedereen mee kan doen. Zo dragen we bij aan het geluk van onze inwoners.

We willen kwalitatieve en betaalbare zorg en ondersteuning zodat iedereen die het echt nodig heeft, nu en in de toekomst, passende zorg krijgt.

In programma 3 van deze begroting gebruiken we dezelfde bouwstenen als in de koers, omdat dit het kader is waarbinnen we samen bouwen aan een samenredzaam Oisterwijk.

Wat gaan we daar voor doen?

Dichtbij

“Een ‘sociaal domein dichtbij’ nodigt uit tot betrokkenheid bij je eigen omgeving, het versterkt sociale veerkracht, voorkomt eenzaamheid en het maakt de stap naar het vragen om hulp kleiner, het voelt veilig en laagdrempelig. Zo werken we preventief en voorkomen we dat problemen erger worden. Daarom werken we aan de transformatie volgens bouwsteen 3 van onze koers.”

We werken, in samenwerking met onze collega’s in regio Hart van Brabant, aan de transformatie van de jeugdhulp zoals is beschreven in de hervormingsagenda Jeugd om de jeugdzorg te verbeteren en financieel houdbaar te krijgen. In 2024 richten we ons hierbij vooral op de kwaliteitseisen en veranderingen die nodig zijn om oplossingen in het normale leven van jeugdigen te vinden. Deze focus ligt vooral in onze lokale teams (zoals Loket Wegwijs Oisterwijk) en de Praktijk Ondersteuner Huisartsen-jeugd bij de huisartsen.

We werken aan het tegengaan van wachttijden in de jeugdzorg. In 2024 rollen hiervoor we de pilot nazorg op school uit naar het voorgezet onderwijs; 2College/Durendael. Hiervoor passen we, samen met lokale professionals en aanbieders, de methodiek aan zodat deze passend is voor de oudere jeugd (tieners). Daarnaast investeren we in draagvlak op school en werken we samen met leerkrachten en ondersteuners.

Duidelijk en begrijpelijk

“Het is voor inwoners en professionals niet altijd duidelijk waar je terecht kan met een ondersteuningsvraag. Hierdoor kan het zijn dat inwoners onnodig lang met hun vraag rondlopen of niet de meest passende ondersteuning krijgen. Ook is niet altijd duidelijk wie welke rol heeft waardoor soms daadkracht ontbreekt. Daarom werken we mee aan het toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming volgens bouwsteen 2 van onze koers.”

De basisprincipes van het scenario zijn gezinsgericht, rechtsbeschermend en transparant, eenvoudig en lerend. Het toekomstscenario schetst op hoofdlijnen hoe de jeugdbescherming er over 5 tot 10 jaar uit zou kunnen zien. Om dit te bereiken wordt de caseload van jeugdbeschermers verlaagd en de administratieve druk verlicht. De financiële gevolgen hiervan worden concreet in het najaar van 2023.

Integraal

“Transformeren heeft alleen zin als iedereen meedoet. Samenwerken, elkaar opzoeken, integraal werken, vertrouwen in elkaar... dit geldt ook voor de manier waarop we samenwerken met onze aanbieders. We transformeren het sociaal domein volgens bouwsteen 4 van onze koers.”

In 2023 is de nieuwe inkoop Wmo begeleiding geïmplementeerd. Gezamenlijk werken we toe naar een toekomstbestendig zorgsysteem voor maatschappelijke ondersteuning. Om dat te bereiken werken we in 2024 onder andere aan de volgende ontwikkelopgaven:

- We ontwikkelen het gebiedsgericht werken samen met Goirle en Hilvarenbeek;
- **Het gedachtegoed 'simpel switchen' tussen Wmo dagbesteding en Ontwikkelgerichte Arbeidsmatige Dagbesteding ontwikkelen we door;**
- We geven invulling aan het regionaal toezicht op Wmo voor zowel gecontracteerde als PGB zorgaanbieders;
- We ontwikkelen bruikbare dashboards;
- De governance structuur Wmo binnen de regio Hart van Brabant regelen we goed in.

Hoe kunnen we dat meten?

- We monitoren het aantal herindicaties van specialistische jeugdzorg (afname beoogd)
- We monitoren het aantal jeugdigen en volwassenen wat gebruik maakt van vrij toegankelijke collectieve voorzieningen tov beschikte zorg.
- We monitoren het aantal inwoners wat gebruik maakt van een PGB budget voor de inzet van zorg
- We monitoren doorlopend de clienttevredenheid van inwoners die gebruik maken van hulp op basis van de Jeugdwet en de Wmo.

Wat kost het?

Lasten - € 24.761
Baten € 5.934
Saldo - € 18.827

3.3 Alle inwoners kunnen zich ontwikkelen

Wat willen we bereiken?

We koersen op een samenredzaam Oisterwijk in 2030. Hiermee bedoelen we dat we er samen voor zorgen dat we problemen voorkomen. En als er problemen zijn dan lossen we ze samen zo goed en snel mogelijk op, door breed te kijken en te doen wat nodig is. We laten ons niet hinderen door schotten of regeltjes.

Om dit te bereiken zorgen we er samen voor dat we omzien naar elkaar, dat inwoners zo zelfstandig mogelijk zijn en dat iedereen mee kan doen. We streven ernaar dat alle inwoners kunnen zich ontwikkelen naar vermogen. Wie dat niet kan, ondersteunen we daarbij of bieden we een uitkering op basis van de Participatiewet. In onze ondersteuning staat de menselijke maat centraal. Vertrouwen is het vertrekpunt in ons handelen.

In programma 3 van deze begroting gebruiken we dezelfde etappes als in de koers, omdat dit het kader is waarbinnen we samen bouwen aan een samenredzaam Oisterwijk.

Wat gaan we daar voor doen?

Dichtbij

“Een ‘sociaal domein dichtbij’ nodigt uit tot betrokkenheid bij je eigen omgeving, het versterkt sociale veerkracht, voorkomt eenzaamheid en het maakt de stap naar het vragen om hulp kleiner, het voelt veilig en laagdrempelig. Zo werken we preventief en voorkomen we dat problemen erger worden. Belangrijke lokale spelers in het leven van inwoners zijn scholen en kinderopvang. We willen daar veel meer mee samenwerken binnen het sociaal domein.”

We stellen nieuw onderwijskansenbeleid vast en implementeren dit in onze werkwijze. We zetten in op vermindering van onderwijsachterstanden samen met onze onderwijsinstellingen en de kinderopvang.

We wijzen het consultatiebureau (GGD) aan als partner om kinderen met een onderwijsachterstand te indiceren en tevens toe te zien op de toeleiding naar een locatie voor Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE).

We gaan werken met de Peutermonitor om de aantallen doelgroepkinderen goed te kunnen monitoren en grip te krijgen op het bijbehorende budget.

We werken aan een VVE-aanbod voor peuters die verblijven op het AZC. In de voorschoolse educatie leren deze kinderen al spelend beter de Nederlandse taal. Zo kunnen ze een goede start maken op de basisschool en in Nederland.

Inclusief

“Niet voor alle inwoners of groepen inwoners is het vanzelfsprekend dat ze meedoen of betrokken zijn. Wie dat niet zelf kan, ondersteunen we daarbij of bieden we een uitkering op basis van de Participatiewet. In onze ondersteuning staat de menselijke maat centraal. Vertrouwen is het vertrekpunt in ons handelen. We kijken naar wat mensen wél kunnen. Werk is meer dan alleen een manier om inkomen te krijgen. Het gaat ook om eigenwaarde, zelfvertrouwen, ontplooiing, structuur, gezondheid en ontmoeting.”

In 2024 richten we ons op de implementatie van het Breed Offensief, een pakket aan maatregelen die gericht zijn op het bevorderen van arbeidsmarktkansen van mensen met een arbeidsbeperking. Daarnaast bereiden we ons voor op de Participatiewet in Balans, die op 1 januari 2025 in werking treedt.

Wanneer werk (nog) niet haalbaar is begeleiden we mensen naar maatschappelijke participatie. Als mogelijke opstap naar een betaalde baan. De komende jaren intensiveren we onze aanpak gericht op jongeren en oudkomers in samenwerking met onder andere de WSD. Hiervoor zetten we de volgende acties in 2024 uit:

- we voeren een bestandsanalyse uit;
- we ontwikkelen een integrale aanpak voor jongeren met en zonder uitkering;
- we ondersteunen oudkomers in de Participatiewet (inwoners die voor 1 januari 2022 een verblijfsvergunning in Nederland hebben gekregen).

We werken samen met onze regionale partners in de arbeidsmarktregio en WSD om iedereen een kans te bieden op de arbeidsmarkt. We maken afspraken met werkgevers om mogelijkheden te ontwikkelen voor iedereen.

We maken werk en scholing door hergebruik van goederen en grondstoffen en creëren arbeidsplekken dichtbij door toe te werken naar een Circulair Ambachtscollectief.

Hoe kunnen we dat meten?

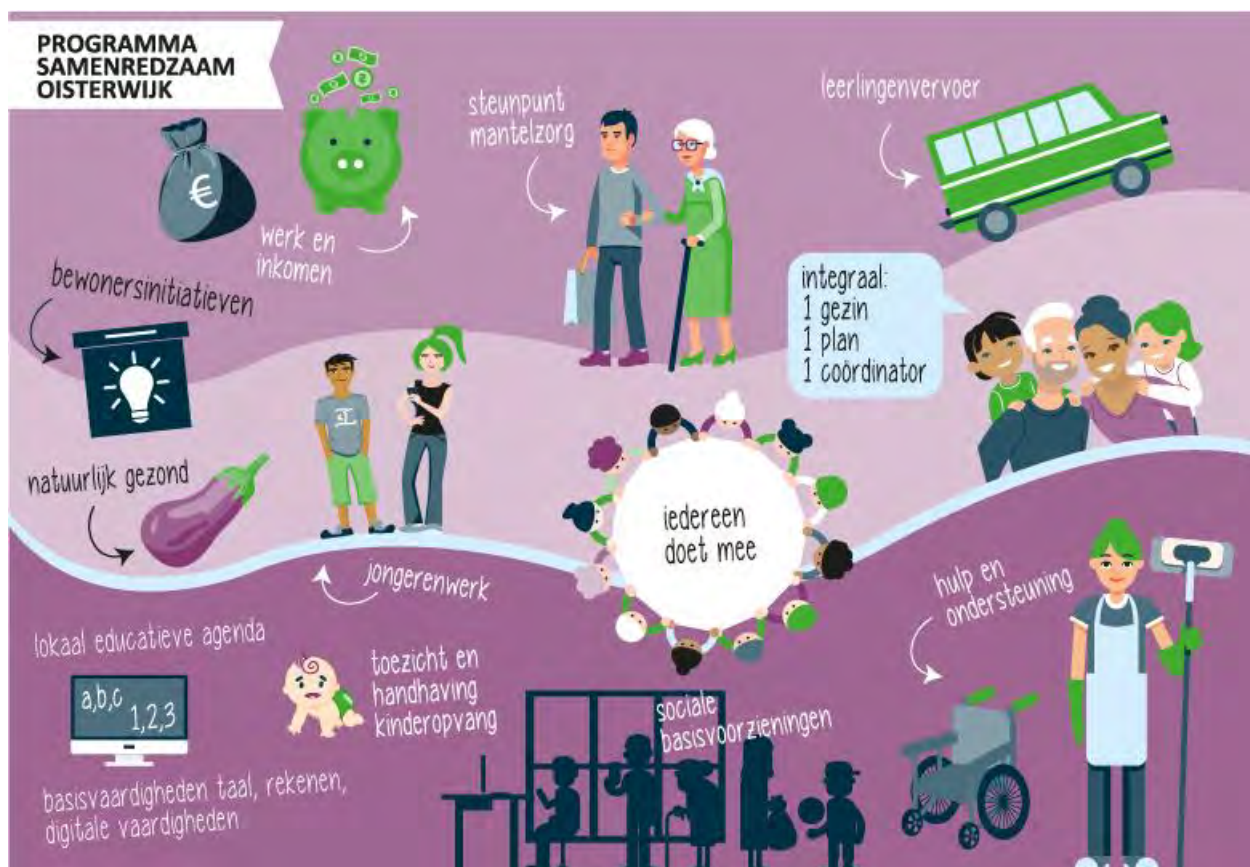
- We voldoen aan het wettelijk percentage (50%) van te inspecteren bestaande gastouderopvang locaties.
- Door middel van de peutermonitor doen we in 2024 een 0-meting mbt tot het aantal kinderen met onderwijsachterstanden.
- Het aantal mensen dat werkt met ondersteuning van de Participatiewet neemt toe.
- Een daling van het uitkeringsbestand van mensen die langer dan twee jaar een uitkering ontvangen

Wat kost het?

Lasten - € 1.393
Baten € 290
Saldo - € 1.103

Reguliere werkzaamheden 2024

Onderstaande infographic geeft een indruk van de werkzaamheden die de gemeente uitvoert voor haar inwoners.

Wat kost het?

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
3.1 Basisstructuur	-14.521	-13.816	-7.683	-6.239	-6.134
3.2 Goede zorg	-24.040	-24.761	-24.403	-23.470	-23.473
3.3 Ontwikkelen	-1.839	-1.393	-1.393	-1.393	-1.393
Totaal lasten	-40.399	-39.970	-33.478	-31.102	-31.000
3.1 Basisstructuur	8.243	8.176	1.633	232	232
3.2 Goede zorg	6.217	5.934	5.878	5.878	5.878
3.3 Ontwikkelen	745	290	290	290	290
Totaal baten	15.204	14.400	7.802	6.401	6.401
Saldo van baten en lasten	-25.195	-25.570	-25.677	-24.701	-24.599
Stortingen reserves	0	0	0	0	0
Stortingen reserves	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	1.158	125	0	0	0
Onttrekkingen reserves	1.158	125	0	0	0
Mutatie reserves	1.158	125	0	0	0
Saldo	-24.037	-25.445	-25.677	-24.701	-24.599

Toelichting

Hieronder worden de belangrijkste ontwikkelingen in de begroting 2024 benoemd.

Bedragen x € 1.000, V=voordelig verschil, N=nadelig verschil

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Ontwikkelingen uit PPN 2024-2027				
3.1 Willem v/d Aa park - speelvoorzieningen	-8	-8	-8	-8
3.1 GGD	-73	-73	-73	-73
3.1 Projectleider community building woonzorg	-50	-50	-50	0
3.1 Projectleider community building woonzorg (GALA)	50	50	50	50
3.1 Gezond en Actief Leefstijl Akkoord (GALA)	-583	-583	-583	0
3.1 Gezond en Actief Leefstijl Akkoord (GALA)	583	583	583	0
3.1 Participatiewet in balans	PM	PM	PM	PM
3.2 Actieplan Huiselijk geweld en kindermishandeling	-30	-30	-30	-30
3.2 Jongerenwerk - accommodatie	-125	0	0	0
3.2 Jongerenwerk - accommodatie (AR)	125	0	0	0
3.2 Buurtgezinnen	-50	-50	-50	-50
3.2 Buurtgezinnen minder kosten jeugd	50	50	50	50
3.2 Jongerenregisseur	-48	-48	-48	-48
3.2 Jongerenregisseur minder kosten arbeidsparticipatie	48	48	48	48
Ontwikkelingen na vaststellen PPN 2024-2027				
3.1 Begroting GGD	-50	-50	-50	-50
3.1 Correctie GALA	-324	-324	-231	-231
3.1 Correctie GALA	324	324	231	231

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
3.1 Noodopvang Oekrainers	-7.327	-1.225	0	0
3.1 Noodopvang Oekrainers	7.851	1.309	0	0
Loon-prijs inflatie meicirculaire 2023	-894	-867	-716	-680
Doorwerking meicirculaire	-345	-237	362	240

Investerings

(bedragen x € 1.000)	Afsch.	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Willem v.d. Aa park speelvoorzieningen	10	80	-	-	-
Totaal		80	0	0	0

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Nederland	Oisterwijk
Absoluut verzuim			4,2	16,3
Achterstand onder jeugd -	%	2021	6,0	3,0
Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren	%	2021	2,0	1,0
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	per 10.000 inwoners	2022	700,0	650,0
Demografische druk	%	2023	70,3	82,0
Jongeren met jeugdbescherming	%	2022	1,2	0,6
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2022	13,2	12,4
Jongeren met jeugdreclassering	%	2022	0,3	0,3
Lopende re-integratie- voorzieningen	per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	2022	197,7	146,7
Netto arbeidsparticipatie	%	2022	72,2	73,6
Niet-sporters	%	2020	49,2	42,1
Personen met een	per 10.000 inwoners	2021	431,2	180,4
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2022	24,0	20,0
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	2021	1,9	1,3

Bron: waarstaatjegemeente.nl

Paragrafen

Paragraaf Bedrijfsvoering

In deze paragraaf leest u over de stand van zaken en de beleidsvoornemens op het gebied van bedrijfsvoering.

Personeelsbeleid

Personele ontwikkelingen

We analyseren ons personeelsbestand door middel van rapportages uit ons personeelsinformatie systeem. We maken een doorkijk naar de toekomst met als doel om ons voor te bereiden op de toekomstige personeelsbehoefte. We investeren in ontwikkeling van ons personeel door opleidingen aan te bieden en aandacht te hebben voor loopbaanwensen. Onze inzet is dat ons personeel beschikt over de juiste competenties en vaardigheden om invulling te geven aan de diverse beleidsterreinen. Daar waar dat niet lukt benutten we ons netwerk van regiogemeenten en expertisebureaus om onze taken uit te voeren en ambities te realiseren.

Arbeidsmarkt in beweging

Voor een goede dienstverlening aan inwoners en ondernemers én om de politieke ambities van de gemeenteraad uit te kunnen voeren is een vitale ambtelijke organisatie met een optimale bezetting van cruciaal belang.

De gemeentelijke organisatie heeft in de afgelopen jaren en nog steeds te maken gehad met verschillende crises (corona, vluchtelingen, Oekraïne en energie). We hebben fors moeten inzetten op tijdelijke, vaak externe, ondersteuning om landelijk beleid uit te kunnen voeren en de piek in de vraag op te kunnen vangen. Maar ook in de manier waarop we ons werk uitvoeren zijn er stevige verwachtingen o.a. op het gebied van dienstverlening, participatie, communicatie, transparantie en op het gebied van IT en social media. We hebben – zoals vele werkgevers - tegelijkertijd door de krapte op de arbeidsmarkt grote moeite met het aantrekken en behouden van talent in de organisatie

De ambtelijke capaciteit blijft onder druk staan. Het invullen van vacatures blijft moeizaam gaan en de doorlooptijd om tot invulling te komen is lang. We zullen nog meer moeten doen om te concurreren met andere branches om medewerkers aan ons te kunnen binden. Hiervoor zetten we in op het bundelen van (al genomen en nieuwe) maatregelen in een strategisch personeelsbeleid met een bijbehorend meerjaren-uitvoeringsplan. Dit uitvoeringsplan bevat nieuwe en bestaande maatregelen. Hierbij wordt extra ingezet op nieuwe vormen van werving en selectie, extra aanbod op het gebied van trainingen en opleidingen, meer aandacht voor doorontwikkeling en implementatie van het onboardingsprogramma en extra personele capaciteit voor de uitvoering van dit plan.

Hybride werken en huisvesting

Wij willen een aantrekkelijke werkomgeving bieden, inspirerend en volop ruimte voor ontmoeting. Doordat wij tijd- en plaatsonafhankelijk werken is het belangrijk dat zowel thuis en op kantoor goed gefaciliteerd wordt met onder andere ARBO verantwoord meubilair en moderne communicatiemiddelen. Voor aanpassingen aan onze huisvesting onderzoeken wij wat daarvoor nodig is en richten ons op een duurzaam en toekomstbestendig pand dat past bij onze dienstverlening naar inwoners en ondernemers.

Samenwerken met Goirle en Hilvarenbeek

Op tactisch en operationeel niveau werken we samen met Goirle en Hilvarenbeek (GHO samenwerking). We werken samen in bestaande en nieuwe netwerken en op diverse taakgebieden. Dit doen we vanuit een bestuurlijk gedragen visie, vertaald naar een uitvoeringsagenda met projecten voor duurzame samenwerking. Deze samenwerking loopt van delen van kennis, implementeren van gedeelde werkprocessen of uitwisselen van personeel tot het samen in dienst hebben van professionals met specifieke (vakinhoudelijke) kennis en kunde. Samen met Goirle en Hilvarenbeek bieden wij zo een aantrekkelijke werkomgeving en groeimogelijkheden binnen de drie organisaties. Dit biedt kansen voor medewerkers en draagt bij aan verminderen van kwetsbaarheid of kosten en verhogen van kwaliteit.

Organisatieontwikkeling

Sinds enkele jaren zetten we in op ontwikkeling van de organisatie specifiek gericht op het inzetten van ieders talenten, het bijbehorende leiderschap en houding en gedrag in samenwerking om onze dienstverlening te verbeteren. Vanaf 1 januari 2023 werken we in een nieuwe structuur en implementeren we verbeteringen die daarmee samenhangen, zoals het verbeteren van kwaliteit, integraliteit en het bestuurlijk-ambtelijke samenspel. Dit zetten we door in 2024.

Planning & Control cyclus

In de financiële verordening is geregeld hoe de planning & control cyclus is georganiseerd. Samen met de gemeenten Goirle en Hilvarenbeek maken we gebruik van een financieel systeem waarmee we aan de landelijke regelgeving kunnen voldoen. We werken zoveel als mogelijk met een uniform rekeningschema en hebben de financiële processen geharmoniseerd.

Het instrumentarium om de organisatie te versterken wordt geactualiseerd en er wordt inzet gepleegd op het verbeteren van de werkprocessen en het daardoor ook meer inzichtelijk krijgen in onze stuurmogelijkheden.

Samen met de raad werken we continue aan het verbeteren van de leesbaarheid van de P&C documenten. **De begroting is opgezet in een programmastructuur, waarbij de raad op thema's kan sturen.** Digitale mogelijkheden worden in samenwerking met Goirle en Hilvarenbeek onderzocht, met als doel de sturingsmogelijkheden van de raad verder te ondersteunen.

Op 28 september 2023 heeft de raad de motie "Indicatoren en leesbaarheid jaarrekening" aangenomen. Samen met een werkgroep van de raad wordt deze motie in 2024 nader vorm gegeven ten behoeve van de begroting 2025.

Reguliere taken en activiteiten van de gemeente, de zogenaamde "going concern", waarbij de raad alleen op afwijkingen stuurt, komt alleen tot uitdrukking in de financiële begroting en niet in de thema's.

Interne controle en interne beheersing

De gemeente Oosterwijk wil graag 'in control' zijn. Het 'in control' zijn betekent dat er grip is op de organisatie, zodat we in staat zijn om goed te kunnen (bij)sturen, niet voor verrassingen komen te staan en gestelde doelen worden behaald.

Ook in 2024 zal worden doorontwikkeld op de interne beheersing. Dat wil zeggen dat het team Kwaliteit niet alleen een controlerende rol achteraf invult, maar vooral aan de voorkant en gedurende de uitvoering van processen de afdelingen adviseert. Hierbij wordt gekeken naar een

juiste scope, waarbij met name voor de belangrijkste en meest risicovolle processen interne controleplannen worden opgesteld, bevindingen worden doorgesproken en, door middel van advisering, procesverantwoordelijken ondersteund worden bij het doorvoeren van verbeteringen.

Verantwoording rechtmatigheid door college

Met ingang van het boekjaar 2023 komt er een verplichte rechtmatigheidsverantwoording van het college bij de jaarrekening. De rechtmatigheidsverklaring werd voorheen door de accountant afgegeven. Het college is verantwoordelijk voor een rechtmatige uitvoering van de begroting. Het is daarom aan het college om hier verantwoording over af te leggen. Een randvoorwaarde is dat de verantwoording over de rechtmatigheid efficiënt en effectief moet worden vormgegeven. Door het omarmen van procesmanagement en met behulp van het intern beheersingsplan, hebben wij hierop geanticipeerd.

Informatiebeveiliging en privacy

In een tijdperk waarin technologie een integraal onderdeel is geworden van ons dagelijks leven, worden ook gemeenten steeds afhankelijker van digitale systemen en infrastructuur. Voor digitale bestuurskracht is het belangrijk om de basis van processen op orde te hebben. Het beveiligen van de digitale systemen en infrastructuur is hierin van essentieel belang.

Gemeenten moeten zich bewust zijn van de cyberrisico's, hier proactief maatregelen op inrichten maar ook ervaringen met elkaar delen. Dit deden we al op grond van de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid), waarin normen voor informatiebeveiliging zijn weergegeven. **Vanaf 2024 zijn die normen straks verplicht via "The Network and Information Security directive 2" (hierna: NIS2). NIS2 is een Europees wetgevingsinitiatief dat tot doel heeft de** cyberbeveiliging en de weerbaarheid van essentiële diensten in EU-lidstaten verder te verbeteren.

We hebben een solide basis, maar mede op grond van deze nieuwe wetgeving zal onze ICT-partner Equalit, voor alle deelnemende gemeenten een aantal maatregelen moeten nemen om niet alleen aan de verwachtingen van de Nederlandse maatschappij te voldoen, maar ook te kunnen voldoen aan de NIS2. Hiervoor is een structurele kostenverhoging noodzakelijk. Deze kosten zijn opgenomen in het totale IT-budget.

Gegevensmanagement, I-visie en samenwerking op Informatievoorziening

De Rijksoverheid stelt hoge eisen aan de digitalisering van de gemeentelijke dienstverlening. Zo moet de klant producten digitaal kunnen afnemen, met aandacht voor iedereen die niet of minder digitaal vaardig is. Inspelen op die ontwikkelingen vraagt om digitalisering, om inzicht, om goede interne processen, om heldere communicatie en om ontwikkeling van vaardigheden en kennis van onze medewerkers. Als gemeentelijke organisatie en binnen het samenwerkingsverband van Equalit en de GHO-samenwerking (Goirle, Hilvarenbeek en Oisterwijk), geven we hier dagelijks uitvoering aan.

Als gemeente met een beperkte omvang zijn we onvoldoende in staat om zelfstandig in te spelen op een snel veranderende digitale samenleving, waarbinnen ook aspecten van informatieveiligheid en privacy steeds belangrijker worden. Daarom bundelen we kennis, kunde en financiële middelen, zodat we onze organisatie steeds verder meenemen in de digitale toekomst.

Onze dienstverlening is hierbij leidend. Binnen het samenwerkingsverband met onze ICT-partner Equalit stelden we een strategische agenda op om samen te digitaliseren. Deze agenda helpt ons ook om digitalisering van informatie en processen te realiseren voor een betere dienstverlening en bedrijfsvoering.

Deze agenda geeft antwoord op de vragen:

Waarom digitaliseren we samen en waar zetten we op in?

Hoe digitaliseren we samen?

Wat hebben we nodig om samen te digitaliseren?

Uitgangspunten die we hierbij hanteren zijn:

We werken voor onze inwoners, ondernemers en organisaties;

We werken data gedreven;

We werken op een moderne en betrouwbare infrastructuur.

Om volgende stappen te kunnen zetten in de samenwerking werken we toe naar harmonisatie in uitvoering en applicatielandschap, om zo samen een eigentijdse, veilige en excellente digitale gemeentelijke dienstverlening te creëren. Daarbij zijn een zestal leidende principes het houvast om met elkaar het gesprek aan te gaan en onze organisatie mee te nemen in wat wij belangrijk vinden om stappen te zetten in de gezamenlijke route.

De volgende 6 principes staan centraal in ons denken en handelen:

1. Samenwerken vanuit vertrouwen
2. Klantvriendelijker
3. Slimmer en goedkoper
4. Innoveren door harmoniseren
5. Resultaatgericht
6. Solidair

Met een nieuw gevormd GHO-datateam ontwikkelen we gegevensmanagement in de GHO-organisaties. Gebaseerd op kwalitatieve data en gegevens werken we toe naar het succesvol data gedreven kunnen werken.

Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Deze paragraaf geeft inzicht in het weerstandsvermogen van de gemeente en de risicobeheersing door de gemeente.

Het weerstandsvermogen geeft de relatie aan tussen de risico's waar geen maatregelen voor zijn getroffen en de (weerstands)capaciteit die een gemeente heeft om onvoorziene uitgaven, voortvloeiende uit de risico's, op te vangen. Het is de bedoeling dat de gemeente ook aangeeft hoe zij denkt deze risico's te beheersen.

Voor het kunnen beoordelen van het benodigde (minimale) weerstandsvermogen is het gewenst de aanwezige weerstandscapaciteit te analyseren, in samenhang met de omvang en de achtergronden van de risico's.

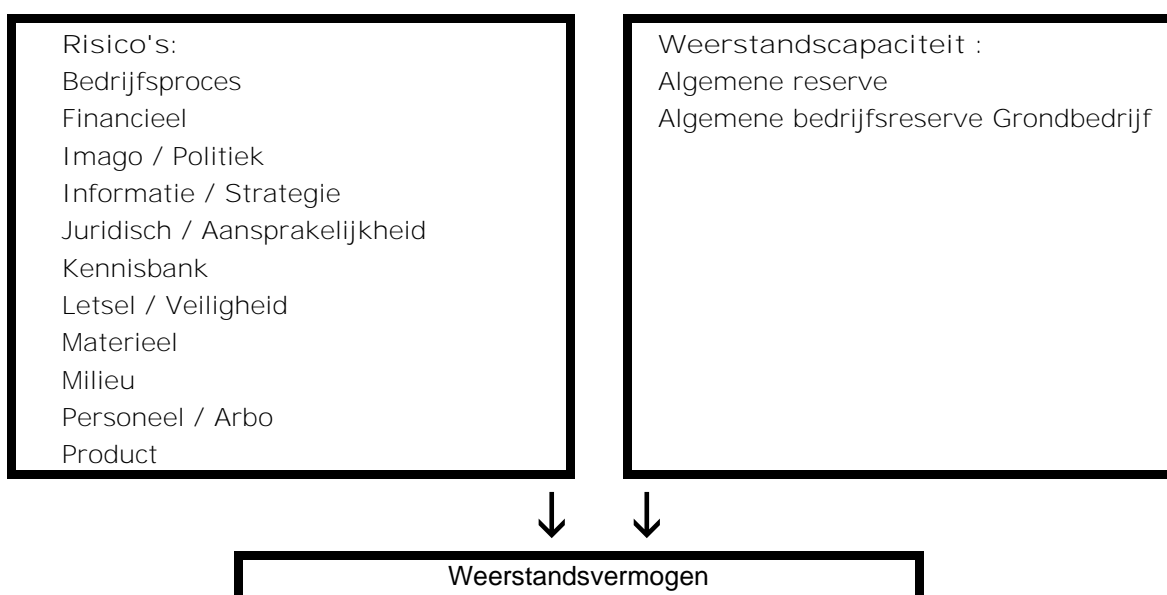
Beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's

In de in december 2018 vastgestelde Kadernota Risicomanagement worden de doelstellingen en begrippen betreffende het weerstandsvermogen en de risicobeheersing uiteengezet. Er zijn geen landelijke (wettelijke) normen voor de bepaling van de minimale weerstandscapaciteit. Iedere gemeente voor zich bepaalt deze norm. Deze norm staat in relatie tot de risico's die de gemeente loopt. De gemeente maakt gebruik van de normentabel zoals is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente.

We willen risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie.

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, moet de relatie worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Oisterwijk bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

	Stand per 31-12-2023
Algemene reserve	3.977.000
Algemene bedrijfsreserve Grondbedrijf	754.000
Beschikbare weerstandscapaciteit	4.731.000

Inventarisatie van de risico's

Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de **risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen** in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie.

Om inzicht in de risico's van de gemeente te kunnen verkrijgen is er een risico-inventarisatie uitgevoerd.

Om de risico's van Oisterwijk in kaart te brengen is in samenwerking met de afdelingen een risicoprofiel opgesteld. In het onderstaande overzicht worden alleen de tien risico's gepresenteerd met de hoogste bijdrage aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Nr.	Risico	Gevolgen	Maatregelen	Kans	Financieel gevolg
R215	Hoge inflatie en hoge energiekosten, die onvoldoende gecompenseerd worden door het Gemeentefonds	Financieel - Geen sluitende begroting	Actief - Ontwikkelingen in circulaire volgen	50%	max.€ 850.000
R219*	Op de grondexploitatie de Leye lopen we een financieel risico conform risico analyse Metafoor	Financieel - Op de grondexploitatie de Leye lopen we een financieel risico conform risico analyse Metafoor	Zie paragraaf Grondbeleid	100%	max.€ 405.000
R218	Sociaal domein: diverse ontwikkelingen, zoals Oekraïense vluchtelingen, Jeugd (HvB), Beschermd wonen, Vergrijzing waarvan onzeker is dat deze door rijk voldoende gecompenseerd worden	Financieel - Geen sluitende begroting	Actief -Ontwikkelingen in circulaire volgen	30%	max.€ 750.000
R133	Ondernemers dienen claims in bij de gemeente, omdat zij schade ondervinden in hun bedrijfsvoering als het gevolg van het ruimtelijke beleid, o.a. de Reebok	Financieel - De gemeente heeft financiële schade	Actief - Ondersteuning van goede juristen. We blijven voortdurend in contact met de ondernemer.	15%	max.€ 1.250.000

R217	Krapte op de arbeidsmarkt, zowel bij gemeente als bij leveranciers / maatschappelijke partners	Financieel - Moeilijk om dienstverlening op orde te houden. Sociaal domein: Moeilijk om zorg op orde te houden. Risico op calamiteiten in de zorg, langere wachttijden, verergering problemen en inzet duurdere zorg.	Actief - Inzet op werving en selectie Benadering inhuurmarkt Ambities bijstellen	40%	max.€ 500.000
R194*	KVL: Uitgevoerde risicoanalyse op basis van geactualiseerde grex KVL versie 27.1 (zie paragraaf Grondbeleid)	Financieel - Hogere kosten / lagere opbrengsten waardoor de grex een negatiever resultaat laat zien.	Zie paragraaf Grondbeleid	100%	max.€ 280.000
R187	Toename van mensen in een kwetsbare positie waarvoor ondersteuning door de gemeente nodig is	Financieel - De gemeente is meer geld kwijt aan deze groep mensen dan op voorhand begroot.	Actief - Met Corona herstelplan wordt risico gemitigeerd ; Actief - Inzet diverse preventiemaatregelen, zoals aanpak energiearmoede	40%	max.€ 400.000
R204	Risico op dumping (drugs)afval in buitengebied	Financieel – opruimkosten	Voor een deel van de kosten kan beroep gedaan worden op de provincie. Zij financieren maximaal 50% van de gemaakte kosten	50%	max.€ 250.000
R220	VerSaaSing van applicaties. Momenteel hebben we nog veel systemen waarbij het netwerkbeheer bij Equalit ligt. Tegenwoordig gaat er steeds meer in de Cloud en daar brengen leveranciers beheerkosten voor in rekening.	Financieel -	De ontwikkelingen op dit gebied worden in Equalit verband gemonitord	50%	max.€ 200.000
R53	Weersinvloeden, zoals overstromingen en zware stormen, die enorme schade aan de infrastructuur kunnen veroorzaken.	Financieel - Verhoogde kans op ongevallen, herstel van schade aan infrastructuur en eventueel extra inkoop	Actief - Periodiek worden (onderhouds)plannen bijgesteld en aangepast aan gewijzigde omstandigheden.	20%	max.€ 500.000

*R219 en R194 de Leye en KVL

Deze risico's komen overeen met de paragraaf grondbeleid. Voor het grondbedrijf wordt jaarlijks door een externe partij (Metafoor) een risico analyse opgesteld. De uitkomst hiervan is opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen voor 100% omdat de risico analyse (kans*omvang) al heeft plaatsgevonden in het rapport wat door de externe partij is opgeleverd.

Nieuwe ontwikkelingen

Gemeentefonds

Als gemeente zijn wij voor onze inkomsten grotendeels afhankelijk van het Rijk. Het gemeentefonds is onze grootste inkomstenbron. Met betrekking tot de Rijksbijdragen aan onze begroting bestaan op dit moment veel onzekerheden, met name voor de periode vanaf 2026, het zogenaamde "ravijnjaar".

Ruimte voor ruimte titels

Naast de risico's, zoals bij de risico inventarisatie weergegeven, loopt er nog een mogelijk risico voor ruimte voor ruimte titels. Wij hebben een samenwerkingsovereenkomst afgesloten met ruimte voor ruimte, waarbij wij € 2,5 miljoen aan lening hebben ontvangen voor sanering van agrarische bedrijven. Daarvoor in de plaats moeten er 50 titels worden weggezet in bestemmingsplannen vóór 1 december 2023. Inmiddels is duidelijk dat we deze termijn niet gaan halen en er volgt nog bestuurlijk overleg of de terugbetalingstermijn verlengd kan worden. Als mitigerende maatregel zijn we bezig met het inzichtelijk maken van andere locaties waarop de ruimte voor ruimte kavels kunnen worden ingezet. Mocht dat niet mogelijk zijn, dan dienen we de 50 titels zelf over te nemen en te activeren op de balans.

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast, omdat het reserveren van het maximale bedrag van € 21.365.000 ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Op basis van de risicosimulatie is het weerstandsvermogen berekend: het is voor 90% zeker dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 2.207.000.

Weerstandsvermogen

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{€ 4.731.000}}{\text{€ 2.207.000}} = 2,14$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

Waardering	Ratio	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 – 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 – 1,4	Voldoende
D	0,8 – 1,0	Matig
E	0,6 – 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

De ratio valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekende weerstandsvermogen.

De rapportage omtrent het weerstandsvermogen is een momentopname. Nieuwe projecten, economische ontwikkelingen en investeringsbeslissingen kunnen het risicoprofiel negatief of positief beïnvloeden, waardoor het weerstandsvermogen een andere waardering krijgt.

Reserves

Hieronder is een overzicht opgenomen van alle reserves in 2024.

(Bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 01-01-23	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Boekwaarde 01-01-24	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Boekwaarde 31-12-24
Algemene reserve							
Algemene reserve	8.226	814	-5.063	3.977	0	-320	3.657
Alg bedrijfsreserve grondbedrijf	238	515	0	753	448	0	1.202
Subtotaal	8.464	1.329	-5.063	4.731	448	-320	4.859
Bestemmingsreserves							
Reserve overheveling	0	3.153	-3.153	0	0	0	0
Reserve investeringen maatschappelijk nut	7.766	0	-296	7.470	0	-318	7.152
Reserve Spaarverlof	44	0	-44	0	0	0	0
Reserve voormalige voetbalkantines	1.255	0	0	1.255	0	0	1.255
Reserve onderhoud wegen	770	0	-770	0	0	0	0
Reserve brede school en sporthal Haaren	1.237	0	0	1.237	0	-39	1.199
Reserve erfpacht brede school Haaren	248	0	0	248	0	-3	245
Reserve aanpak wachlijsten	582	0	-120	462	0	0	462
Reserve versnelling woningbouw	1.000	0	0	1.000	0	-278	722
Reserve aanpak crisis	1.000	0	-5	995	0	0	995
Subtotaal	13.903	3.153	-4.388	12.668	0	-638	12.030
Totaal reserves	22.367	4.483	-9.451	17.398	448	-958	16.889

Toelichting

Hieronder is per reserve een toelichting opgenomen van de mutaties in 2023 en de verwachte mutaties in 2024.

Algemene reserve

De mutaties in 2023 zijn:

- De mutaties betreffen de resultaatbestemming van de jaarrekening 2022.
- Onttrekking vanwege raadsbesluit pilot modern jeugdbeleid / jeugdaccommodatie 2023-2024 **€ 118.000**

De verwachte mutaties in 2024 zijn:

- **Visie dienstverlening € 40.000**
- **Invoering wettelijke taken € 75.000**
- **Doorontwikkeling recreatieparken € 80.000**
- **Pilot modern jeugdbeleid / jeugdaccommodatie 2023-2024 € 125.000**

Er is in deze tabel geen rekening gehouden met het resultaat van de Berap 2023.

Algemene reserve grondbedrijf

Met de bestemming van het **jaarrekeningresultaat 2022** is in 2023 € 447.000 toegevoegd aan de reserve. De verwachting is dat in 2023 een tussentijdse winst wordt genomen van € 68.000 De geprognosticeerde winst in 2024 is € 488.000.

Reserve overhevelingen

Er is een bedrag gestort van € 3.154.000 in de reserve overhevelingen naar aanleiding van de vaststelling van de jaarrekening 2022.

Reserve kapitaallasten investeringen maatschappelijk nut

De geraamde onttrekking in 2024 van € 318.000 betreft de vrijval om de kapitaallasten te dekken van de investeringen in fietspad Haghorst deel 1 en 2, aanleg sportboulevard Den Donk, **aanpassing spoorwegovergang Blokshekken, parkeerterrein 't Seuverick, Roonsestraat en** fietspad Noordzijde spoor.

Reserve spaarverlof

Conform het raadsbesluit bij de jaarrekening 2017 is een bestemmingsreserve Spaarverlof gevormd. Deze bestemmingsreserve vervalt in 2023 ten gunste van de algemene reserve, omdat hiervoor in de plaats een voorziening spaarverlof in de jaarrekening 2022 is opgenomen.

Reserve voormalige voetbalkantines

Conform het raadsbesluit bij de jaarrekening 2019 is deze bestemmingsreserve gevormd.

Reserve onderhoud wegen

In het raadsbesluit bij de jaarrekening 2020 is besloten tot het instellen van een **bestemmingsreserve onderhoud wegen. In 2021 is er een bedrag van € 770.000 gestort.** Deze reserve is bij de jaarrekening 2022 opgeheven waardoor deze bestemmingsreserve in 2023 vervalt en ten gunste komt van de algemene reserve.

Reserve brede school en sporthal Haaren

In Haaren is deze reserve gevormd om een deel van de kosten van de bouw van de sporthal en brede school te dekken.

Reserve erfpacht brede school Haaren

In Haaren is deze reserve gevormd om de rentelasten te dekken voor de in erfpacht uitgegeven ondergrond van de school.

Reserve Aanpak wachtlijsten

Vanuit de algemene uitkering zijn incidentele middelen ontvangen, die bij de Berap 2021 zijn **geormerkt voor het project "aanpak wachtlijsten en verdringing"**. Het doel is om te zorgen dat de regio Hart van Brabant in 2030 wachtlijstvrij is. De middelen worden daarom de komende jaren gefaseerd ingezet. In de Berap 2022 is besloten hiervoor een bestemmingsreserve te vormen.

Reserve versnelling woningbouw

Op 16 juni 2021 heeft de raad een motie aangenomen over het versnellen van de woningbouw. **Er is een Programmaplan Versnellingsteam "Versneld bouwen in Oisterwijk" opgesteld. Bij de Berap 2022 is hiervoor een bestemmingsreserve ingesteld.**

Reserve Plan aanpak crises

Bij de berap 2022 is een bestemmingsreserve voor aanpak crises ingesteld.

Er spelen verschillende ontwikkelingen in de wereld en in Nederland. Ook inwoners in Oisterwijk ervaren hiervan de gevolgen. Er is een reserve gevormd om de gevolgen van deze crises te verzachten voor de inwoners.

Vorzieningen

Hieronder is een overzicht opgenomen van alle voorzieningen in 2024.

(Bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 01-01-23	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Boekwaarde 01-01-24	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Boekwaarde 31-12-24
Vorzieningen voor verplichtingen, verliezen, etc.							
Voorziening pensioenen vml wethouders (APPA)	4.378	0	-141	4.237	0	-158	4.079
Voorziening wachtgeld wethouders Haaren	79	0	-79	0	0	0	0
Voorziening spaarverlof	616	0	0	616	0	0	616
Voorziening personeel algemeen	130	0	-45	85	0	-45	40
Voorziening achterstallig onderhoud wegen	3.627	0	-100	3.527	0	-1.400	2.127
Subtotaal	8.829	0	-365	8.464	0	-1.603	6.861
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden							
Voorziening beheerplan riolering	969	1.132	-1.132	969	954	-954	969
Voorziening subsidie Stimuleringsregeling goedkope koopwoningen provincie	13	0	-13	0	0	0	0
Subtotaal	982	1132	-1145	969	954	-954	969
Voorziening ter egalisatie van kosten							
Voorziening sportaccommodatie Den Donk	232	127	0	358	132	0	490
Subtotaal	232	127	0	358	132	0	490
Totaal voorzieningen	10.043	1.259	-1.510	9.791	1.086	-2.557	8.320

Toelichting

Hieronder is per voorziening een toelichting opgenomen van de mutaties in 2023 en de verwachte mutaties in 2024.

Voorziening pensioenen voormalige wethouders (APPA)

De voorziening is ondergebracht bij twee pensioenverzekeraars, RAET en PROambt. Voor de oud wethouders, die een uitkering ontvangen uit de Appa voorziening, worden elk jaar nieuwe berekeningen voor de zogenaamde doelvermogens gemaakt. Mutaties zijn het gevolg van nieuwe berekeningen en het uitkeren van de pensioenen.

Voorziening wachtgeld wethouders Haaren

In verband met de opsplitsing van Haaren is er in 2021 een voorziening getroffen voor wachtgelduitkeringen voor de voormalige wethouders. Naar verwachting vervalt deze voorziening in 2024.

Voorziening spaarverlof

Voor het spaarverlof, zoals dit vanaf 2022 van toepassing is, moet voor de verplichting een voorziening worden opgenomen, omdat hier sprake is van een spaarsaldo dat in de tijd, naar verwachting, niet van gelijke omvang zal zijn wat betreft toevoegingen en opnamen van spaarverlof.

In de opbouwjaren zal naar verwachting vooral sprake zijn van toevoegingen en groei van de omvang van het spaarsaldo.

Voorziening personeel algemeen

In 2019 is een nieuwe voorziening personeel gevormd voor te betalen uitkeringen bij ontslag. De verplichtingen lopen tot en met 2025.

Voorziening onderhoud wegen

In 2022 heeft voor het eerst een uitgebreide (beeld)inventarisatie plaatsgevonden van alle wegen in de gemeente Oisterwijk. Hier bleek dat er achterstallig onderhoud aan wegen is voor **€ 3,7 mln. Hiervoor** is volgens de regelgeving een voorziening worden gevormd.

Voorziening beheerplan riolering

De dotatie aan de voorziening wordt gebruikt om een deel van de vervangingsinvesteringen conform het programma Water en Riool te dekken. De dotatie en onttrekking in jaarlijks gelijk geraamd.

Voorziening subsidie Stimuleringsregeling goedkope koopwoningen provincie

De provincie heeft een subsidieregeling 'goedkope koopwoningen 2007-2011' gekend. Op basis van de prognose, de regeling en regionale afspraken is per gemeente een opgave (ambitie) en een plus-ambitie geformuleerd. De regeling voorziet erin dat de gelden besteed moeten worden aan volkshuisvestelijke doeleinden. Indien de middelen niet worden ingezet voor volkshuisvestelijke doeleinden, dan is er sprake van onrechtmatig gebruik van deze gelden (waaruit een terugbetalingsverplichting volgt).

Voorziening sportaccommodatie Den Donk

Er is in 2020 een nieuwe voorziening voor het groot onderhoud van Den Donk gevormd. De onttrekkingen vinden plaats aan de hand van het meerjarenonderhoudsplan.

Meerjarenbalans 2024 – 2027

(Bedragen x € 1.000.000)	Jaar rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	0,6	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Materiële vaste activa	68,4	77,5	95,3	93,2	92,6	90,6
Financiële vaste activa	2,5	2,7	2,5	2,5	2,5	2,5
Totaal Vaste activa	71,5	80,6	98,2	96,1	95,5	93,5
Vlottende activa						
Voorraden	3,2	4,3	-1,9	-3,8	-3,5	-1,2
Uitzettingen - vorderingen < 1 jaar	24,9	16,7	13,3	13,3	13,3	13,3
Liquide middelen	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overlopende activa	4,0	2,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Totaal Vlottende activa	32,2	23,0	12,4	10,5	10,8	13,1
Totaal Activa	103,7	103,6	110,6	106,6	106,3	106,6
Vaste passiva						
Eigen vermogen	21,5	25,0	19,7	20,0	21,1	20,0
Voorzieningen	10,0	5,6	10,0	10,0	10,0	10,0
Vaste schulden > 1 jaar	54,9	59,0	63,6	59,3	58,0	59,2
Totaal Vaste passiva	86,4	89,6	93,3	89,3	89,1	89,2
Vlottende passiva						
Netto vlottende schulden < 1 jaar	6,9	4,2	6,9	6,9	6,9	6,9
Overlopende passiva	10,4	9,8	10,4	10,4	10,4	10,4
Totaal Vlottende passiva	17,3	14,0	17,3	17,3	17,3	17,3
Totaal Passiva	103,7	103,6	110,6	106,6	106,4	106,5

Toelichting op de meerjarenbalans

MVA

De begrote investeringen in 2023 en 2024 zijn in **totaal € 24 miljoen voor o.a. de Hondsborg € 5,9 mln., in riool en wegen € 4,7 mln., in Stokeind voor € 2,5 mln. en in groen € 2,5 mln.**

Voorraden

De begrote post onderhanden werk grondbedrijf (OHW) daalt van + € 3,2 mln. in de jaarrekening 2022 naar een -/- €3,8 mln. in 2025. Een min post voor OHW wil zeggen dat er eerst verkoopfacturen worden verstuurd (dat zijn opbrengsten) en daarna pas de kosten worden gemaakt.

We zien de volgende belangrijkste ontwikkelingen binnen het grondbedrijf.

- KVL loopt ten einde en hiervoor is begroot dat er in 2023 en in 2024 voor € 4,9 mln. meer aan opbrengsten zijn dan er kosten zijn.
- In 2025 worden bij De Leye € 2,9 mln. meer aan opbrengsten begroot dan er kosten zijn. De begrote kosten komen de jaren daarna met name in 2027.

Uitzettingen - vorderingen < 1 jaar

Het saldo van schatkistbankieren van € 11,7 mln. eind 2022 valt vrij en wordt in gezet voor de investeringen.

Eigen vermogen

De kolom Begroting 2023 was nog zonder de afboeking van de precariobelasting.
De daling in 2024 t.o.v. de jaarrekening 2022 komt door de vrijval voor overhevelingen.

Vaste schulden > 1 jaar

De investeringen worden gedeeltelijk gefinancierd door het aangaan van langlopende leningen.

Kengetallen

Alle gemeenten moeten een tabel met financiële kengetallen opnemen in de begroting en de jaarstukken. Deze cijfers geven de gemeenteraad een globaal inzicht in de verwachte financiële ontwikkelingen in de gemeente. Ook moet er in de jaarstukken een toelichting worden gegeven op de onderlinge verhouding tussen deze kengetallen en wat dat betekent voor de financiële positie van de gemeente.

De kengetallen die in de begrotingjaarstukken moeten staan, zijn:

- 1A. Netto schuldquote: Dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft dus een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen.
- 1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen: Dit kengetal wordt zowel berekend inclusief als exclusief de doorgeleende gelden, omdat bij leningen onzekerheid bestaat of ze allemaal worden terugbetaald. Zo wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Hoe lager deze percentages, hoe beter.
2. Solvabiliteit: Dit cijfer geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente. Dit cijfer geeft dus een soort toekomstvisie weer.
3. Structurele exploitatieruimte: Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.
4. Grondexploitatie: De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in **de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee.** Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar.
5. Belastingcapaciteit: Dit cijfer geeft inzicht in hoe de gemeentelijke woonlasten zich verhouden tot het landelijk gemiddelde. Als dit percentage laag ligt, betekent het dat de

gemeente mogelijk meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven. Of dit wel of niet gebeurt is een beleidskeuze.

(Bedragen x € 1.000.000)	Jaar rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1A netto schuldquote	50%	62%	65%	65%	69%	72%
1B netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	47%	61%	64%	65%	69%	71%
2 Solvabiliteitsrisico	21%	24%	18%	19%	20%	19%
3 Structurele exploitatieruimte	8,1%	0,9%	0,5%	1,3%	-2,5%	-5,3%
4 Grondexploitatie	3,2%	4,9%	-1,8%	-3,9%	-3,9%	-1,4%
5 Belastingcapaciteit	110%	107%	107%	107%	107%	107%

Toelichting op de kengetallen

De schuldquote (nr. 1A en 1B) loopt op door de verwachte investeringen in 2023 en in 2024 van **in totaal € 24 mln.** Geld voor investeringen lenen wij voor een groot gedeelte bij de bank. De **begrote investeringen vinden plaats in voor o.a. de Hondsborg € 5,9 mln.,** in riool en wegen **€ 4,7 mln.,** in Stokeind voor **€ 2,5 mln.** en in groen **€ 2,5 mln.**

De solvabiliteit (nr. 2) neemt in 2024 af door de verwachte investeringen, zie hierboven. Doordat de gemeente meer geld leent (vreemd vermogen) neemt de ratio af.

De structurele exploitatieruimte (nr. 3) komt in de min in 2026, omdat het rijk het **gemeentefonds in 2026 landelijk kort met € 3 miljard.** Dat wordt het ravijnjaar genoemd.

Grondexploitatie (nr. 4) daalt naar -3,9%. Dat wil zeggen dat er eerst verkoopfacturen worden verstuurd en daarna pas de kosten komen. De daling komt omdat KVL teneinde loopt en hiervoor **in 2023 en 2024 € 4,9 mln. meer aan opbrengsten zijn begroot dan er kosten zijn.** In 2025 zijn er bij de De Leye **€ 2,9 mln. meer aan opbrengsten begroot dan er kosten zijn.** De kosten komen de jaren daarna met name in 2027.

Paragraaf Financiering

Deze paragraaf vloeit voort uit bepalingen van de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Deze wet beoogt het bevorderen van een solide financiering en kredietwaardigheid van decentrale **overheden en het beheersen van financiële risico's. Het Besluit begroting en verantwoording** provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat in ieder geval de beleidsvoornemens van het risicobeheer van de financieringsportefeuille genoemd worden in deze paragraaf. Deze financieringsparagraaf is zowel voor de begroting als voor de programmarekening, in samenhang met de financiële verordening, een belangrijk instrument voor het transparant maken, het sturen, het beheersen en het controleren van de financieringsfunctie.

De rentevisie voor de komende vier jaar

De wet Financiering decentrale overheden (FIDO) beoogt de risico's die gemeenten lopen bij financiering te beperken. Hiervoor is het in het najaar van 2021 vastgestelde Treasurystatuut van toepassing. Belangrijke elementen zijn:

Kasgeldlimiet

Onzekerheid over de toekomstige te betalen rente op de korte termijn brengt een risico met zich mee. In de Wet Fido is een kasgeldlimiet vastgelegd om het renterisico bij decentrale overheden te beheersen door een grens te stellen aan financiering op korte termijn. Dit betekent dat de korte schuld voor gemeenten maximaal 8,5% van het begrotingstotaal mag bedragen. De korte schuld bestaat uit de opgenomen gelden met een oorspronkelijke rente-typische looptijd korter dan één jaar en de schuld in rekening-courant en is bedoeld voor het financieren van lopende uitgaven.

Renterisiconorm

Voor de lange termijn wordt de renteonzekerheid uitgedrukt in het renterisico. In de Wet Fido is een renterisiconorm voor decentrale overheden vastgelegd. Het uitgangspunt van de renterisiconorm is het **beheersen van de renterisico's op langlopende schulden (leningen met een looptijd van langer dan één jaar)**. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Hiermee wordt voorkomen, dat een groot deel van de leningen tegelijk opnieuw moeten worden afgesloten, met het risico van snel oplopende rentelasten.

De renterisiconorm is bepaald op 20% van het begrotingstotaal. Dat wil zeggen dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Hierbij is een minimumbedrag bepaald van **€ 2,5 miljoen**.

Visie college

Het college onderschrijft het belang van een adequate beheersing van rentekosten. De bepalingen van de wet FIDO en het treasurystatuut vormen het uitgangspunt van het handelen. De rente vormt een redelijk onberekenbare factor en is nauwelijks te sturen. Daarom staan wij op het standpunt dat we optimaal gebruik moeten maken van de mogelijkheden die de wet FIDO biedt, uiteraard met inachtneming van de hiervoor genoemde limieten. Meer dan het rentepercentage van een moment is voor ons van belang om de gemiddelde rente in de loop van de jaren zo laag en zo stabiel mogelijk te houden.

Kasgeldlimiet

(Bedragen x € 1.000)	2023	2024
Begrotingstotaal (totaal lasten)	87.532	102.390
Percentage regeling	8,5%	8,5%
Kasgeldlimiet	7.440	8.703

Toelichting

De kasgeldlimiet voor de gemeente bedraagt € 8.703.000. Bij het opnemen van kasgeldleningen wordt rekening gehouden met deze limiet.

We beoordelen periodiek of herfinanciering van onze leningenportefeuille tot de mogelijkheden behoort. De banken brengen echter boete in rekening bij vervroegde aflossing. Door de opgelopen rente en gelet op de boete voor vervroegd aflossing, is herfinanciering op dit moment niet interessant.

Renterisiconorm

(Bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027
1. Renteherzieningen	0	0	0	0	0
2. Aflossingen	6.174	6.129	5.000	5.000	5.000
3. Renterisico (1 + 2)	6.174	6.129	5.000	5.000	5.000
4a. Begrotingstotaal	87.532	102.390	95.006	90.456	88.575
4b. Percentage regeling	20%	20%	20%	20%	20%
4. Renterisiconorm	17.506	20.478	19.001	18.091	17.715
5a. Ruimte onder renterisiconorm (4 > 3)	11.332	14.349	14.001	13.091	12.715
5b. Overschrijding renterisiconorm (3 > 4)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Toelichting

Volgens de huidige prognose zal de gemeente voor het begrotingsjaar 2024 – 2027 onder de renterisiconorm blijven.

Overzicht van opgenomen geldleningen

(Bedragen x € 1.000)	Start jaar	Loop tijd	Rente %	Saldo 01-01-24	Nieuw	Rente kosten	Aflossing	Saldo 31-12-24
BNG (1050)	1999	25	5,360	145	0	8	145	0
NWB (1065)	2013	12	1,914	2.000	0	38	1.000	1.000
BNG (1067)	2014	10	0,885	750	0	7	750	0
BNG (1068)	2018	15	0,915	5.667	0	52	567	5.100
NWB (1069)	2018	15	0,970	6.000	0	58	600	5.400
BNG (1070)	2019	30	0,180	13.000	0	23	500	12.500
BNG (1071)	2020	10	0,060	8.400	0	5	1.200	7.200
Haaren BNG	2016	10	1,020	3.500	0	36	0	3.500
BNG (1074)	2022	15	2,464	9.333	0	230	667	8.666
Herfinanciering				7.000	7.000	105	700	7.000
Totaal langlopende geldleningen				55.795	7.000	562	6.129	50.366

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf treft u een overzicht aan van de beleidsuitgangspunten voor het onderhoud van kapitaalgoederen in de openbare ruimte en gemeentelijke gebouwen. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard de (jaarlijkse) lasten. Daarbij is gekozen voor een voldoende onderhoudsniveau en bijbehorend budget om de voorzieningen in stand te kunnen houden.

Het beleid over deze kapitaalgoederen is verwerkt in beheerplannen die voor verschillende kapitaalgoederen zijn opgesteld.

Beleidskaders

In april 2023 is de Integrale Visie Openbare ruimte vastgesteld. Op basis van deze visie is in **2023 gestart met het opstellen van de beleidsnota's Wegen, Openbare verlichting, Wegmeubilair, Civieltechnische kunstwerken en Groen**. Daarnaast is in 2023 het Programma Water en Riolering (PWR, ter vervanging van het v-GRP) vastgesteld en zijn beheerplannen op het gebied van Groen en Wegen vastgesteld.

De beheerplannen vormen de basis voor de meerjaren onderhouds- en investeringsplanningen.

Beleid	Jaar Herziening
Integrale Visie Openbare Ruimte	2023
Kadernota Rood (Wegen, Openbare verlichting, Wegmeubilair, Civieltechnische kunstwerken) (start Q3 2023)	2024
Leidraad Toegankelijke Openbare Ruimte Oisterwijk	2024
Programma Groen (start Q3 2023)	2024
Programma Water en Riolering (voorheen V-GRP)	2023
Groenbeheerplan	2023
Beheerplan wegen	2023
Kadernota vastgoed	2025
Nota Rationeel Gebouwenbeheer	2024

Het beleid, zoals in bovenstaande beleidsnota's opgenomen, wordt geactualiseerd indien daar noodzaak is.

Wegen

Binnen de gemeente beheren we ongeveer 2,44 miljoen m² aan wegverharding. Hiervan bestaat ongeveer 31% uit asfalt, 63% uit elementen en 1% uit beton. Daarnaast beheren we ongeveer 22 kilometer onverharde wegen. Het college hanteert de genormeerde beheerkostensystematiek volgens de stichting CROW (Stichting Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water-, en Wegenbouw en Verkeertechnieken). Op basis van deze norm worden de kwaliteitsniveaus weergegeven van de wegen. Voor Oisterwijk geldt dat we een **onderhoudsniveau B ('voldoende')** waarborgen en voor de centrumgebieden een **onderhoudsniveau A ('goed')**.

De wegen in de gemeente Oisterwijk worden periodiek geïnspecteerd. Voor het laatst is dit in het voorjaar van 2022 gebeurd. Hieruit is gebleken dat een inhaalslag op onderhoud wegen noodzakelijk is. Hiervoor is in 2023 een voorziening gecreëerd. Vanuit deze voorziening voeren

we reparaties en (kleine) renovaties uit waarbij we integraal kijken naar mogelijke andere beheervraagstukken.

Naast deze reparaties en renovaties werken we verder aan diverse reconstructieprojecten. Zo gaan onder andere de projecten Marijkestraat, Stationsstraat en Baerdijk in uitvoering en bereiden we de reconstructie van de Gemullehoekenweg, Schoutenbuurt, Burgemeester Verwielstraat en Kantstraat voor.

Openbare Verlichting

In de gemeente staan ongeveer 8.300 lichtmasten die onder ons beheer vallen.

Het doel van de openbare verlichting is om bij duisternis het openbare leven duurzaam en zo goed mogelijk te laten functioneren:

- Waarbij men geen gevoel van onveiligheid ervaart.
- Waarbij de weggebruiker zich op een veilige wijze moet kunnen verplaatsen.
- Waarbij verlichting de leefbaarheid (herkenbaarheid, sfeer) vergroot en de ruimtelijke inrichting wordt versterkt.
- Waarbij onnodige lichtvervuiling wordt voorkomen.

Na de vaststelling van het nieuwe beleid (Kadernota Geel) bereiden we dit jaar een optimalisatieplan Openbare Verlichting voor. In dit project vervangen we het overgrote deel van de resterende armaturen die nog niet duurzaam zijn voor LED-armaturen. Ook saneren we onnodige verlichting in met name het buitengebied en maken we op locaties die daar geschikt voor zijn verlichting slim en/of dynamisch, met als doel een duidelijke besparing op energie- en beheerkosten, CO₂ en het verder tegengaan van lichtvervuiling.

Civieltechnische Kunstwerken

Onder onze civieltechnische kunstwerken vallen ongeveer 48 bruggen, vlonders en geluidschermen.

Voor het opstellen van het Beheerplan Civiele Kunstwerken is een overzicht gemaakt van de hoeveelheid, de omvang, de vervangingswaarde en de onderhoudsbehoefte van de diverse civiele kunstwerken. In de onderhoudsopzet wordt prioriteit gegeven aan de technische en constructieve instandhouding van kunstwerken en het borgen van de publieke veiligheid van de overige objecten.

Dit jaar voeren we planmatig onderhoud uit aan onze kunstwerken conform het meerjaren onderhoudsprogramma 2023-2026.

De bruggen Aboomsestraat en Heizenschedijk bleken eind 2022 sporen van bezwijking te vertonen. Om de bruggen zo goed mogelijk open te houden voor het verkeer zijn noodmaatregelen toegepast. Verdere maatregelen zijn nodig om de brug (tijdelijk) in stand te houden. Om kapitaalvernietiging te voorkomen en gezien het grote maatschappelijke belang van deze twee bruggen zetten we in op vervanging in 2024.

Groen

De gemeente Oisterwijk heeft circa 40.000 bomen in eigendom en beheer, circa 234.780 m² aan openbaar groen in de vorm van heesters en beplantingen, 42 ha gazon en 200 km bermen en sloten.

De hoofdlijnen voor het beleid voor de openbare ruimte is opgenomen in de 2023 vastgestelde Visie Openbare Ruimte. Ook ten aanzien van het groen zijn hierin beleidskaders opgenomen. In 2024 wordt een nieuw Groenprogramma vastgesteld waarin deze kaders verder worden uitgewerkt.

In de begroting zijn budgetten opgenomen voor beheer en onderhoud van de bomen en de overige beplantingen en gazons. Hierbij is uitgegaan van de in 2023 vastgestelde onderhoudsniveaus:

- voor de centrumgebieden kwaliteitsniveaus A,
- de rest van de bebouwde kom kwaliteitsniveau B,
- bosplantsoen en ruig gras op kwaliteitsniveau C.

In 2024 zetten de in 2023 ingezette koers voor het meer wijkgericht en integraal grootschalig onderhoud voort. We concentreren ons op het wegwerken van de achterstand in onderhoud door meer integraal en wijkgericht te gaan werken en vanuit een investering grootschaliger te vernieuwen.

Riolering en water

PROGRAMMA WATER EN RIOLERING

Het hebben van een actueel en geldig gemeentelijk rioleringsplan is een wettelijke verplichting vanuit onder andere de Wet Milieubeheer. Sinds 1 januari 2008 heeft de Rijksoverheid de zorgplicht ten aanzien van riolering uitgebreid naar drie zorgplichten:

- Zorgen voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater naar een geschikt lozingspunt.
- Zorgen voor de inzameling, het transport en de verwerking van hemelwater, voor zover dit niet van particulieren kan worden verwacht.
- Zorgen voor het treffen van maatregelen in het openbaar gemeentelijk gebied om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. Dit voor zover het treffen van deze maatregelen doelmatig is en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoort.

Het huidige stelsel bestaat bij benadering uit:

• Hoofdriool incl. putten	208,6 km
• Sloten en duikers	204,1 km
• Huisaansluitingen	12.500 stuks
• Kolken incl. leiding	14.325 stuks
• Hoofdgemalen	19 stuks
• Minigemalen	449 stuks
• Retentievijvers	42 stuks
• Infiltratie voorzieningen - kratten	225 m2
• Infiltratiekelders	5 stuks

Op 6 juli 2023 is het Programma Water en Riolering (PWR) vastgesteld door de raad. Deze heeft het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (V-GRP 2015-2019) vervangen. Hierin is opgenomen hoe de gemeente Oisterwijk de komende jaren invulling wil geven aan haar zorgplichten ten aanzien van afvalwater, hemelwater en grondwater. Daarnaast wordt het huidige stelsel onderhouden.

Het Programma Water en Riolering gaat over het gehele grondgebied dus nu inclusief Haaren. Hiermee voldoet de gemeente Oisterwijk aan de wettelijke verplichting van het hebben van een

actueel rioleringsplan. Met ingang van de Omgevingswet blijft vastlegging van de zorg voor **gemeentelijke riolering verplicht**.

In het programma is de jaarlijkse investering in vervanging van riolering vastgesteld. De locaties voor vervanging van de riolering worden op ambtelijk niveau integraal met andere disciplines bepaald. De prioriteringen worden gedaan aan de hand van de actueel beschikbare informatie.

Gebouwen

De gemeente Oisterwijk heeft ruim 50 vastgoedobjecten in eigendom die door ons worden beheerd. Alle gebouwen voldoen aan de afgesproken conditieniveaus.

Voor het beheer van deze objecten gebruiken we beheerplannen. Deze zijn in 3 categorieën ingedeeld: correctief onderhoud, structureel planmatig onderhoud en incidenteel planmatig onderhoud. Deze plannen worden periodiek geactualiseerd en in 2024 staat een nieuwe actualisatie op het programma. De in de begroting opgenomen budgetten worden gebaseerd op deze beheerplannen.

We zijn bezig met het verduurzamen van de vastgoedportefeuille. Dit vindt gefaseerd plaats. Er wordt zoveel mogelijk werk-met-werk gemaakt. Daar waar mogelijk maken we gebruik van externe subsidiebronnen.

We zijn gefaseerd bezig met het verduurzamen van de vastgoed portefeuille. Hierbij maken we zoveel mogelijk gebruik van externe subsidiebronnen en maken we zoveel mogelijk werk met werk.

Paragraaf Grondbeleid

Doelstelling

Doelstelling van het grondbeleid is de integrale benadering van gebiedsontwikkelingen. Hiermee wordt aangesloten op de belangrijkste doelen van het raadsprogramma. Door deze integrale benadering staat het rendement centraal dat de gemeente maatschappelijk wil realiseren door middel van ruimtelijke ontwikkelingen. Dit rendement wordt afgezet tegen het financieel rendement van de ruimtelijke ontwikkeling op de gemeentebegroting. Zo ontstaat er een afwegingskader dat het gemeentebestuur in staat stelt om weloverwogen beslissingen te nemen over verschillende ruimtelijke ontwikkelingen.

De kaders zijn vastgelegd in de kadernota Grondbeleid die in 2019 is vastgesteld door uw raad. Integraliteit en flexibiliteit zijn uitgangspunten binnen dit grondbeleid. Daarnaast worden de **komende jaren ook de thema's duurzaamheid, wonen en economie meegenomen**. Dat wil zeggen **dat ruimtelijke ontwikkelingen in de gemeente Oisterwijk in ieder geval op deze drie thema's in beeld moeten brengen op welke wijze ze bijdragen aan de doelen die voor deze onderwerpen gesteld worden**. Afhankelijk van de locatie kan het zijn dat er wordt afgeweken van deze **beleidsthema's, door toevoeging van extra thema's of onttrekking van een thema**. Hierdoor wordt gestreefd naar een integrale benadering van gebiedsontwikkelingen. Dit betekent dat niet alleen naar de financiële gevolgen van een ontwikkeling zal worden gekeken, maar ook naar de maatschappelijke impact.

Tot slot worden de doelstellingen als volgt geformuleerd:

- Invloed uitoefenen op het ruimtegebruik, opdat op diverse beleidsterreinen van de gemeente een gewenst maatschappelijk rendement gerealiseerd kan worden.
- Het realiseren van een zo goed mogelijk integraal resultaat in een ruimtelijke ontwikkeling, dat bestaat uit de optimale mix van maatschappelijk en financieel rendement.
- Een kader scheppen waardoor het gemeentebestuur in staat wordt gesteld om op basis van het integrale resultaat van de ruimtelijke ontwikkeling, keuzes te maken over:
  - De rol die de gemeente zelf wenst aan te nemen om een ontwikkeling gerealiseerd te krijgen.
  - De gewenste maatschappelijke doelen versus de daarmee verband houdende financiële gevolgen voor de gemeente.
  - **De verschillende scenario's om tot ontwikkeling van een locatie/gebied te komen.**
  - Eventueel noodzakelijke prioriteringen voor verschillende ontwikkelmogelijkheden.
- Duidelijkheid verschaffen over processen, spelregels en kaders die de gemeente hanteert in gebiedsontwikkelingen.

Kaders

Hieronder noemen wij kort de kaders zoals deze gelden in de kadernota Grondbeleid 2019:

Inzicht in rendement van gebiedsontwikkelingen

- Grondbeleid geeft inzicht in de gevolgen van een gebiedsontwikkeling. Dit is belangrijk omdat **dit inzicht gebruikt kan worden om verschillende scenario's die mogelijk zijn voor een bepaalde locatie op een goede manier te kunnen beoordelen en om prioriteiten voor een ontwikkeling af te wegen**.
- Grondbeleid geeft een kader voor de verschillende ambities die samen moeten komen in een ontwikkeling door deze met elkaar in verband te brengen en afwegingen daarin mogelijk te maken.
- Doordat de aanleiding van een ontwikkeling als uitgangspunt wordt genomen, kan voorafgaand aan besluitvorming over een ontwikkeling in beeld worden gebracht welke

ambities de gemeente Oisterwijk daadwerkelijk hiermee wil realiseren. Dit stelt de gemeente ook in staat om de juiste vragen te stellen aan partijen die willen ontwikkelen en hierdoor een goed overwogen besluit te kunnen nemen.

Situationeel grondbeleid

- Per gebiedsontwikkeling wordt via een afwegingskader tot een advies gekomen voor een door de gemeente aan te nemen rol. Doordat de gemeente per gebiedsontwikkeling een rolkeuze dient te maken voert de gemeente situationeel grondbeleid.

Juridische instrumenten

- Bij voorkeur resultaten op het gebied van grondaankopen bereiken op minnelijke (vrijwillige) basis;
- Wanneer dit niet mogelijk blijkt de publiekrechtelijke instrumenten Wet voorkeursrecht gemeenten en/of de Ontheffingswet inzetten;
- Kostenverhaal eigen projecten via marktconforme verkoopprijzen grond en kostenverhaal bij projecten derden bij voorkeur via een anterieure overeenkomst;
- Wanneer bij projecten derden niet tot overeenstemming kan worden gekomen dit alsnog afdwingen door vaststellen exploitatieplan.

Bepalingen bij gronduitgifte

- De verkoop/uitgifte van gemeentegrond wordt, waar mogelijk, afgestemd op de gewenste programmering uit het meest actuele woningbehoefteonderzoek (aantallen, soort woningen, planning, doelgroepen);
- Bij de uitgifte wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de prioritaire maatschappelijke **thema's die genoemd zijn in hoofdstuk 4 van deze nota**; wonen, duurzaamheid (inclusief groen) en economie. **Afhankelijk van de locatie zijn meer/minder thema's mogelijk. Verder** wordt rekening gehouden met demografische factoren en veranderingen in de markt;
- Bij grondverkoop voor woningen voor bijzondere doelgroepen en/of bedrijven wordt het anti-speculatiebeding toegepast (aangegeven in de algemene verkoopvoorwaarden). Het college kan, gemotiveerd, ontheffing hiervoor verlenen;
- Uiteindelijke bestemming van de grond wordt bepaald door afweging van alle opties en prioriteitstelling. Bij de besluitvorming wordt dit aangegeven.

Financiële kaders

- Hanteren van de voorschriften volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV);
- Transparant grondbeleid tijdens de planning en control cyclus (begroting, PPN, jaarrekening).

Grondprijzen

- De gemeente hanteert bij verkoop/uitgifte van grond op het betreffende beleid afgestemde marktconforme grondprijzen;
- In het begin van ieder jaar worden de richtprijzen voor verkoop van (diverse categorieën) woningen, bedrijfskavels, groen- en reststroken via een raadsinformatiebrief ter kennis aangeboden aan de raad.

Risico's en weerstandsvermogen

- **Voor niet voorzienbare/moeilijk kwantificeerbare risico's binnen de grondexploitaties wordt,** op basis van een jaarlijkse actuele risicoanalyse, de gewenste reserve bepaald;
- **Om de risico's zoveel mogelijk te beperken worden, waar nodig, beheersmaatregelen** genomen;

- Jaarlijks bij de programmabegroting en –rekening worden voorstellen gedaan over de hoogte van de algemene bedrijfsreserve grondbedrijf.

Transparant grondbeleid

Toepassen van de kadernota grondbeleid van de gemeente Oisterwijk door onder andere

- jaarlijks de grondexploitaties te actualiseren en door de raad vast te laten stellen ten behoeve van de begroting;
- verantwoording afleggen over de financiën en voortgang van de grondexploitaties in de paragraaf grondbeleid en in een afzonderlijk document bij de jaarrekening;
- actuele risico-inventarisatie KVL en inschatting van de risico's van de overige exploitaties. Het weerstandsvermogen van het grondbedrijf wordt telkens bij de jaarrekening hierop afgestemd.

In 2024 wordt de Nota Grondbeleid geactualiseerd. Voor het extern opstellen van deze nota wordt op gebruikelijke wijze krediet aangevraagd.

Belangrijkste ontwikkelingen grondexploitaties

Zoals aangegeven in de Kadernota grondbeleid worden de grondexploitaties jaarlijks geactualiseerd. Bij de actualisatie kijken wij naar mogelijke wijzingen op de onderdelen kosten en opbrengsten, rente, (woning)programma en de planning. Op de grotere en langlopende exploitaties kijken wij ook naar indexeringen van kosten en opbrengsten. De laatste actualisatie hebben wij gedaan op basis van de werkelijke cijfers tot en met de jaarrekening 2022. De restringingen en geprognosticeerde opbrengsten zijn kritisch nagelopen en geïndexeerd conform bandbreedtes van Outlook Grondexploitaties 2023 van Metafoor. De ramingen voor 2023 zijn met 10% geïndexeerd (prijsspeil 2022) en voor de jaren na 2023 wordt met 3,5% geïndexeerd. De opbrengsten zijn voor alle segmenten op 0% gezet. De oorlog in Oekraïne en daarmee samenhangend effecten op de (bouw)economie in Nederland en direct op de grondexploitatie wordt met de indexatie vertaald. De rente is volgens de geldende spelregels van BBV aangepast en is de planning van de kosten en opbrengsten bijgesteld. Hieronder worden per project de belangrijkste wijzigingen weergegeven.

Belangrijkste ontwikkelingen grondexploitaties in 2023

Pannenschuur Buiten:

In het project Pannenschuur Buiten zijn inmiddels alle zelfbouw kavels van fase I overgedragen aan de kopers en zijn de opbrengsten gegeneerd. In het plangebied dient nog een verkaveling van de vijf beoogde bouwkavels plaats te vinden. Het plangebied ligt deels in een stankcirkel die voor de verkaveling weggenomen moet worden. De opbrengsten van deze kavels zijn geraamd **op € 900.000**. De voorbereidingen om het bestemmingsplan te wijzigen is reeds opgestart en het gesprek met de eigenaar van het uit te plaatsen bedrijf wordt op constructieve wijze gevoerd maar is nog niet afgerond. De prognose van de opbrengst is bijgesteld en verwacht wordt de opbrengsten in 2024 en 2025 te zullen genereren.

Eind 2021 is op basis van de voorgeschreven berekenmethode een winst van € 1.896.946 genomen. Hiermee is in totaal € 7.266.601 winst genomen. Maar o.b.v. van de nieuwe prognose en daarmee samenhangend POC berekening blijkt dat de winstneming hoger is dan toegestaan. Dit betekent dat winstneming met ca € 82.044 teruggedraaid moet worden. De kosten voor het BRM/WRM zijn op basis van laatste inzichten, hoge bouwkosten, naar boven bijgesteld. Het eindresultaat is hierdoor met ca € 53.000 afgenomen. Bij de actualisatie is uitgegaan dit project eind 2025 af te sluiten. Inspanningen zijn gericht om de planning te halen.

KVL - Terrein:

In 2022 is de grond t.b.v. de ontwikkeling van 22 appartementen aan BPD geleverd en is de communicatie bijdrage en parkeerbijdrage gegenereerd. Hiermee is de grondlevering aan BPD in fase 2 t/m 4 afgerond. Tegen de ontwikkeling van de 27 appartementen door Leystromen is een beroepsprocedure gevoerd bij de Raad van State. De uitspraak was in het nadeel van gemeente. In de risicoanalyse wordt hiermee rekening gehouden. De gemeente heeft alsnog de mogelijkheid om het Bestemmingsplan aan te passen en aan de raad voor te leggen. De ontwikkeling van de supermarkt met huurappartementen wordt in 2023 uitgewerkt en de grondwaarde van het plan zal middels een taxatie worden bepaald. De taxatie dient als indicatie voor het nog te voeren onderhandeling met de marktpartij.

De resterende werkzaamheden zijn geïnventariseerd en conform huidige parameters geraamd. **De laatste geactualiseerde grondexploitatie resulteert in een (extra) tekort van ca € 559.381 (NCW).** De verliesvoorziening is met dit bedrag aangevuld ten laste van de algemene bedrijfsreserve grondbedrijf.

Studiegebied (naast KVL):

In 2021 zijn de werkzaamheden in het kader van de herinrichting door de gemeente afgerond en het lag dan ook in de verwachting dat deze grondexploitatie eind 2021 zou worden afgesloten. Aan de opbrengstzijde stond nog wel een rekening open van de marktpartij met welke partij is overeengekomen over een periode van zes jaar (een deel van) de parkeeropbrengsten af te dragen. De marktpartij bleek vanwege de negatieve omstandigheden van de coronapandemie evenwel haar betalingsverplichtingen niet na te (kunnen) komen, hierdoor is er een betalingsachterstand ontstaan. In het najaar van 2023 wordt samen met de marktpartij bekeken hoe dit opgelost kan worden. De gemeente heeft mede op advies van de commissie BBV, besloten de grondexploitatie langer in exploitatie te houden totdat het totaal met de marktpartij overeengekomen bedrag (ca. € 600.000) zal zijn ontvangen. Gelet op de gesloten overeenkomst, de daaruit voortvloeiende betalingsverplichtingen en de contacten met de marktpartij ligt het niet in de lijn der verwachtingen dat de nog te ontvangen opbrengsten niet zullen worden ontvangen. Daar verder alle werkzaamheden zijn afgerond rest nog slechts de afwikkeling van de betalingen.

Derhalve wordt de grondexploitatie Studiegebied KVL volgens de door de gemeente uitgevoerde actualisatie per 1 januari 2023 naar verwachting eind 2025 afgesloten met een tekort van ca. **€ 2.257.665 (NCW).** Dit betekent dat de verliesvoorziening met € 239.003 verlaagd kan worden.

De Leye:

In opdracht van de gemeenteraad is in september 2022 de opdrachtotentie van een aantal **scenario's van het vastgestelde concept Beekdal Park in hoofdlijnen en kengetallen doorgerekend** en gepresenteerd. Hieruit is een voorkeursvariant met voldoende sociale huur en betaalbare koopwoningen gekozen. Dit scenario wordt thans met Leystromen ruimtelijk doorvertaald in een stedenbouwkundige uitwerking. In het voorkeursvariant is het programma met sociale en betaalbare woningen ca 63%.

De grondexploitatie is hierop aangepast en geactualiseerd. Het eindresultaat is positief maar **t.o.v. de grex 2022 neemt de opbrengst af met ca € 706.000 (nominaal) naar € 518.000 (nominaal).**

Uitbreiding bedrijventerrein (Bedrijfsweg):

Op dit moment zijn er op de bestaande bedrijventerreinen geen kavels van de gemeente meer beschikbaar. In 2019 heeft de gemeente een onderzoek laten uitvoeren met als doel inzicht te

krijgen in de leegstand op bestaande bedrijventerreinen, de behoefte vanuit de lokale markt naar uitbreiding- of verplaatsingsmogelijkheden, etc. Daarbij is er ook aandacht geschonken aan de mogelijkheden van invulling / revitalisering van de bestaande bedrijventerreinen. Uit het onderzoek blijkt dat er de komende jaren behoefte is aan uitbreidingsmogelijkheden. De resultaten zijn in 2021 aan de raad gepresenteerd en op basis daarvan is om een aanvullend onderzoek gevraagd. De conclusie van het aanvullend onderzoek is eveneens dat er 8 – 10 ha bedrijventerrein nodig is om aan de uitbreidingsvraag te voldoen. De bevindingen van dit onderzoek zijn in SRBT verband aan de raad voorgelegd. Zolang deze discussie loopt, blijft de Bedrijfsweg gelabeld als een bedrijventerrein. Bij de actualisatie is de kostenraming nauwelijks gewijzigd, alleen de fasering is aangepast en de indexatie is verwerkt.

Beekdal

De grondexploitatie Beekdal is in 2021 aan de gemeente Oisterwijk overgedragen. Op de locatie Beekdal is een sporthal gesloopt en is een nieuw bestemmingsplan vastgesteld. Er is in 2021 een grondreserveringsovereenkomst met Woningcorporatie Woonveste en een CPO-initiatief Stichting Beekdal 2.0 afgesloten. Afgesproken is dat Woningcorporatie Woonveste 7 sociale huurwoningen realiseert. Stichting Beekdal 2.0 ontwikkelt op locatie 7 middelduur of dure woningen. De grondexploitatie is geactualiseerd en het resultaat is als gevolg van de indexatie **verslechterd met € 47.000 naar € 56.000** (NCW). De verliesvoorziening wordt hierop aangepast. De verwachting is dat dit project in 2024 afgerond wordt.

't Hopveld

Deze grondexploitatie is eveneens overgekomen van de gemeente Haaren. In totaal zijn er 7 kavels in het project Hopveld. Vijf hiervan zijn bedrijfskavels, één kavel is een bedrijfs-woonkavel en één kavel is als woonkavel. In 2022 zijn in totaal 3 bedrijfskavels verkocht (kavel A gesplitst en kavel D) en voor de overige kavels is een bedrijfsmakelaar ingeschakeld. De interesse is groot en verwacht wordt dat de kavels spoedig verkocht worden. Door tijdsinvloeden en de indexatie is het resultaat **van de grex verslechterd met ca € 60.000** (nominaal). De verliesvoorziening wordt hierop aangepast en komt op **€ 799.000** (NCW).

Risico's

Op de door de gemeente geactualiseerde grondexploitatie van het KVL en De Leye is een risicoanalyse uitgevoerd.

KVL

- Hierbij zijn, onderverdeeld in tweetal risicoclusters, vier risico's onderkend. Het totale risicobedrag heeft een omvang van € 280.000 en is als volgt over de clusters verdeeld:
Baten : € 195.000
Kosten : € 85.000
- Ten opzichte van vorig jaar is het risicobedrag van € 370.000 met € 90.000 (-24%) afgenomen.
- De afname is integraal, maar aan de kostenzijde zijn de risico's met name verschoven van extra kosten wegens planvertraging naar extra kosten vanwege de inrichting van de openbare ruimte. Nu de projectfinanciering is vervallen speelt de rentecomponent een minder belangrijke rol, terwijl met het voortschrijden van het plan de woonomgeving steeds meer aandacht behoeft.
- Geadviseerd wordt een bedrag van € 280.000 als risicovoorziening 2023 voor de ontwikkeling van het KVL-terrein te hanteren.

De Leye

- 1 januari 2023 geactualiseerd waarbij rekening is gehouden met toekomstige kostenstijgingen. Het resultaat van de grondexploitatie is daarbij teruggelopen naar ongeveer **€ 140.000 op eindwaarde per 31 december 2027**. Dit planresultaat wordt niet voldoende **geacht om de bij de planontwikkeling mogelijk optredende risico's te kunnen opvangen**.
- Een nadere risicoanalyse van de grondexploitatie geeft een **7-tal risico's, verdeeld over een 3-tal risicoclusters**. Het (gewogen) **risico van de clusters is ingeschat op € 405.000 verdeeld als volgt**:

Kosten	: € 70.000
Programma & Procedures	: € 85.000
Markt	: € 250.000
- **Per risico worden beheermaatregelen aanbevolen, zodat de omvang van de risico's beter kan worden bepaald**. Ook dienen deze maatregelen, zo nodig door bijstelling van plankaders, te leiden tot een haalbaar en evenwichtig plan met op het programma afgestemde kwaliteitsambities.
- **Geadviseerd wordt een bedrag van € 405.000 als risicovoorziening 2023 voor de ontwikkeling van het plan De Leye/Beekdal Park te hanteren**.

Overige

- De grondexploitaties Bedrijfsweg en Pannenschuur Buiten hebben op basis van de laatst bekende gegevens een verwacht positief eindresultaat. Bedrijfsweg heeft een positief **resultaat van € 3.274.000 (afgerond) op netto contante waarde (NCW)** en Pannenschuur Buiten heeft een **positief resultaat van € 8.027.000 (afgerond) op netto contante waarde**. De **grondexploitaties Beekdal en 't Hopveld** (beide Haaren) hebben een negatief eindresultaat **van € 56.000 (afgerond) respectievelijk € 799.000 (afgerond) op netto contante waarde**.
- Voor de grondexploitaties met een verwacht negatief eindresultaat is conform BBV **voorschriften verliesvoorzieningen getroffen**. Bij de jaarrekening 2022 is voor de risico's overige exploitaties daardoor een bedrag gereserveerd. Dit bedrag is op basis van de nieuwe cijfers bijgesteld. Opgemerkt moet worden dat dit jaar de verliesvoorzieningen van alle grondexploitaties op netto contante waarde geschied (cf. BBV).
- Methode BBV voor (tussentijdse) winstnemingen bij grondexploitaties
Sinds 2017 zijn de BBV voorschriften voor de wijze van (tussentijdse) winstneming bij de grondexploitaties gewijzigd. In het kort moet het percentage gerealiseerde kosten en het percentage gerealiseerde opbrengsten worden losgelaten op de totale winstraming van het project, de zg. percentage of completion (POC)-methode.

Winstprognose grondbedrijf

Op basis van de geactualiseerde grondexploitaties kan de volgende indicatieve prognose worden gemaakt van de onderhanden projecten:

	Totaal BW 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027 e.v.	Raming restant	Eind totaal nomin aal
<i>(Bedragen x € 1.000)</i>								
KVL - Terrein	- 8.044	58	2.190	- 498			€ 1.750	- 6.294
KVL - Studiegebied	- 2.726	80	401	0			€ 481	- 2.245
De Leye	- 629	- 78	- 380	3.014	- 82	- 1.327	€ 1.148	519
Bedrijfsweg	- 325	- 49	- 151	- 248	969	3.742	€ 4.263	3.938
Pannenschuur Buiten	7.623	- 71	149	372			€ 451	8.073
Beekdal 2.0	192	112	- 191	- 158			-€ 237	- 44
Hopveld	- 1.198	191	231				€ 422	- 777
Totaal	-5.107	245	2.248	2.482	888	2.415	8.277	3.170

Opmerkingen

- De reeds afgesloten grondexploitaties (<2021) zijn buiten beschouwing gelaten en niet meer in dit overzicht opgenomen.
- De verwachte winstnemingen worden in een aparte overzicht gepresenteerd.
- Het eindtotaal van de (verwachte) verliesgevende grondexploitaties (KVL en Studiegebied, Beekdal en Hopveld) worden in het rood weergegeven. Voor de genoemde bedragen zijn al voorzieningen aanwezig.
- De winstprognose is ten opzichte van de jaarrekening 2021 gewijzigd. Wij hebben de rentelasten geactualiseerd, dit betreft een geringe positieve wijziging van 0,65% naar 0,55%. Op basis van de actualiteit zijn de opbrengsten van de De Leye en Bedrijfsweg nu realistisch in de tijd en in de grondexploitaties verwerkt. Voor de Leye is t.o.v. de grex 2022 in de begroting de **opbrengst met € 700.000 miljoen** afgewaardeerd. Bij de actualisatie van 2023 is voor het inrichten van het openbaar gebied gerekend met een hoog kwaliteitsniveau en is het geprognosticeerde resultaat nogmaals naar beneden bijgesteld.

Winstneming

Sinds 2017 zijn de BBV voorschriften voor de wijze van (tussentijdse) winstneming bij de grondexploitaties gewijzigd. In het kort moet het percentage gerealiseerde kosten en het percentage gerealiseerde opbrengsten worden losgelaten op de totale winstraming van het project, de zg. Percentage of Completion (PoC)-methode.

Op basis van de PoC-methodiek zijn voor de grondexploitaties met een positief eindresultaat de (tussentijdse) winsten 2022 berekend en opgenomen. In onderstaand tabel wordt de prognose van de winstuitnames weergegeven.

(Bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Pannenschuur Buiten	- 82	68	448	372			
De Leye				134	202	182	
Bedrijfsweg				79	991	2.277	591
Totaal	- 82	68	448	585	1.194	2.459	591

Paragraaf Verbonden partijen

Visie en beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen

Verbonden partijen voeren meestal gemeentelijke taken uit met een groot politiek belang. Ze leveren een bijdrage aan de realisatie van maatschappelijke doelen. Participatie in verbonden **partijen levert gemeenten niet alleen voordelen op, maar ook financiële en bestuurlijke risico's. Om voordelen optimaal te benutten en risico's te beheersen is aandacht voor de sturingsrelatie en risicobeheersing bij verbonden partijen belangrijk.**

Een partij wordt beschouwd als een verbonden partij als de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft in die partij.

Er worden vier categorieën van verbonden partijen onderscheiden, te weten:

1. Gemeenschappelijke regelingen
2. Vennootschappen
3. Stichtingen en verenigingen (niet van toepassing in Oisterwijk)
4. Overige verbonden partijen (niet van toepassing in Oisterwijk)

Gemeenschappelijke regelingen

GGD Hart voor Brabant, gevestigd te 's-Hertogenbosch

Doelstelling	Het bewaken, beschermen en bevorderen van de volksgezondheid.
Publiek belang en reden voor deelname	Uitvoeren van de Wet publieke gezondheid (Wpg), die de gemeente verplicht tot het instellen en in stand houden van een gezondheidsdienst. Toezichtstaken Wet kinderopvang. Bijdrage leveren aan het opschalen bij grote incidenten.
Wijze van samenwerking	De GGD voert de wettelijke gemeentelijke taken uit en levert bouwstenen aan voor de 4-jaarlijkse vaststelling van het regionale gezondheidsbeleid, waarin ook een lokale paragraaf is opgenomen.
Zeggenschap van de gemeente	Gemeenschappelijke regeling van 25 gemeenten (regio's Midden-Brabant, 's-Hertogenbosch en Brabant-Noordoost). Het Algemeen Bestuur heeft 25 leden, van elke gemeente 1 collegelid met 1 stemrecht. Het Dagelijks Bestuur heeft 7 leden.
Financieel belang	De inwonersbijdrage 2024 voor Oisterwijk bedraagt € 1.516.000 (inclusief lokale accenten) Het geprognostiseerde eigen vermogen begin 2024 bedraagt € 5.316.000 Het geprognostiseerde vreemd vermogen begin 2024 bedraagt € 15.408.000. Het exploitatieresultaat 2022 bedroeg € 49.000 positief.
Overige relevante gegevens en risico's	Verdere samenwerking met RIVM/VWS en andere GGD-en inzake infectieziektebestrijding. Afstemmen WMO met werkzaamheden GGD (uitvoering regionaal en lokaal gezondheidsbeleid). Vergroten van de veiligheid in samenwerking met de veiligheidsregio's.

Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant, gevestigd te Tilburg

Doelstelling	Uitvoering van alle vergunning-, toezicht- en handhavingstaken (VTH) op het gebied van milieu die behoren tot het verplichte basistakenpakket, aanpak van ketenvraagstukken en milieucriminaliteit (regio-overstijgende taken) en uitvoering van verzoektaken van gemeenten en provincie (milieutaken die niet tot het basistakenpakket behoren).
Publiek belang en reden voor deelname	Iedere gemeente is verplicht een groot aantal milieutaken (de zogenaamde basistaken) uit te laten voeren door een omgevingsdienst. Voor de gemeente Oisterwijk is dat de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant. Dit biedt de volgende voordelen: <ul style="list-style-type: none"> • Er is een kritische massa georganiseerd die het mogelijk maakt om te beschikken over de vereiste menskracht en deskundigheid. • Geen verschil meer in de aanpak van de handhaving en behandeling van burgers en bedrijven. • De mogelijkheid om omgevingsproblemen aan te pakken die afzonderlijke besturen te boven gaan. • De informatiehuishouding- en uitwisseling stroomlijnen voor de aanpak van de zware en georganiseerde milieucriminaliteit.
Wijze van samenwerking	De juridische verankering is geregeld via een Gemeenschappelijke Regeling.
Zeggenschap van de gemeente	Aan de Gemeenschappelijke Regeling nemen 27 gemeenten en de provincie deel. Deze 28 partners zijn vertegenwoordigd in het algemeen bestuur. Wethouder Eric Logister is afgevaardigde van de gemeente Oisterwijk in het algemeen bestuur.
Financieel belang	De (voorlopige) bijdrage van de gemeente Oisterwijk in de door het AB op 6 september 2023 vastgestelde begroting 2024 van de OMWB bedraagt € 925.000. De definitieve invulling van de bijdrage vindt plaats aan de hand van het bestuurlijk vast te stellen werkprogramma 2024 en de eindafrekening gebeurt op basis van de werkelijk afgenomen producten en diensten. Het exploitatieresultaat 2022 bedroeg € 583.000 positief. Het eigen vermogen begin en ultimo 2022 bedroeg resp. € 2.918.000 en € 3.614.000. Het vreemd vermogen begin en ultimo 2022 bedroeg resp. € 3.285.000 en € 3.458.000.
Overige relevante gegevens en risico's	De Omgevingswet treedt op 1 januari 2024 in werking. De invoering van de wet betekent een grote verandering voor de taakuitoefening en werkwijze van de OMWB. Ondanks het feit dat de OMWB daarop goed voorbereid is, begint het feitelijke veranderproces pas na de inwerkingtreding. De financiële gevolgen hiervan zijn op dit moment nog niet in te schatten.

Veiligheidsregio Midden- en West Brabant, gevestigd te Breda

Doelstelling	De Veiligheidsregio is ingesteld om de crisisbeheersing en rampenbestrijding in ons land te verbeteren, zodat burgers beter beschermd worden tegen de risico's van brand, rampen en crisis .
Publiek belang en reden voor deelname	De deelname is verplicht op basis van de bestaande regelingen, zoals de Wet Veiligheidsregio's .
Wijze van samenwerking	Onder de basistaken van de Veiligheidsregio behoren het in stand houden van een brandweer, de bijbehorende meldkamerfunctie en het organiseren van rampenbestrijding en crisisbeheersing. In het programmaplan van de Veiligheidsregio zijn daarnaast een aantal thema's gedefinieerd waar extra aandacht voor is .
Zeggenschap van de gemeente	In de Veiligheidsregio nemen 24 gemeenten deel. De gemeente Oisterwijk wordt vertegenwoordigd door de burgemeester, die net als de andere gemeenten één stem heeft in het algemeen bestuur. Daarnaast is de burgemeester lid van het dagelijks bestuur met de portefeuille middelen.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Oisterwijk aan de Veiligheidsregio Midden- en West- Brabant in 2024 is € 1.957.588 . Het exploitatieresultaat 2022 bedroeg € 941.000 positief. Het eigen vermogen begin en ultimo 2022 bedroeg resp. € 18.703.000 en € 16.476.000 . Het vreemd vermogen begin en ultimo 2022 bedroeg resp. € 47.802.000 en € 51.465.000 .
Overige relevante gegevens en risico's	Er is een risico op ongewenste budgetoverschrijdingen. Het eventuele aandeel van Oisterwijk hierin is echter dermate klein dat dit specifieke risico voor onze gemeente te verwaarlozen is. Daarnaast is er gezien het huidige financiële beleid geen reden om deze risico's als onaanvaardbaar te beschouwen .

Sociale werkvoorziening WSD, gevestigd te Boxtel

Doelstelling	De Wet sociale werkvoorziening uitvoeren.
Publiek belang en reden voor deelname	Deelname aan de gemeenschappelijke regeling WSD maakt volwaardige participatie mogelijk.
Wijze van samenwerking	De gemeenschappelijke regeling levert in opdracht van de gemeente Oisterwijk een aantal gesubsidieerde arbeidsplaatsen, die op voorhand zijn bepaald in een contractspecificatie.
Zeggenschap van de gemeente	<p>Het bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit het Algemeen Bestuur (AB) en het Dagelijks Bestuur (DB).</p> <p>Het AB bestaat uit een raadslid per deelnemende gemeente; voor de gemeente Oisterwijk is dit Mevr. M. Hesselberth. Er zijn 9 deelnemende gemeenten met elk 1 stemrecht.</p> <p>Het DB bestaat uit een wethouder per deelnemende gemeente. Voor de gemeente Oisterwijk is dit Dhr. Dankers.</p>
Financieel belang	<p>De WSD werkt binnen het budget voor de Sociale Werkvoorziening en Participatie dat de gemeente Oisterwijk meerjarig beschikbaar heeft voor de doelgroep. De beschikbare bedragen worden bij elke circulaire van het rijk herzien. Het bedrag voor Sw voor 2024 bedraagt op basis van de meicirculaire 2023 € 3.954.000.</p> <p>De bijdrage in bestuurs- en indicatiekosten voor 2024 voor Oisterwijk bedraagt € 26.050.</p> <p>Het exploitatieresultaat 2022 bedroeg € 2,9 miljoen positief, voor mutaties reserves.</p> <p>Het eigen vermogen begin en ultimo 2022 bedroeg resp. € 29.757.000 en € 29.395.000.</p> <p>Het vreemd vermogen begin en ultimo 2022 bedroeg resp. € 4.632.000 en € 8.234.000.</p>
Overige relevante gegevens en risico's	<p>Per 1 januari 2015 is de Participatiewet van kracht. Dit betekent dat de Sociale Werkvoorziening op slot is en er geen nieuwe instroom in de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) meer mogelijk is.</p> <p>Dit betekent dat het aantal Wsw medewerkers bij WSD vanaf 1 januari 2015 door natuurlijke uitstroom afneemt (geraamde uitstroom 2022 is 6% van het huidig personeelsbestand).</p> <p>De financiering van de Wsw loopt vanaf 1 januari 2015 via de Participatiewet (integratiefonds) en is dus geen apart budget meer.</p> <p>De huidige Gemeenschappelijke regeling is opgericht om de Wet Sociale Werkvoorziening uit te voeren voor de deelnemende gemeenten. Op basis van de lokale plannen en daarbij horende nieuwe risico-inschatting bekijkt het dagelijks bestuur van de WSD in 2024 welke algemene reserve van de WSD aangehouden kan worden.</p>

Hart van Brabant, gevestigd te Tilburg.

Doelstelling	Een netwerksamenwerking van Brabantse gemeenten om vanuit het publieke domein de ontwikkeling van de regio Midden-Brabant – uitgaande van het beginsel van lokale autonomie – te faciliteren en stimuleren. Maatschappelijke uitdagingen op gebied van Mens & Samenleving, Economie en Leefomgeving & Milieu worden gezamenlijk opgepakt.
Publiek belang en reden voor deelname	Schaalgrootte is nodig op verschillende, gemeentegrens overstijgende, thema's om toekomstgericht te zijn. Grote maatschappelijke opgaven zoals in het Sociaal Domein kunnen alleen opgepakt worden in samenwerking. Net als de grote opgaven op gebied van milieu en energiegebruik.
Wijze van samenwerking	Een gezamenlijk opgestelde kernagenda is uitgangspunt voor diverse uitvoeringsprojecten. Hierop sturen portefeuillehouders (bestuurders uit deelnemende gemeenten) werkgroepen aan. Gemeenschappelijk overleg vindt plaats op de Hart van Brabant-dag, die 4 keer per jaar plaatsvindt. Op deze dag is bestuurlijke vertegenwoordiging van alle gemeenten in Midden-Brabant aanwezig.
Zeggenschap van de gemeente	Het aantal deelnemende gemeenten is elf. Elke gemeente heeft 1 gelijke stem. Alle burgemeesters vormen het algemeen bestuur. Er is een dagelijks bestuur met vertegenwoordiging van enkele gemeenten.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Oisterwijk in 2024 is € 149.000 (€ 4,51 per inwoner). Het geprognostiseerde eigen vermogen 2024 bedraagt € 103.000. Het geprognostiseerde vreemd vermogen 2024 bedraagt € 1.732.000.
Overige relevante gegevens en risico's	N.v.t.

Midpoint Brabant, gevestigd te Tilburg.

Doelstelling	Een netwerksamenwerking van Brabantse gemeenten, andere overheden, onderwijsinstellingen en bedrijfsleven om de ontwikkeling van de regio Midden-Brabant te faciliteren en stimuleren. Maatschappelijke uitdagingen op gebied van Economie worden gezamenlijk opgepakt.
Publiek belang en reden voor deelname	Schaalgrootte is nodig op verschillende, gemeentegrens overstijgende, thema's om toekomstgericht te zijn. Midpoint Brabant staat voor, met name, de economische ontwikkeling in de regio, zoals bijvoorbeeld de arbeidsmarkt ontwikkeling.
Wijze van samenwerking	Midpoint Brabant is een stichting binnen regio Hart van Brabant. Een gezamenlijk opgestelde strategische meerjaren agenda is uitgangspunt voor diverse uitvoeringsprojecten. Hierop sturen portefeuillehouders (bestuurders uit deelnemende gemeenten) werkgroepen aan. Gemeenschappelijk overleg vindt plaats op de Hart van Brabant-dag, die 4 keer per jaar plaatsvindt. Op deze dag is bestuurlijke vertegenwoordiging van alle gemeenten in Midden-Brabant aanwezig.
Zeggenschap van de gemeente	Aantal deelnemende gemeenten is elf. Er is een dagelijks bestuur met gekozen vertegenwoordiging uit enkele gemeenten.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Oisterwijk in 2024 is € 164.000 (€ 4,61 per inwoner en een bijdrage van € 12.498 aan de stimuleringsregeling Economie en innovatie). Het exploitatieresultaat 2021 bedroeg € 39.402 positief. Het eigen vermogen begin en ultimo 2021 bedroeg resp. € 938.089 en € 977.491. Het vreemd vermogen begin en ultimo 2021 bedroeg resp. € 2.367.302 en € 2.115.407.
Overige relevante gegevens en risico's	N.v.t.

Stadsgewest 's-Hertogenbosch

Doelstelling	Het beheer van de gesloten stortplaats De Vlagheide, behartiging van de belangen van het Stadsgewest, alsmede de zogeheten contractgemeenten binnen de Bestuursraad van het Provinciale Nazorgfonds.
Publiek belang en reden voor deelname	In verband met de opsplitsing van de gemeente Haaren is de gemeente Oisterwijk toegetreden tot de GR Stadsgewest 's-Hertogenbosch . Gemeente Oisterwijk is daarom nu formeel deelnemer van deze GR.
Wijze van samenwerking	GR Stadsgewest 's-Hertogenbosch
Zeggenschap van de gemeente	1,62%
Financieel belang	<p>In 2020 is reeds een gedeelte van de risico's verlaagd doordat het negatieve eigen vermogen van het stadsgewest is verlaagd. De kosten hiervoor, zijn destijds nog ingebracht door de voormalige gemeente Haaren.</p> <p>De bijdrage van de gemeente Oisterwijk bedraagt in 2024 € 6.063 (gebaseerd op inwoneraantal oude gemeente Haaren).</p> <p>Het geprognoseerde eigen vermogen 2024 bedraagt -€ 1.725.000. Het geprognoseerde vreemd vermogen 2024 bedraagt € 2.500.000.</p>
Overige relevante gegevens en risico's	<p>Tussen provincie en exploitanten van de vuilstortplaatsen is afgesproken dat het huidige convenant zal worden verlengd tot 2029. Hiermee zal de overdracht van de vuilstortplaats aan Vlagheide in Schijndel niet eerder dan in 2029 worden overgedragen aan de provincie. Het doel is hiervoor is tweeledig. Allereerst zal met de huidige rekenrente het doelvermogen dusdanig moeten hoog zijn dat dit tot onevenredige kosten voor de deelnemende gemeenten zal leiden. Ten tweede is er een onderzoek gestart voor kostenverlaging van de nazorg. Er is een overlegstructuur opgezet met meerdere werkgroepen (juridische zaken, techniek, financiën en lobby voor nieuwe wetgeving).</p> <p>De jaarlijkse lasten van het beheer van de stortplaats worden vanaf 2021 gedekt uit een bedrag per inwoner. Onderliggende verdeelsleutel is het inwonertal per 1 januari 1998 (datum in liquidatie gaan van het Stadsgewest). De bijdrage neemt de komende jaren af.</p>

Vennootschappen

NV Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG), gevestigd te 's-Gravenhage

Doelstelling	Voor de gemeente Oisterwijk vormt het aandeelhouderschap van de BNG een duurzame belegging. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Zeggenschap van de gemeente	Via het stemrecht op de aandelen heeft de gemeente Oisterwijk zeggenschap.
Financieel belang	<p>De gemeente Oisterwijk heeft 19.123 aandelen van € 2,50 per aandeel. Er is een jaarlijkse dividenduitkering geprognosticeerd van ca € 48.000.</p> <p>De nettowinst na belastingen 2022 bedroeg € 300 mln. Het eigen vermogen begin en ultimo 2022 bedroeg resp. € 5,1 mln en € 4,6 mln. Het vreemd vermogen begin en ultimo 2021 bedroeg resp. € 144,0 mln en € 107,5 mln.</p>

Brabant Water NV, gevestigd te 's-Hertogenbosch

Doelstelling	Doelstelling is het verzorgen van een betrouwbare en zuivere watervoorziening voor iedereen binnen het werkgebied van Brabant Water.
Zeggenschap van de gemeente	Als aandeelhouder heeft de gemeente stemrecht bij de aandeelhoudersvergaderingen.
Financieel belang	<p>De gemeente beschikt over 36.320 aandelen Brabant-Water, zonder boekwaarde. Het financiële risico is daarmee nihil. Brabant Water keert geen dividend uit.</p> <p>De nettowinst na belastingen 2022 bedroeg € 5,3 mln. Het eigen vermogen begin en ultimo 2022 bedroeg resp. € 684,7 mln en € 690,0 mln. Het vreemd vermogen begin en ultimo 2022 bedroeg resp. € 534,4 mln en € 575,8 mln.</p>

Publiek Ontwikkelbedrijf REKS BV, gevestigd te Tilburg

Doelstelling	Doelstelling van het Publiek Ontwikkelbedrijf REKS BV is het ontwikkelen van de energiehubbs die zijn opgenomen in de Regionale Energie- en Klimaat Strategie (REKS) Hart van Brabant en het financieel ondersteunen van klimaatadaptatieprojecten door middel van een Regionaal Klimaatfonds.
Zeggenschap van de gemeente	Als aandeelhouder heeft de gemeente stemrecht bij de aandeelhoudersvergaderingen.
Financieel belang	De gemeente neemt voor € 878.000 deel in deze BV. Dit is ca 5,1 % van het totaal beschikbaar gesteld kapitaal.

Paragraaf Lokale heffingen

In deze paragraaf gaan wij in op de ontwikkeling van de bestaande lokale algemene belastingen en heffingen.

Inleiding

Bij de gemeentelijke belastingen zijn drie typen belastingen te onderscheiden.

De *algemene belastingen* komen ten goede aan de algemene middelen. Dit betekent dat de opbrengsten niet gelabeld zijn, maar voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen kunnen worden ingezet. De gemeenteraad bepaalt dus zelf waaraan de gemeente dat geld besteedt. De gemeente heft de volgende belastingen:

- onroerende-zaakbelastingen
- forensenbelasting
- toeristenbelasting
- precariobelasting
- reclamebelasting
- parkeerbelasting

Bestemmingsbelastingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten zijn bestemd voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. Voor bestemmingsbelastingen geldt dat de gemeente niet meer mag heffen dan de kosten die de gemeente voor de betreffende taak of voorziening maakt.

De gemeente heeft de volgende bestemmingsbelastingen:

- rioolheffing
- afvalstoffenheffing

Retributies worden geheven als de gemeente een specifieke dienst verleent. De belangrijkste retributies zijn de leges. Dit zijn vergoedingen voor een bij de gemeente aangevraagde dienst, zoals het aanvragen van een paspoort of een vergunning. Net als bij bestemmingsbelastingen mogen retributies niet meer dan kostendekkend zijn.

De gemeente heeft de volgende retributies:

- marktgelden
- leges

Belastingverordeningen

Hieronder volgt een samenvatting van hetgeen is uitgewerkt in de belastingverordeningen met bijbehorend separate raadsvoorstel:

- Aanvaardbare belastingdruk in de gemeente Oisterwijk.
- De totaalopbrengst van de onroerendezaakbelastingen wordt verhoogd met de inflatiecorrectie van 4,22%¹.
- De correcties in de 2de Berap 2023 werken door in de begroting afval voor 2024. Daarnaast vindt er in 2024 een formatie-uitbreiding plaats en zijn er in 2024 hogere kostenstijgingen dan 4,22%. Daardoor moet de afvalstoffenheffing met meer dan 4,22% worden verhoogd.

---

¹ Er vindt een jaarlijkse waardering plaats van alle onroerende zaken. Voor het belastingjaar 2023 geldt dat de aanslagen onroerende-zaakbelastingen (OZB) worden opgelegd met als waardepeildatum 1 januari 2022. De herwaardering is nog niet opgestart. Het resultaat van de waardeontwikkeling voor woningen en niet-woningen is nog niet bekend. Er is uitgegaan van de Meicirculaire gemeentefonds 2022. De te verwachten waardeontwikkeling wordt verwerkt in de tarieven onroerende-zaakbelastingen.

Deze verhogingen vangen we op via het vastrecht. De tarieven voor de ledigingen en stortingen worden verhoogd met 4,22%. De tarieven van de milieustraten worden niet verhoogd. Gezien de omvang van alle kostenstijgingen wordt de verhoging van het vastrecht gefaseerd doorgevoerd in 2024 en 2025. Dat betekent dat de afvalstoffenheffing in 2024 voor 90,4% kostendekkend is (we hanteren een minimale norm van 90%).

- De rioolheffing heeft het karakter van een bestemmingsheffing waarmee ook kosten kunnen worden verhaald om collectieve maatregelen te treffen die de gemeente noodzakelijk acht voor een doelmatig werkende riolering en overige maatregelen ten aanzien van hemelwater en grondwater. Zowel de eigenaren als de gebruikers zijn betrokken in de rioolheffing, waardoor de lasten evenredig worden verdeeld. Tarieven rioolheffing zijn 100% kostendekkend. Tarieven rioolheffing zijn met 4,22% + 0,10% conform het vastgestelde programma Water en Riool geïndexeerd.
- **De uitkomsten van het onderzoek 'kostendekkendheid leges' worden verwerkt in de Legesverordening 2024 met bijbehorende tarieventabel.**
- Bij de parkeerbelasting wordt het tarief voor afgifte parkeervergunningen en de naheffingsaanslag met 4,22% verhoogd. De naheffingsaanslag is gehouden aan een wettelijk maximum.
- Het tarief toeristenbelasting en het tarief forensenbelasting voor de vaste standplaats worden beide verhoogd met de inflatiecorrectie van 4,22%.
- Precariobelasting kan worden geheven voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. Tarieven precariobelasting worden verhoogd met de inflatiecorrectie van 4,22%.
- Tarieven marktgeldten wordt met de inflatiecorrectie van 4,22% verhoogd;
- De tarieven reclamebelasting zijn met 4,22% geïndexeerd.

Geraamde inkomsten

Bedragen x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Vershil
Onroerende zaakbelastingen	8.987	9.366	379
Afvalstoffenheffing	2.669	3.504	835
Rioolheffing	3.534	3.649	115
Leges	1.740	1.412	-328
Parkeerbelasting	1.150	1.198	49
Toeristen / forensenbelasting	1.016	1.071	55
Precariobelasting	104	104	0
Reclamebelasting	98	102	4
Marktgeldten	35	36	1
Totaal	19.331	20.442	1.111

In de Bestuursrapportages 2023 zijn de opbrengsten uit leges eenmalig verhoogd.

Mate van kostendekkendheid

Rioolheffing

<u>Rioolheffing 2024</u>	Bedragen x € 1.000
Lasten riool	2.844
Baten riool	0
Overhead	508
Btw	298
Totale lasten	3.649
Baten rioolheffing	-3.649
Dekkingspercentage	100%

Afvalstoffenheffing

<u>Afvalstoffenheffing 2024</u>	Bedragen x € 1.000
Lasten afval	3.844
Baten afval (opbrengsten afvalstromen en milieustraten)	-876
Overhead	125
Btw	783
Totale lasten	3.876
Baten afvalstoffenheffing	-3.504
Dekkingspercentage	90,4%

De batenkant van afval bestaat uit de opbrengsten van de afvalstoffenheffing, afvalstromen, milieustraten en bijdragen van derden. Voor het bepalen van de kostendekkendheid dienen deze opbrengsten te worden meegenomen, omdat hier ook verwerkingskosten tegenover staan.

Leges

De omgevingswet treedt op 1 januari 2024 in werking. Dit heeft gevolgen voor de leges. Met ingang van 2024 worden leges geheven voor milieuvergunningen. Hier is rekening mee gehouden in deze begroting. Daarnaast is op basis van de omgevingswet een herziening gemaakt van de kostendekkendheid. Deze wordt gelijktijdig met de vaststelling van de legesverordening in december 2023 aan de raad aangeboden.

Vanaf 2024 wordt een zogenaamde piek in rij- en reisdocumenten verwacht. Dit omdat de geldigheid van deze documenten een aantal jaren geleden verlengd zijn van 5 naar 10 jaren. Of deze piek zich daadwerkelijk gaat manifesteren hebben we de begroting hierop nog niet aangepast maar zal dit op basis van de resultaten in 2024 in de tussenrapportage dit bijgesteld worden. Dit zowel voor de legesopbrengsten als voor de formatieve kant.

Lokale lastendruk

Eenpersoonshuishouden	OZB	Riool	Afval	Totaal
Eigenaar				
woning 2023 € 413.000	€ 410,52	€ 147,92	€ 176,72	€ 735,16
woning 2024 € 479.000	€ 481,40	€ 154,20	€ 216,68	€ 852,28

Gebaseerd op waterverbruik < 130 m3 (riool) en vastrecht + 8 ledigingen container van 140 ltr (afval).

Bron OZB: waarstaatjegemeente.nl

Eenpersoonshuishouden	OZB	Riool	Afval	Totaal
Gebruiker				
woning 2023 € 413.000	€ 0,00	€ 33,84	€ 176,72	€ 210,56
woning 2024 € 479.000	€ 0,00	€ 35,16	€ 216,68	€ 251,84

Gebaseerd op waterverbruik < 130 m3 (riool) en vastrecht + 8 ledigingen container van 140 ltr (afval).

Bron OZB: waarstaatjegemeente.nl

Meerpersoonshuishouden	OZB	Riool	Afval	Totaal
Eigenaar				
woning 2023 € 413.000	€ 410,52	€ 262,28	€ 221,28	€ 894,08
woning 2024 € 479.000	€ 481,40	€ 275,60	€ 263,48	€ 1.020,48

Gebaseerd op waterverbruik < 130 m3 (riool) en vastrecht + 8 ledigingen container van 240 ltr (afval).

Bron OZB: waarstaatjegemeente.nl

Meerpersoonshuishouden	OZB	Riool	Afval	Totaal
Gebruiker				
woning 2023 € 413.000	€ 0,00	€ 148,20	€ 221,28	€ 369,48
woning 2024 € 479.000	€ 0,00	€ 156,56	€ 263,48	€ 420,04

Gebaseerd op waterverbruik < 130 m3 (riool) en vastrecht + 8 ledigingen container van 240 ltr (afval).

Bron OZB: waarstaatjegemeente.nl

Kwijtscheldingsbeleid

De kosten van het kwijtscheldingsbeleid voor rioolheffing en afvalstoffenheffing (exclusief uitvoeringskosten) worden voor 2024 **geraamd op € 94.000**. Deze raming is inclusief de mogelijke toename van kwijtschelding voor de afvalstoffenheffing.

Paragraaf Wet Open Overheid

Deze paragraaf is een nieuwe verplichte paragraaf. Hierin moeten o.a. de beleidsvoornemens opgenomen worden.

Met ingang van 1 januari 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. Deze wet heeft als doel overheden en semi-overheden transparanter te maken. De wet moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten zijn in elf openbare categorieën en goed te archiveren is. Deze wetswijziging raakt zowel onze dienstverlening als de inrichting van onze informatievoorziening.

Daarnaast maakt de landelijke overheid het makkelijker voor inwoners en ondernemers om data van de overheid te verkrijgen en gebruiken, onder andere door nieuwe wetgeving zoals Wet Hergebruik van Overheidsinformatie en Wijzigingswet Open Overheid. Dit sluit aan bij onze ambitie van open en klantvriendelijke dienstverlening.

Als gemeente is het van het grootste belang om onze informatiehuishouding op orde te hebben of te krijgen, zodat we weten over welke informatie we beschikken, welke documenten we hebben en waar we die kunnen vinden. In de ideale situatie hebben we een gecontroleerd proces waarmee onze gegevens na een voorgeschreven bewaartermijn vernietigd worden of worden overgedragen aan een archiefbewaarplaats voor blijvende bewaring. Dit gebeurt nu grotendeels al doordat we werken in een zaakstelsel of vakapplicaties met archief functie. Toch komt een ongecontroleerde opslag van gegevens op bijvoorbeeld een netwerkschijf nog veelvuldig voor.

De informatiehuishouding op orde brengen begint dan ook in het primaire proces waar medewerkers informatieobjecten creëren of ontvangen. Medewerkers dragen zorg voor opslag van die objecten in de juiste applicaties (b.v. het zaakstelsel), voorzien van heldere registraties. Beleid en een aanpak, gericht op de verbetering van de informatiehuishouding, is noodzakelijker dan ooit. Bestaande processen moeten worden aangepast en het gedrag van mensen (medewerkers in de primaire en ondersteunende processen, leidinggevenden en bestuurders) moet veranderen. Een transitie-proces dat jaren vergt. Hiervoor zoeken we actief de samenwerking binnen GHO-gemeenten en worden we technisch ondersteund binnen het samenwerkingsverband van Equalit.

Om de informatiehuishouding op orde te krijgen, formuleerde het VNG de randvoorwaarden waaraan gemeenten minimaal moeten voldoen. Belangrijke stappen zijn al gezet. Zo beschikt de gemeente over een aansluiting op het e-depot van het regionaal archief voor opslag van digitale archiefbescheiden en hebben we een kwaliteitssysteem voor het informatiebeheer op de specifieke zaakapplicatie.

Voor informatie van deze nieuwe paragraaf zie:

<https://commissiebbv.nl/news/view/5e3e6c0e-681d-4f76-b9b3-35d7c6c3f1d9/openbaarheidsparagraaf-wet-open-overheid-woo>

Financiële begroting

Overzicht van baten en lasten

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1 Dienstverlenend	-37.095	-38.076	-37.336	-36.926	-37.308
2 Aantrekkelijk, duurzaam, gezond en veilig	-26.805	-24.344	-24.191	-22.428	-20.267
3 Samen redzaam	-40.399	-39.970	-33.478	-31.102	-31.000
Totaal lasten	-104.299	-102.390	-95.006	-90.456	-88.575
1 Dienstverlenend	72.326	74.079	73.090	67.868	67.112
2 Aantrekkelijk, duurzaam, gezond en veilig	15.707	14.331	14.374	13.593	12.691
3 Samen redzaam	15.204	14.400	7.802	6.401	6.401
Totaal baten	103.238	102.810	95.266	87.861	86.204
Saldo van baten en lasten	-1.061	420	260	-2.595	-2.371
Mutaties reserves programma 1	706	115	0	0	0
Mutaties reserves programma 2	3.457	718	636	635	521
Mutaties reserves Grondbedrijf	-1.796	-448	-585	-1.194	-2.459
Mutaties reserves programma 3	1.158	125	0	0	0
Mutatie reserves	3.524	509	51	-559	-1.938
Resultaat	2.463	929	311	-3.154	-4.310

Toelichting

Een uiteenzetting van de financiële gevolgen van het bestaande en het nieuwe beleid is opgenomen bij de programma's.

Incidentele baten en lasten

Op grond van artikel 189 Gemeentewet ziet de raad erop toe dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is. Met structureel evenwicht wordt bedoeld dat structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Met reëel evenwicht wordt bedoeld dat de geraamde baten en lasten in de begroting en meerjarenraming volledig en realistisch zijn.

Om vast te kunnen stellen dat sprake is van een structureel evenwicht is belangrijk dat inzicht bestaat in welk deel van de baten en lasten incidenteel zijn en welke structureel.

In het algemeen geldt, dat een gemeente structurele taken uitvoert en daarvoor structurele lasten raamt in de begroting. Structurele lasten zijn dus de regel, incidentele lasten zijn de uitzondering. Hierbij geldt dat de soort of de eigenschap van een begrotingspost binnen een taakveld in eerste instantie bepalend is of een post als incidenteel of structureel aangemerkt wordt.

Voor structurele baten en lasten geldt in het algemeen, dat zij tot nadere besluitvorming voor onbepaalde tijd opgenomen zijn. Met andere woorden, er is (nog) geen einddatum bekend. Dit laat onverlet, dat de hoogte van de structurele baten en lasten jaarlijks kan fluctueren door bijvoorbeeld nieuw beleid of door bezuinigingen.

Incidentele baten en lasten betreffen die posten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. Het gaat om eenmalige zaken en om (meerjarige) projecten of subsidies als deze eveneens het karakter van tijdelijkheid c.q. eindig doel hebben.

Om te bepalen of er in de begroting en meerjarenraming sprake is van structureel evenwicht dient inzichtelijk gemaakt te worden welke incidentele baten en lasten de begroting en meerjarenraming bevat.

<i>(Bedragen x € 1.000)</i>	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo baten en lasten	420	260	-2.595	-2.371
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	509	51	-559	-1.938
Begrotingssaldo na bestemming	929	311	-3.154	-4.310
Programma 1	305	-63	0	0
Programma 2	-87	0	0	0
Programma 3	524	83	0	0
Totaal incidentele baten en lasten (saldo)	742	21	0	0
Structureel begrotingssaldo	187	290	-3.154	-4.310

Hieronder is het overzicht opgenomen met de incidentele baten en lasten per programma.

Programma 1	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Extra rijksbijdrage herindeling Haaren	-226	0	0	0
Visie dienstverlening	-44	0	0	0
Budget dorpen en buurtschap	-63	-63	0	0
Invoering wettelijke taken	-82	0	0	0
Totaal lasten	-414	-63	0	0
Invoering wettelijke taken (AR)	75	0	0	0
Visie dienstverlening (AR)	40	0	0	0
Friciekosten herindeling Haaren	604	0	0	0
Totaal baten	719	0	0	0
Saldo incidentele baten en lasten	305	-63	0	0

Programma 2	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Winstneming grondexploitatie	-448	-585	-1.194	-2.459
Doorontwikkeling recreatieparken/visie	-87	0	0	0
Actualisatie Mobiliteitsplan	-50	0	0	0
Verkeersplan Moergestel	-30	0	0	0
Totaal lasten	-616	-585	-1.194	-2.459
Doorontwikkeling recreatieparken/visie (AR)	80	0	0	0
Winstneming grondexploitatie	448	585	1.194	2.459
Totaal baten	528	585	1.194	2.459
Saldo incidentele baten en lasten	-87	0	0	0

Programma 3	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2026
Pilot modern jongerenwerk 2023-2024	-125	0	0	0
Opvang Ontheemden	-7.327	-1.225	0	0
Totaal lasten	-7.452	-1.225	0	0
Pilot modern jongerenwerk 2023-2024 (AR)	125	0	0	0
Rijksbijdrage opvang Ontheemden	7.851	1.309	0	0
Totaal baten	7.976	1.309	0	0
Saldo incidentele baten en lasten	524	83	0	0

Toelichting

- In verband met de herindeling met Haaren ontvangt de gemeente tot en met 2024 een extra Rijksbijdrage om de friciekosten te bekostigen.
- De implementatiekosten van nieuwe wettelijke taken zijn incidentele lasten. Hier is een incidenteel budget voor beschikbaar gesteld.
- Winstnemingen in het grondbedrijf worden ook gezien als incidentele baten. Deze baten worden toegevoegd aan de Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf.
- De overige posten betreffen mutaties in de algemene reserve en de bestemmingsreserves.

EMU saldo

De term EMU-saldo moet worden gezien tegen de achtergrond van het (Europese) streven naar houdbare overheidsfinanciën. Europese begrotingsregels zijn grotendeels vastgelegd in het Stabiliteits- en Groeipact (SGP). De belangrijkste uitgangspunten van het SGP zijn:

- Het EMU-saldo, ofwel het nationale begrotingstekort, mag niet groter zijn dan 3% van het bruto binnenlands product (bbp). Van dit tekort neemt het Rijk 2,5% voor zijn rekening en de decentrale overheden 0,5%.
- De EMU-schuld (de overheidsschuld) moet lager zijn dan 60% van het bbp.
- Het structurele EMU-saldo is een landen specifiek structureel saldo (het saldo na correctie voor de conjunctuur) dat op de middellange termijn gerealiseerd moet worden. Voor Nederland is dit een structureel begrotingstekort van maximaal 0,5% van het bbp.

<i>(bedragen x € 1.000)</i>		Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (BBV, artikel 17c)	+	420	260	-2.595	-2.371
Mutatie (im)materiële vaste activa	-	2.921	306	-862	-2.101
Mutatie voorzieningen	+	0	0	0	0
Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-	-6.200	-1.900	300	2.300
Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	0	0	0	0
Berekend EMU saldo		3.699	1.854	-2.033	-2.570

Overzicht taakvelden

<i>(bedragen x € 1.000)</i>		Baten	Lasten	Saldo
0.1	Bestuur	1	2.142	2.141
0.2	Burgerzaken	493	933	440
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	235	773	538
0.4	Overhead	900	16.560	15.660
0.5	Treasury	150	149	-1
0.61	OZB woningen	6.933	204	-6.729
0.62	OZB niet-woningen	2.433	74	-2.359
0.63	Parkeerbelasting	1.198	-	-1.198
0.64	Belastingen overig	206	474	268
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeente	57.822	-	-57.822
0.8	Overige baten en lasten	-	797	797
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	-	-	0
0.10	Mutaties reserves	958	448	-510
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	0
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	15	2.070	2.055
1.2	Openbare orde en veiligheid	74	1.026	952
2.1	Verkeer en vervoer	250	4.414	4.164
2.2	Parkeren	85	673	588
2.3	Recreatieve havens	-	-	0
2.4	Economische havens en waterwegen	-	-	0
2.5	Openbaar vervoer	-	-	0
3.1	Economische ontwikkeling	-	339	339
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	425	425	0
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	36	27	-9
3.4	Economische promotie	1.212	475	-737
4.1	Openbaar basisonderwijs	-	59	59
4.2	Onderwijshuisvesting	292	1.998	1.706
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	352	1.619	1.267
5.1	Sportbeleid en activering	270	845	575
5.2	Sportaccommodaties	1.215	3.026	1.811
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipa	715	2.004	1.289
5.4	Musea	-	-	0
5.5	Cultureel erfgoed	3	63	60
5.6	Media	-	787	787
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	24	2.754	2.730
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	8.050	9.432	1.382
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-	2.391	2.391
6.3	Inkomensregelingen	5.439	7.507	2.068
6.4	WSW en beschut werk	-	4.106	4.106
6.5	Arbeidsparticipatie	332	1.263	931
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	6	1.649	1.643
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-	-	0
6.71a	Huishoudelijke hulp (WMO)	-	1.733	1.733
6.71b	Begeleiding (WMO)	228	5.045	4.817
6.71c	Dagbesteding (WMO)	-	142	142
6.71d	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-	-	0
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-	-	0
6.72a	Jeugdhulp begeleiding	-	1.373	1.373
6.72b	Jeugdhulp behandeling	-	105	105
6.72c	Jeugdhulp dagbesteding	-	159	159
6.72d	Jeugdhulp zonder verblijf overig	-	2.877	2.877
6.73a	Pleegzorg	-	306	306
6.73b	Gezinsgericht	-	-	0
6.73c	Jeugdhulp met verblijf overig	-	621	621
6.74a	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	-	67	67
6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-	1.578	1.578
6.74c	Gesloten plaatsing	-	233	233

<i>(bedragen x € 1.000)</i>		Baten	Lasten	Saldo
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	56	192	136
6.81a	Beschermd wonen (WMO)	-	-	0
6.81b	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-	-	0
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-	32	32
6.82a	Jeugdbescherming	-	338	338
6.82b	Jeugdreclassering	-	128	128
7.1	Volksgesondheid	164	1.693	1.529
7.2	Riolering	3.649	2.657	-992
7.3	Afval	4.447	3.854	-593
7.4	Milieubeheer	660	1.690	1.030
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-	-	0
8.1	Ruimte en leefomgeving	153	985	832
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	3.549	3.417	-132
8.3	Wonen en bouwen	736	2.109	1.373
Totaal		103.768	102.838	930

Bijlagen

Gemeentefonds

bedragen X (1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Meicirculaire 2023	57.822	56.739	51.557	50.801
Meicirculaire 2022	52.418	51.909	46.799	46.339
Verschil	5.404	4.830	4.758	4.462
In onderstaande tabel worden de mutaties toegelicht				
bedragen X (1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
<i>Algemeen</i>				
Accres en uitkeringsfactor	3.100	2.666	2.980	2.805
Inflatie	2.061	1.999	1.651	1.567
<i>Taakmutaties</i>				
Participatie	255	237	200	184
Asiel	60	0	0	0
Wet kwaliteitsborging bouw	19	19	19	0
Wet Goed Verhuurderschap	23	23	22	22
Overige taakmutaties	7	7	6	6
<i>Verschuiving naar SPUK</i>				
Combintatiefunctionaris (GALA)	-121	-121	-120	-122
Totaal	5.404	4.830	4.758	4.462

Lijst met afkortingen

AMvB - Algemene Maatregel van Bestuur

APV - Algemene Plaatselijke Verordening

AWB - Algemene Wet bestuursrecht

AZC - Asielzoekerscentrum

APPA - Algemene Pensioenswet Politieke Ambtsdragers

BBV - Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten

BIO - Baseline Informatiebeveiliging Overheid

BIS - Basisinfrastructuur

BNG - Bank Nederlandse Gemeenten

BUIG - Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten

BV - Besloten Vennootschap

BVO - Bedrijfsvoeringsorganisatie

Berap - Bestuursrapportage

BTW - Belasting over de Toegevoegde Waarde

BBP - Bruto binnenlands product

Bibob - Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur

CAO - Collectieve arbeidsovereenkomst

CBS - Centraal Bureau voor de Statistiek

COELO - Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden

CPI - Consumentenprijsindex

CROW Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek

DB - Dagelijks Bestuur

DU - Decentralisatie Uitkering

DSO - Digitaal Stelsel Omgevingswet

DVO - Dienstverleningsovereenkomst

DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs

EV - Eigen Vermogen

EN - Europese Norm

EMU - Economische en Monetaire Unie

ETUI - European Trade Union Institute

FIDO - Financiering Decentrale Overheden

FTE - fulltime-equivalent (formatieplaats)

GGZ - Geestelijke gezondheidszorg

GO - Georganiseerd Overleg

GR - Gemeenschappelijke Regeling

GRP - Gemeentelijk Rioleringsplan

GFT - Groente Fruit en Tuinafval

GHOR - Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie

GREX - Grondexploitatie
GF - Gemeentefonds
HHT - Huishoudelijke hulp toelage

ICT - Informatie- en communicatietechnologie
IHP - Integraal Huisvestingsplan
IOAW - Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ - Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen

JGZ - Jeugdgezondheidszorg
JWLZ - JeugdWerkLoosheidsvrije Zone

MBO - Middelbaar beroepsonderwijs

NEN - Nederlandse Norm
NV - Naamloze Vennootschap
NAR - Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement

OCW - Ministerie Onderwijs Cultuur en Wetenschap
OM - Openbaar Ministerie
OR - Openbare Ruimte
OV - Openbaar Vervoer
OZB - Onroerend Zaak Belasting
OMWB - Omgevingsdienst Midden-en West-Brabant

P&O - Personeel & Organisatie
P&C Planning en Control
PGB - Persoonsgebonden budget
PMD - Plastic-, metaalverpakkingen en drankenkartons
PO - Primair onderwijs
PW - Participatiewet
PPN - Perspectiefnota

ROC - Regionaal opleidingscentrum
RAV - Regionale Ambulance Voorziening
RIVM - Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne
RWS - Rijkswaterstaat

SO - speciaal onderwijs
SW - Sociale Werkvoorziening
SWT - Sociale wijkteams
SZW - Sociale Zaken en Werkgelegenheid
SVN - Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten
SRBT - Stedelijke Regio Breda-Tilburg

UWV - Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen
VMBO - Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
Vpb - Vennootschapsbelasting
VNG - Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO - Voortgezet Onderwijs

VRI – Verkeersregeling installatie
VSO – Voortgezet Speciaal Onderwijs
VV - Vreemd vermogen
VVE – Voor- en vroegschoolse educatie
VWO – Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
VWS – Volksgezondheid welzijn en sport
VAB - Vrijkomende Agrarische Bebouwing
VSV - Vroegtijdig Schoolverlater (zonder startkwalificatie)
VVV - Vereniging voor Vreemdelingenverkeer
VANG-doelstellingen – Van Afval Naar Grondstoffen

Wabo – Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wbb – Wet bodembescherming
Wet hof – Wet houdbare overheidsfinanciën
WGR – Wet gemeenschappelijke regelingen
Wlz - Wet langdurige zorg
WSW - Waarborgfonds Sociale Woningbouw
Wvggz - Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg
WAJONG - Wet Arbeidsongeschiktheid JONGgehandicapten
WAZ - Wet Arbeidsongeschiktheid Zelfstandigen
WMO - Wet maatschappelijke ondersteuning
WOZ - Waardering Onroerende Zaken
WSW - Wet Sociale Werkvoorzieningen
WWB - Wet Werk en Bijstand

Zzp - Zelfstandige zonder personeel